

**Cl. Quilleti Callipaedia, etc. et Scaevolae Sammarthani Paedotrophia /
[Claude Quillet].**

Contributors

Quillet, Claude, 1602-1661
Sainte-Marthe, Scévole de, 1536-1623

Publication/Creation

Londini : J. Bowyer, 1709.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/vyfdsehr>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Lot 276

42599/B

George Thomas Wyndham.

42599/B

WILLIAM BAKER

Academy of Music

Patent Office

LONDON

Printed by J. B. Baker, at the Press of the
Academy of Music, 10, Abchurch Lane,
London, E.C. 4, England. 1908

C. L. QUILLETI

CALLIPÆDIA, &c.

ET

Scævola Sammarthani

PÆDOTROPHIA.

LONDINI:

Impensis J. Bowyer, ad Insigne Rosæ, Plateâ Ludgate-street juxta Porticum Occidentalem Ecclesiæ Divi Pauli, 1709.

DE GRUYTER

CALLIPEDIA, &c.

ET

Secunde Supplementum

PEDOTROPHIA.

LONDINI:

Typis J. B. Rogers, ad Inducit. Reg. Tit.
et Inducit. et Inducit. et Inducit. et Inducit.
de Inducit. et Inducit. et Inducit. et Inducit.

CL. QUILLETI
CALLIPÆDIA,
SEU DE
PULCHRÆ PROLIS
HABENDÆ RATIONE,
POEMA DIDACTICON.

*Cum Uno & Altero ejusdem Authoris
CARMINE.*

*Juxta Editionem Parisiensem, adjectis versibus
aliquot ex Lugduno-Batavâ.*

— Pulchrâ faciat te prole Parentem.

L O N D I N I,

Impensis J. Bowyer, ad Insigne Rosæ, Plateâ Ludgate-
Street juxta porticum Occidentalem Ecclesiæ Divi
Pauli, 1708.

CL. GUILLETTI
CALLIPEDIA
SEU DE
PULCHRAE PROLIS
HABENDAE RATIONE
POEMA DIDACTICON.

Car. Linc. & A. de Jussieu Amboer.
CARMINA.
Jussieu Editiones Transmissas, adhibitis originibus
aliquot ex Jussieu Editionibus.
— Potestis scire de prole Pulchrae.

LOWDIA.
Imprimis J. Bowyer, ad Jussieu Rose, Jussieu Editiones.
Sunt Jussieu Editiones Originibus Editionis Divi
Linc. 1765.

EMINENTISSIMO
S. R. E. PRINCIPI

CARDINALI
JULIO MAZARINO

CL. QUILLETUS ABB. D. S.

DIU multúmque cogi-
tavi (CARDINALIS
EMINENTISSIME)
prudentís-ne animi fo-
ret, hujus Poëmatis editionem,
sub sacri tui Nominis auspicio,
moliri. Ab hoc proposito me

A 2

deter-

E P I S T O L A.

deterrebat tenerioris, nec abundè gravis, ut multi ex prima fronte censebant, Argumenti conditio; cujus tractationem oculis tuis objicere piaculum potius esset, quàm deditæ menti congruum, tuæque dignitati conveniens obsequium. Ecquis enim (inquirebant illi) hominem vanum & in publica commoda peccantem non arguat, qui summum Gallici Imperii Administrum, ad ludicræ minúsq; seriæ Callipædiæ lectionem abducatur? Omnem tamen ex animo scrupulum, aliæ si non omnibus acceptæ, mihi certè potissimæ rationes exemerunt. Hoc Poëma, Romæ, in tuo natali solo, incœptum; Lutetiæ, in amplissimmo

E P I S T O L A.

mo tuæ Virtutis & Gloriæ theatro affectum, & numeris absolutum suis, tuo Nomini nuncupari gestiebat. Sic divini Maronis opus Georgicon, cujus exemplar & ideam, longo quamvis intervallo, assequi conatus sum, C. Cilnio Meccœnati, totius Imperii Romani, ipsiusque Augusti Imperatoris Administro, inscriptum quondam fuit; ipsique non modò Poëtæ, sed & ipsius Poëmatis fautori & Patrono, æternum apud Posterios nomen decusque comparavit. Equidem Callipædica hæc Georgicis conferre non ausim,

—*Sic parvis componere magna
puderet.*

Atta-

E P I S T O L A.

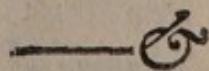
Attamen (absit dicto invidia) nostri hujus qualiscúmque operis Argumentum, Virgiliano antecellere audacter asseverem. Enimverò quis segetes etiamsi lætas, lætis thalamis; Ulmis adjunctas vites, Sponsis ad Pulchram sobolem delectis; boum curam, habendique pecoris cultum, ipsius Hominis coalescentis, nascentis & adolescentis curæ præponat, nisi malus rerum æstimator haberi non erubescat? Sed & illa nobilis, virisque ingenuis adeo digna Uranoscopia, in nostro non secùs ac in Georgico Carmine, suum sibi locum vendicat, dum quo fidere Pulchra proles utero concipiat, accuratè & forsan non illepide canimus. His liceat addere

rati-

EPISTOLA.

rationem, quæ Carmen hoc nostrum Regibus etiam, Regnorumque moderatoribus seriò commendet. Quum enim ipsorum imperium, imperiique moderamen, non in segetes aut pecora, sed in ipsos Homines proprio & convenienti modo procedat; quis hæc nostra de Humanæ pulchræque prolis habendæ ratione Præcepta, ad Regnorum decus roburque conducere, SALICISQUE etiam Legibus adjungenda esse non concedat?

Accipe ergo (CARDINALIS EMINENTISSIME) hunc genuinum animi nostri fœtum; si non formæ venustate, materiæ saltem dignitate commendabilem;

E P I S T O L A.

——— & jam nunc votis assuesce
vocari.

Hic sanè opus esset, ut ad tam eximium Argumentum egregiè & apposirè tractandum, eximios quotque spiritus, versúsque non publici saporis afferrem : sed quamvis id, pro ingenii modulo, præstare nequeam ; Tu tamen ipsius Mecœnatis erga me partes implere ne dedigneris. Hunc, ut rerum Imperii gerendarum solertiâ, cæterisque tum Belli tum Pacis Artibus apprimè vincis ; ita & ejusdem comitatem, lenitatem, & in politioris litteraturæ cultores effusum amorem, te non solum imitari, sed

EPISTOLA.

sed & superare par est, tuique
Animi magnitudini consentane-
um. Vale, & me tibi addictis-
simum novâ benevolentiaâ prose-
quere.

EPISTOLAE

sed & iudicare per est, tunc
 illius magnitudinem considerans
 mihi Vale, & me tibi addicis
 humani novae benevolentiae profe-
 deris. Nam de te, illis cupo, ut illi
 pueri. Argumentum ergo & ap-
 paret, ut videtur, ex his quae
 quod spiritus, veritas non potest
 de vivamus, ut in mente exposita
 proinde, ut videtur, praeferat ne-
 quam, ut videtur, praeferat ne-
 quis, ut videtur, praeferat ne-
 dignis, ut videtur, praeferat ne-
 in gerendis, ut videtur, praeferat ne-
 qua, ut videtur, praeferat ne-
 quae, ut videtur, praeferat ne-
 quae, ut videtur, praeferat ne-
 quae, ut videtur, praeferat ne-
 quae, ut videtur, praeferat ne-
 quae, ut videtur, praeferat ne-

Typographus Lectori.

*N*alteram (LECTOR BE-
NEVOLE) *Callipædiæ*, hoc
est, *lepidi de Pulchræ pro-*
lis habendæ ratione, Po-
ëmatis Editionem, au-
ctam, recognitam, & ipsius auctoris
menti verè consentaneam. Quæ, duo-
bus abhinc circiter annis, sub fictitio
Calvidii Leti nomine, Lugduni Bata-
vorum typis excusa prodiit, pluribus non
modò erroribus, sed & sententiis disso-
nis inspersa, mirum est quantum hujus
fætus genuino Parenti displicuerit. Hic,
quo in scio, opus immaturum in lucem
eruperat, de necessariâ ejus animadver-
sione, imò & castigatione statim & se-
riò cogitaverat; atque ut legentium a-
nimos novâ dulcedine mulceret, ei in
promptu erant non pauca, quæ Carmi-

LECTORI.

nis hujus argumento non dissentanea, auctarii vice, adjungere meditabatur. Sed multi, per aliquot menses hinc inde obices exorti, huic proposito moras inje- cerunt; quas quum hodie tandem ali- quando removerit, nunc sibi omnique bonæ menti gratam operam navare posse feliciter exultat.

Accipe ergo (AMICE LECTOR) non corruptam aut adulteratam; sed nativam & legitimam, ipsoque accu- rante auctore, editam Callipædiam. Ab hac exulârunt aspera illa, quæ, nescio quo fato, in Batavam editionem irre- pserant; atque in eorum locum, potiora, nî fallor, subjectæque materiæ accom- modatiora subierunt.

In Primo quidem Libro adjunctam habes παρῆλθαι seu excursionem in hu- jus sæculi Avaros, qui pinguem dotem cæco desiderio prosequentes, hanc in ap- tandis conjugis, Nuribûsque aut Ge- neris eligendis unicè concupiscunt. Ipsa etiam ad amabilem nostrum Regem LU- DOVICUM,

LECTORI.

DOVICUM, pro Nuptiis, Apostrophe, quæ, in priori Editione, concisior, & salebrosior apparebat, nunc fusiori & æquabiliori stylo procedit; Regiæque Sponsæ ad pulchram sobolem assumendæ rationem, ingenuo nec forsan inepto consilio proponit.

Secundi Libri initio, lætitia Nuptialis amplius & amœnius explicatur. Et, quod in Batavo exemplari omnino deerat, adjecta sunt ad finem non illepida præcepta, quibus mascula proles, satis appositâ methodo, progignatur.

In Tertio, post vires imaginationis accuratè perpensas, habes insuper adjectam, de Prægnantis in Curriculo vegetatione, tractationem; consitque ad Sequanæ ripas Ulmarii, rhedarumque duc frequenter & affatim accurrentium descriptionem; quam legere animoque identidem revolvere non pigebit.

In Quarto denique postremoque Callipædiæ Libro, præter immutata & inserta quedam, ad Italorum Gallorumque
Ani-

LECTORI.

Animorum Icones spectantia, offertur tibi non insulsa in Magnates Patres animadversio, quòd Pueros suos vix ferula Magistrisve subductos, omnibus nullo discrimine sodalibus & cœtibus admisceri concedant. Tum pro universi Operis coronide, Pacis jamdudum expetitæ, proximèque futuræ Vaticinium accedit, quod Musis Vatibusque debitam felicitatem, placidumque Callipædiæ usum non inamœnè pollicetur.

His te præmonitum volui (LECTOR INGENUE) ut quæ Batavis typis deessent, nostrisque accessissent, apprimè pernoasses. Hæc ergo nostrâ operâ amicè perfruere, & quæ δὲ τετραὶ περὶ γλῶττες σοφώτεραι immutârunt & adjecerunt, æqui bonique consule.

TOTI-

T O T I U S
C A L L I P Æ D I Æ
O E C O N O M I A.

OEMA dispertitum est in quatuor Libros. Primus orditur ab invocatione Pulcherrimorum Numinum. Exinde Pulchritudinis, varias Regiones æstimatæ causam, ex appositâ ad rem Pandoræ fabulâ, deducit. Sponsorum ad pulchram prolem deligendorum conditiones exequitur; desinítque, imminente delectis Sponsis Hymenæo.

Secundus, celebrato Hymenæo, leges in coïtu servandas attingit. Astrologicas cautelas, siderúmque ad formosam sobolem conducentium vires, expromit; tum quibusdam aliis regulis adjunctis, feminibus conceptis, absolvitur.

Tertius,

Tertius, signis Conceptûs explicatis, quædam præcepta Prægnantibus inculcat. Vires imaginationis in signandis foetibus extollit. Has probat ex formatione Chironis Centauri, cujus in Phillyræ utero coalitum natalésque describit. Earumdem causas ex principiis Epicureæ Philosophiæ delibat. Tum partûs quibusdam erroribus Puellum distorquentibus indicatis, variolísque oris venustatem præcipuè deturbantibus indigitatis, concluditur.

Quarto libro, cæteris paulò prolixiore, Pulchro veniens è corpore Virtus, humanæque, tum masculeæ, tum foemineæ, mentis Pulchritudo, ex Intellectûs & Voluntatis virtutibus emicans, tractatur: ita ut demum Poëta, oblata sibi derepentè Calliopæ, &, post inculcata quædam Virginibus & Nuribus consilia, avolanti, valedicens, operi coronidem imponat. Hæc est Oeconomia totius nostræ Callipædiæ. Hæc frueri, & lætare.

CLAU-

CLAUDII

QUILLETI

CALLIPÆDIÆ

LIBER PRIMUS.

UID faciat lætos thalamos; quo semi-
ne felix

Exurgat proles, & amœni gratia vul-
tûs;

Sidera quæ lepidas fundant per mem-
bra figuras;

Et quæ vis animæ Geniali præsit Amori:

Quæ decora eximiam pulchro sub corpore mentem 5

Commendent, clarisq; Hominem virtutibus ornent,

Hic canere aggredior. Vos ô Pulcherrima mundi

Numina, formosæ Charites; Túque alma Leporum

Mater, in Idæis cui quondam saltibus, æqui

Judicio Paridis, formæ victoria cessit; 10

Idalios afflate modos; ne incompta venustam

2 CLAUDII QUILETI

Materiem Musa infamet; sed carmine grato
Discendam humano generi circumferat Artem.

Fors erit, ut nostra accipiant, interprete Sponso,
Ingenuæ præcepta nurus; si quando beatam
Exoptent sobolem, speciosaque corpora natis. 5
Nec posthac homines fœdis spernentur ubique
Conjugiis; pravâ queis membra exosa figurâ
Sordescunt, turpique omnis Venus exulat ore.
Vos modò, quos blandi genialia fœdera lecti
Invitant, pulchram post fata relinquere Prolem, 10
Attentis animis stete; & si grata canemus,
Nostra virescenti præcingite tempora myrto.

Principio, quibus in formis substantia Pulchri
Consistat; qui frontis honos; quæ blanda genarum
Conditio; quæ grata magis se vertice spargat 15
Cæsaries; quibus in labiis fragrantia libes
Bafia; quas teneris stringas amplexibus ulnas,
Nosse juvat. Sed enim variis sobolescit Amantum
Quæstio diffidiis. Albam hic Amaryllida laudat;
Huic Chloris subfusca placet: Te flava comarum 20
Retia, Daphni, tenent: Tu nigros, Thyrsi, capillos
Diligis, & rutilis horres in crinibus aurum.
Cæsius hunc oculus ferit: hunc pupilla sub atro
Nigra supercilio ferventi corripit igne.
Nec satis, hic graciles procerâ mole puellas 25
Ardet, carnosamque odit male-sanus amicam.
Tanta Cupidineâ sub Relligione vagatur
Hæresis, occucatque animum sua cuique libido!
Nec

Nec modò fœmineam speciem contraria fingunt
Sensû virûm: sed adhuc marium veneranda venustas
Usque latet, variâsque fecat sententia gentes.
Cernis, ut Æthiopes vultus candore coruscòs
Contemnant, Stygiûsq; colorem hunc civibus aptent? 5
Quis neget elatum convexo fornice nasum
Continuò antiquis placuisse Euphratis alumni;
Ex quo conspicuum tali sub imagine norunt
Eoi Regem Imperii, qui Lydia junxit
Regna suis, traxitq; opulentum in vincula Crœsum? 10
Quid memorem niveo gaudentes corpore Gallos,
Prolixisq; comis, & apertæ frontis honore?
Quid fuscum Hispanum, & nigri ferrugine tinctum
Sanguinis, ingentes humili sub mole minantem
Conatus, tumidòque frementem in sidera fastu? 15
Hic licet, occiduo & longâ vertigine fessò
Sole, sub æthereas erumpat luminis oras,
Se tamen ipse putat pulchrum; mollésque Britannos
Spernit, & oblongis Germanica membra lacertis.
Unde tot in rebus claris discrimina? quænam 20
Diversos hominum sensus causa abdita scindat,
Musa refer, primòsque retexe ab origine lapsus.
Jam novus ornatâ mundus compage nitebat;
Atque creatarum series pulcherrima rerum
Nativas monstrabat opes: nondum impia secli 25
Pernicies, nitidum ferro corruperat aurum.
Eminus auratâ fulgens testudine cœlum
Lucentes puro pascebat in æthere stellas:

Nec densus quisquam è pelago surgebat in altum
 Halitus, obscurâ raperet qui nube serenum.
 Undique mundities aderat. Tu Phœbe micantum
 Astrorum Princeps, nullis obnoxia velis
 Lumina spargebas; Tua per vestigia currens
 Limpida nocturnas fulgebat Luna per umbras.
 Ipsa sibi adnatis faxis, animalibus, herbis
 Aspera, nec minimâ tellus spectabilis arte,
 Nil tamen obscæni redolebat: at omnia purus
 Spiritus illæso fervabat ubique tenore. 10
 Quippe, sub hæc teneri primordia candida mundi,
 Candorem retinebat homo; nec perdita proles
 Flexerat obliquos recto de tramite mores.
 Unus erat cultus Superûm; non cæca Libido,
 Non levis ambitio petulanti irrepserrat Orbi. 15
 Nec solus pietatis honos, animique venustas
 Humanum genus ornabant; sed gratia cunctis
 Infita corporibus, totiûsque optima molis
 Temperies, formæque decor per membra coruscans,
 Pulchra incorruptæ jungebat corpora menti. 20

Hunc ubi de rutilo concentum cernit Olympo
 Omnipotens, sanctûmque vigere per omnia fœdus;
 Summum opus adjungamus, ait: coelique, solique
 Delicias omnes Nympham cogamus in unam.
 Vix ea fatus erat; vastum per inane volantes 25
 Accurrunt operi species: CrySTALLINUS Orbis
 Corpoream insternens molem, se in frustra secari
 Gaudet, ut æthereos Divæ ducatur in artus:

Sol capiti annectit radios: albentia frontis
 Marmora dat Phœbe: nivea inter lilia fingit
 Purpureas Aurora genas: mellita labella
 Efformat Venus; & reliquo se corpore fundit
 Divus Amor, lepidâ Charitum stipante coronâ.
 His adeò instructum membris, specièque decorâ,
 Protinus implevit vitali flamine corpus
 Divûm hominûmq; parens; atque apto nomine dictam,
 Pandoram, verbis sic interpellat amicis.

I formosâ Deûm soboles, hominésque benigno
 Ore bea; tua te terris præsentia reddat
 Conspiciam, referétque tuæ miracula formæ.
 Scilicet humanis oculis (dum innoxius ævi
 Fulget honos) placet, ut Pulchri natura patefcât.
 Tu tamen, humanæ si curas gaudia fortis,
 Et stabilem servare cupis per secla decorem;
 Quam tibi committo fatali semine plenam
 Pyxida, ne levior digitis reclude profanis.
 Si facias: mox fæda lues invadet in omnem
 Progeniem, tibi nec turpis mutatio parçet.

Dixit. At hæc dicto velociùs effluit astris:
 Et lustrans terras peregrè, haud Epimethea solum
 Visit, ut Ascræi referunt insomnia Vatis;
 Ipsa sed in vulgus se prodens, splendet ubique
 Os humerósque Deæ similis. Circumflua gestit
 Turba virûm, obtutúque stupens hærescit in uno.
 Corporis hic habitum miratur; at ille comarum
 Auratos radios: niveo hinc candore corusca

6 CLAUDII QUIILETI

Frons micat: hinc spirat divinum vertice odorem.
 Et (quod vix canerem, nisi Sacro Numine Phœbus
 Innueret) Pandoræ oculi, ceu luminis orbes,
 Æthereum decus addebant spectantibus. Alto
 Sic rutilans Aurora polo, ridentia passim
 Prata beat, pulchrúmque solo dat pulchra colorem.
 Unà adeo cuncti sexûs utriusque lepores
 Splendebant, dum recta hominum natura malignos
 Nescibat mores, sed honestâ in lege manebat.

Ast ubi felicitis mutatio degener ævi
 Humanæ sobolis mentes ad devia traxit;
 Protinus incoepit pravæ contagia gentis
 Haurire, insanósque sequi Pandora furores.
 Quippe diu non illa stetit, quin iussa supremi
 Aspernata Dei, cæcâque libidine rapta,
 Sacrilegâ (ô facinus!) reſeravit pyxida dextrâ:
 Unde statim vastas teter prorupit in auras
 Spiritus; ipsius qui virginis ora laceſſens,
 Continuò innatum frontis delevit honorem,
 Fœdavitque genas; oculisque crepuscula crassa
 Offundens, nullâ decus ullum in parte reliquit.
 Nec fatis. In mortale genus de semine eodem
 Morborum numerosa cohors processit; & ipsum
 Infestâ contage petens, corpûsque, animûmque,
 Humanæ rationis opes commiscuit atris
 Errorum nebulis, genuinâque lumina vertit.
 Hinc Pulchri natura latet, semperque latebit
 Humanam sobolem; nec erit qui nubila densa

Discu-

Discutere, & tantas possit referare latebras.

Ergo quid in tantâ statuemus nocte? quod umbras

Dissolvat jubar? adsis ô rutilantis Olympi,

Phœbe, decus, radiisque novis nova lumina sparge.

Scilicet in totum quamvis se fuderit orbem

Contages; tamen haud æqualia damna recepit

Omnis humus, paritèrque gravi sub fomite sordet.

Illa sed argentem regio quæ vergit ad Arcton,

Quæque per immodicos Solis comburitur æstus,

Turpibus ante alias horrescunt gentibus. Illa,

Immenso diluta mari, turpissima gestat

Corpora, queis lentos moles inhonesta per artus

Spargitur: hanc turpat foeda e fuligine surgens

Sordities, crispique atra inter tempora crines;

Labrorumque tumor simis sub naribus extans.

Nec tamen hîc fileam, proprio quod Apolline Princeps

Scribit Arabs; terras, medio super axe locatas,

Temperie æquali mixtis cum frigore flammis

Gaudere, æternumque boni dulcedine cœli.

Namque duos utrimque Polos, summôq; micantem

Vertice quum spectent Libram, æquâ lance calentis

Divisos Phœbi radios cum nocte tepente

Semper habent. Hinc innumeris ditissima Tellus

Luxuriat donis; duplici se Vere resolvit:

Bis parit innumeros nullo conamine fructus:

Bis tandem modicæ persentit frigora brumæ.

Unde ego crediderim genita in regionibus istis

Corpora, temperie pulchrâ formisque decoris

Ornari;

Ornari; nî foedi habitûs infamia fuscâ
Offerret speciem, & nimii argumenta caloris.

Ergo è limitibus Zônæ torrentis, in ipsum
Nonnihil inclinare Polum, me iudice, fas est,
Si dulcem terræ genium, pulchróſque colonos 5
Quæris, & antiqui monumentum inſigne decoris.
Tu modò ſub calido Latio, Hesperîâque rubenti
Nuſquam conſiſtas: ſed in ulteriora recedas
Europæ ſpatia, Elyſio quo ſe æquore fundit
Gallia, feliciſque homines ſub fidere paſcit. 10
Præfertim irriguis quâ ſe Turonia campis
Submittit, varióque reſurgit in æthera colle.
Hîc ubi fœcundos Liger almus repit ad Andes,
Fluminibúſque tumens loca fœta feracibus undis
Alluit, & croceâ nitidus ſplendescit arenâ; 15
Conſpicias multas formâ præſtante nitentes,
Pandorâmque ſuo referentes corpore Nymphas.

Nobilis haſ paſſim mediocri in mole figura
Commendat: non craſſa nimis, non ſquallida macris
Artubus, at pulchro membrorum clara nitore. 20
Si frontem inſpectes, tenero lævore coruſca
Prominet; & molli deſcendens lactea clivo,
Efformat placidos oculis ridentibus alveos.
Cerne genas; rubeo referunt ſuffuſa colore
Lilia, quæ labii roſeos comitantur honores. 25
Quid celebrem auratos crines? quid eburnea colla?
Mammarúmque decus ſpirans, & cætera dici
Quæ prohibet pudor, & caſtæ reverentia Muſæ?

Nec

Nec tantum in nostris felix natura triumphat
 Virginibus; sed masculo sub corpore pubes
 Emicat, innuptis haud aspernanda puellis.
 Aspice ut imberbes habitus laudabilis ornat,
 Equaque temperies pulchræ focia addita formæ. 5
 Pallida non facies; non atri aspergine tincta
 Humoris; sed sanguineo spectabilis ostro,
 Excipit undantes sublimi è fronte capillos.
 Nec minor in reliquis membris præstantia: firma
 Compages per cuncta viget; formosa tororum 10
 Mobilitas; mediæque habilis proportio moli.
 Has adeo species nostri clementia cœli
 Producit. Nec enim calido vicinius Austro,
 Nec gelido Boreæ; medium sed munere Divum
 Clima tenens, tepidas præstat viventibus auras. 15

Ergo age (si nostras addiscere non piget artes)
 Hæc memori sub mente geras: *Non omnis habenda*
Vir mulierque vacet soboli; nec turpia dulci
Corpora committas opera, sacrisq; Hymenais.
 Quis tetram horrendo Noctem Phlegethonte subactam 20
 Nesciat anguiferas Orco peperisse Sorores?
 Quis nigri thalamos Ditis non horreat? atrum
 Quæ Cyclopa ferat Virgo? non Mulciber ullam,
 Judice me, Venerem premat; in fornacibus Ætnæ
 Usque furens, steriles infelix exigat annos. 25

Sed mihi pulchra sapit, sano qui corpore fortes
 Connubiis aptat, tadisque jugalibus arcet
 Invalidos: ceu quos miseræ tormenta podagræ

IO CLAUDII QUILETI

Affligunt, morbúſve Sacer; mentíſque pudéndus
Error, & infana infeſtans præcordia bilis;
Aut pulmonis edax ulcus, paſcénſque medullas
Ignis, & exſucco veniens in corpore tabes.

Scilicet humanam ad prolem (mirabile dictu) 5
Deciduum toto procedit corpore ſemen;
Une malos membrorum habitus, altéque repoſtas
Viſceribus patrum labes traducit in ipſam
Progeniem, & natis vitam impertitur amaram.
Heu quoties vidi miſerandâ forte creatos, 10
Æthereas querulis nequicquam planctibus auras
Rumpere, & innocuis nimium male-dicere Divis!
Ergo tibi inprimis, Sponſi Sponſæque legantur;
Turpia nec pulchræ quæras primordia proli.
Ecquis enim furor eſt? lætas dum poſcis ariſtas, 15
Triticeæque decus ſobolis, comedendâque farra;
Haud unquam inverſo tradis marcentia fulco
Semina, ſed flavum Cereris melioris honorem:
Tu tamen intereà humanam contemnere pergis
Sementem; nec clara tuæ te gloria fortis 20
Tangit, ut incolumes uteros, uterique colonos,
Sincerumque petas valido de corpore ſemen.
Té-ne Hominis natura latet? té-ne ipſa Tonantis
Effigies? té-ne hic animus, cui ſidera nota,
Cui mundi genus omne ſubeſt, haud poſſit inertem 25
Erigere, ut veræ documenta capeſſere cures
Artis, & æthereæ condas pulchra atria menti?
Diiſque Deæque omnes quibus alma cubilia curæ;

Queis

Queis hominum fatio arridet, promiscua passim
 Semina, & infirmos thalamis arcete maritos,
 Invalidasque nurus: sua ne primordia damnet
 Progenies, voveatque Erebo Dirisque parentes.
 Tu modò, qui firmo servas molimine mundum, 5
 Divum Hominumque parens, pravum consistere morem
 Ne patiare: novus claro descendat Olympo
 Naturæ Genius, qui Homini præcepta ferendo
 Scribat, & ad reliquos transmittat scripta nepotes.

Nec mihi sufficiant vegeta de gente parata 10
 Conjugia; est aliud superat quod cætera punctum:
Ne juveni vetulam jungas, vetuloque puellam.
 His nec lætus Hymen, nec amicâ lampade fulgens
 Allucet Sponsis Juno: succedit iniqua
 Tisiphone, accensa Stygio de sulphure tædâ. 15
 Cernis, ut antiquo juvenis male-nupta marito,
 Amplexus gelidos, invisâque basia vitet
 Quotidie, lachrymisque genas suffundat obortis,
 Tithoni exosum fugiens Aurora cubile?
 O fortunatum, quem castis ignibus Atyn 20
 Deperiit Cybele! tantæ si basia ficca
 Delibasset anûs, juvenili robore cassus
 Paullatim effætis animam liquisset in ulnis.
 Quippe senescentes artus invadit iniqua
 Ariditas, quâ vivificus consumitur humor 25
 Puberibus teneris. Libycos sic sæpe per agros
 Irrigui bibulis imbres fuguntur arenis,
 Torrida nec pluvio iaturatur fidere tellus.

12 CLAUDII QUILLETI

Præterea tam dissimili juvenisq; senisq;
 Semina temperie pugnant; ut si quis in auras,
 Concordi tandem coïtu, proruperit infans,
 Heu nimium misero langueat debilis ævo;
 Nec validis possit patriæ succurrere nervis. 5

Haud tamen hîc fileamus; ut auri sacra cupido,
 Immensæ vel dotis Amor, nostra optima passim
 Consilia, & pulchras soleat contemnere leges.
 Nimirum immodico si quis patrimonia censu,
 Et multis gravidam nummorum millibus arcam 10
 Monstret, & uxori promittat; protinus omnes
 Hunc ambire sibi generum matrêsq; patrêsq;
 Cernimus, & lepidas certatim offerre puellas
 Conspicuo Diti: quamvis huic viscera rodens
 Foeda lues, Nuptæ contagia dira minetur; 15
 Quamvis vel tremulæ languentia membra senectæ,
 Fœcundamq; negent Venerem, thalamósq; beatos,
 Atque infelici moveant fastidia sponsæ.

O quantas lachrymas, ô quanta hic tædia lectus
 Infaustus feret! eximium marcescere florem 20
 Ætatis, turpêsq; tori succedere fructus,
 Aut nullos, miseranda nurus noctêsque diêsque
 Ingemet, & Veneris ludos horrebit iniquos.

Quinetiam amplexûs potioris amœna libido
 Si fortè invadet teneram (foetentia nam quæ 25
 Oscula, & invalidum non excretur Amorem?)
 Quot mœchis temerata domus fordescet? alendos
 Quot tibi turba procax dabit, ô Curruca, Puellus?

Hic

Hic equitem, hic vernam, vicinum hic exprimet Infans
 Civem; aut bellacis frontemque oculósq; Tribuni.
 Quæ tibi tot longis congesta pecunia crevit
 Ærumnis; tibi quæ locupletes ordine longo
 Transmisere Patres, pinguissima prædia, lævis 5
 Numinibus, cedent alieno indebita nato.

Nec tantum hæc privata domus dispendia speret:
 Ipsi etiam effæto nonnumquam robore Reges
 Masculeo, aut veteris steriles ob semina morbi,
 Infantes cellis in pulvinaribus ortos 10
 Suscepere nothos. Quondam data jura pudendo
 Et sceleri, & natæ mœchi de sanguine proli:
 Indignum quandoque caput diademate cinctum;
 Sceptraque supposito, ô facinus! transmissa tyranno.

Sic quoque divitiis quæcumque aut dote beatâ 15
 Insignis celebratur Anus; licet aspera rugis
 Ora gerat, lippis oculis, & dentibus atris
 Horrida, clangosâque agitans præcordia tussi:
 Hæc tamen insano si fortè libidinis æstro
 Percita, connubiis inhiet ferisque hymenæis; 20
 Non deerit Juvenis, qui illam sectetur Amator,
 Ingentesque affectet opes, nexumque jugalem
 Offerat, & vetulæ macilentum ad corpus anhelet.
 Ast ubi se ad multi communia commoda censûs
 Sentiet adscitum, paullatim tristitia surgent 25
 Tædia, & uxoris tetrum aspernabitur ignem:
 Virginis, aut Nuptæ flagrabit amore coævæ,
 Dum gemet in vacuo conjux deserta cubili.

Hinc

Hinc queruli erumpent fletus, iræque furentis
Zelotypæ, spretique atrox injuria lecti.

Hinc etiam hippomane affuso, mixtâ-ve rubetâ
Incautum audebit fatis urgere maritum.

Unde ego communes coitus, & nescia pacti

Conjugia optarem induci (nisi sancta vetaret

Relligio) quippe ingenitis rationibus æquam

Eligeret saltem Venerem Natura; nec ægris

Misceret sana, aut morientia corpora vivis.

Usque adeò simili gaudentes flore juventæ,

Et valida integris jactantes robora membris,

Congruit ante alios geniali incumbere curæ!

Nec tamen impubes Pueros crudâsq; Puellas

Junxeris. In vacuis nondum genitalibus humor

Turget, at ingenuâ distendit mole lacertos,

Crescentemque Hominem partes diducit in omnes.

Has ideò leges, servandâque fœdera dudum

Imposuit Themis, ut bisseñum impleverit annum

Fœmina, si Veneris dulci indulgere labori,

Et firmam cupit ex utero deponere prolem.

Namque ubi jam cœpit muliebri in corpore moles

Firmari, fervetque novo calor acrior æstu;

Tunc superest, roseoque uterum circum-alluit amne

Sanguis, in annonam foetus & pabula Nati:

Maturoque simul turgentes tubere mammæ

Inspirant blandum lascivi flamen amoris.

Sic quoque dum maribus molli lanugine pubes

Induitur, solidisque accedunt robora membris,

Fertilis

Fertilis exultat vigor; & Junone secundâ,
 Tunc licet uxoris blandos penetrare recessus.
 His fanè ordinibus Mundi, & rationibus æquis
 Conjugia aptantur; nec erit qui talia pulchræ
 Fundamenta neget sobolis, thalamique beati. 5

Interea dum tam lepidâ versamur in Arte,
 Conjugibúsque damus leges; En Pulcher amandâ
 Pubertate viget, validâ qui Gallica gestat
 Sceptra manu, æternóque Patrum diademate fulget
 Chara Deûm soboles, cælo Lodoïcus ab alto 10
 Missus, ut innocuis moderetur legibus Orbem.
 O qualis decor ore nitet! quàm Regia toto
 Corpore Majestas, animúsque ad grandia surgens!
 Hunc optant jam mille Deæ: Hunc spectabilis ardet
 Nympha Tagi, Austriaci augusto de sanguine Ditis, 15
 Jungendósque novo nexu promittit Iberos.
 Hunc Lusitanis etiam suspirat ab oris
 Regia Virgo gemens, Hispanæque æmula flammæ.
 Hunc etiam Eridani Nymphæ, Rhenique bicornis
 Depereunt, certántque sacris incendere tœdis. 20
 Tu tamen has omnes (nostræ ô spes maxima gentis)

“ Despicias, nec te externi capiant Hymenæi.
 “ Scilicet haud paucas offert tua Gallica Tellus
 “ Regali dignas thalamo, & qua sidere eodem
 “ Prognata, haud variâ pignantia semina fundant 25
 “ Temperie, aut figant ignotis basia labris.
 “ Nec te Conjugii teneat tam caca libido.

“ Ut

16 CLAUDII QUILLETI

*“ Ut quam aut Italicus jactabit Regulus, aut quam
 “ Vel Padus ostendet, Tiberis vel turbidus Amnis;
 “ Immeritis adhibere toris digneris: & alti
 “ Stemmatis oblitus vili amplectaris amore.
 “ Dum tamen ad Magni felicia fœdera lecti,
 * Prudenti præstans, &c.*

Sedulus expendas, lectamque ad basia jungas. 5
 Scilicet haud ullam thalami regalis honore
 Digneris, cujus non ipsa inspexeris ora
 Tu prius, insertamque alto sub pectore mentem.
 Quis ferat infanum morem, quo, Numine cæco,
 Excelsum Sponsa ad lectum non visa vocatur, 10
 Eligiturque oculis alienis Regia Conjux?
 Immo hoc in votis sit primum, ut Pulchra jugali
 Juncta tibi vinclo, & pulchro de sanguine creta
 Uxor adorandâ faciat te prole Parentem.
 Ecquid enim Populorum animos, subjectaq; corda 15
 Lenius afficiat, Regumque ad Numina flectat,
 Quam si formosam decorent diademata frontem,
 Pulchrâque sidereo majestas fulgeat ore?
 Quid juvet antiquo Regnantum è stemmate Sponsam
 Ducere, Junonem-ve suis adjungere sceptris, 20
 Si fuscis obscœna genis, & corpore fœdo,
 Vel nullum penitus, vel turpem inspiret amorem;
 Unde etiam ad Regnum turpis se proferat hæres?
 Non latet, ut crebris temeretur Regia scortis,
 Quum ruit in vetitam Venerem, famâq; sinistra 25
 Regius

Regius uxorem nimiùm aspernatur Adulter.
 Sic sæpe exosæ pertæsus conjugis olim
 Juppiter, humanum promiscua stupra per Orbem
 Intulit, & spuriiis foedavit fidera Natis.
 Eripe te his, Rex magne, probris; contentus amandâ 5
 Conjuge, Regales formosâ prole Penates
 Auge, & conspicuos pueros in sceptrâ repone.
 Quin etiam (si tanta loqui per Numina nobis
 Sacra licet) posses minùs altâ è stirpe paratum
 Sumere conjugium; modò pulchrâ nobile formâ 10
 Concordes gereret splendenti in corpore mores,
 Unanimique tuas leniret pectore curas
 Nimirum per Connubia, ingentèsque Hymenæos
 Munimenta sibi quærant, nutantia quorum.
 Sceptrâ labant, nec firma suis radicibus hærent. 15
 Sic tener elatam palmes desiderat ulmum.
 Sed quibus invicto Populorum robore perstat
 Majestas, proprio Reges se pondere librant;
 Vicini nec egent vano tutamine Regni.
 Dum tamen augusti decus ad sublime cubilis, 20
 Prudenti præstans delectu quæritur uxor;
 Me liceat coeptum, Phœbo aspirante, laborem
 Persequi, & optandas sponfis edicere leges.

CALLIPÆDIÆ

LIBER SECUNDUS.

ED jam legitimo sociati fœdere Sponsi
Fœcundos ardent coitus: jam læta,
peracto

Officio, è coenâ Agnatorum turba re-
cedit.

Ipse pater saturo turgens abdomine
Bacchus

Despicit effuso redolentia pocula vino,
Inversâsque solo pateras. saltante choreâ,
Florentes annis pueros, agilésque puellas
Lassarunt crispo modulantes pectine chordæ.
Jam citharâ insignis licito prælusit Amori
Hedymeles; dulcésque jocos & suavia cantans 10
Bafia, felicitis promisit pignora lecti.

Imò & vesanum pectus, morésque ferocis
Palladis, & stolidæ deridens vota Dianæ,
Te solam, Cytherea, piis mortalibus æquam
Personuit: tua lætitiâ studia alma beatam 15
Præstare, atque ipsi solatia blanda Tonanti.

Te,

Te, formosæ Pari, meritis evexit ad Astra
 Laudibus, eximiæ quòd debita præmia formæ
 Donassēs Veneri, sævâ freudentibus irâ
 Supremique uxore Dei, innuptâque Minervâ.
 Ast nimis infanum salibus tentare jocosis 5
 Haud veritus Phoebum, infando quòd perditus æstu
 Oebalium sterili puerum vexarit amore,
 Excussóque caput quassarit amabile disco.
 Te quoque, summe Pater, Phrygii quòd amore puelli
 Correptus, tetro fervens indulseris igni, 10
 Contempnit: nam sola canens, quæ utrimq; resolvunt
 Oscula, perversum Diris oneravit Amorem.
 Morosi risere senes: risere verendæ
 Matronæ, castæque nurus. Sed Vesper Amantes
 Sollicitat, Venerisq; sacro micat Aureus Astro. 15
 Ergo abeas inamœne Pudor. Succedat amicâ
 Lampade ridentes agitans Hymenæus Amores,
 Atque maritalem jactans Saturnia tedam.
 Vósque adeo, o passæ genialia prælia Matres,
 Virgineam intactæ Zonam discingite Sponsæ, 20
 Intrepidósque afflate animos: jam nuda marit
 Membra Cupidineam fervent intrare palæstram.
 Congrediamur, ait; Paphiósque terenda duello
 Tempora ne perdat mora longior: invida cedat
 Turba, nec optatam toties præcludat arenam. 25
 Quid validos miscere toros; quid nostra vetatis
 Brachia felicitandem se tradere luctæ?

Parce furens animi juvenis; compescere robur

Tantisper, cæcúmque juvat frænare furorem.
 Nimirum crudum si ad læta cubilia portas
 Ventre cibum, incoctâque agitas genitalia coenâ,
 Heu tenue affundes semen ; nec idonea pulchrum
 Materies fundabit opus. Siste ergo per horas 5
 Saltem aliquot ; dum cocta satis, stomachóque subacta
 Pabula, Nectareum spargant per viscera succum.
 Dura quidem tibi lex, sed pulchræ congrua proli.

Quippe Sophos docuit Naturæ providus ordo,
 Qui matutino concrescunt tempore foetus, 10
 Pulchrius effictam membris assumere formam.
 Hoc ratio ipsa probat. Nam quum nox humida coelo
 Labitur, & dulcem spargit per membra soporem ;
 Tum calor è summis subit interiora, cibóque
 Acrius incumbit, nativáque munia complet. 15
 Robore tum vegeto ventris præmansa teruntur
 Frustrula, quæ speciem lactentis adepta cremoris
 In jecur irrepunt ; rutilóque imbuta rubore,
 Sanguineo totum perfundunt flumine corpus :
 Unde & foecundos latices genitalia sugunt, 20
 Queis fervore novo spumantia semina manant.
 Namque inter-textis plexu centuplice venis,
 Spiritibúsq; iterum mixtis, concoctior humor
 Evadit, vitæque capax animique futuri.
 Intempesta igitur prudens vitare memento 25
 Basia : ne studio Veneris frangente calorem,
 Naturæ turbetur opus ; præcéps-ve libido
 Venturo lugenda ferat dispendia nato.

Quis

Quis nescit crudo distentum nectare quondam
 Iudulsiſſe Jovem Junoni; atque indè creatum
 Vulcanum turpem, coelique ex arce ruendum?
 Hic adeo informis vultu, membrisque pudendus,
 Ut nec eum mensâ Superi, Pallásque petito
 Sit dignata toro; fœdo sed corpore spretum
 Jusserit ad calidum Veneris migrare cubile.
 Hæc etiam omnimodis nullo discrimine jungi
 Sueta viris, talem hunc fastidit sæpe maritum;
 Connubii que sacras gaudens contemnere leges,
 Sæpius innumeros admittit ad oscula mœchos.

Nec satis est instantem operi, atque ingesta coquentem
 Præpropero coitu non abduxisse calorem;
 Est aliud quod nosse juvet. *Tu respice solers,*
Quâ coeli facie, quo sidere conjugis arctos
Amplexus subeas, fœcundâque basia libes.
 Non etenim tanti refert, quo lumine primos
 Vagitus infans edat, maternâque rumpat
 Vincula, & exiliens utero se prodat in auras;
 Quanti, quo radio, quibus astris, femine utroque
 Concepto, humana incipiat coalescere moles.
 Scilicet hiscenti qui fertilis humor in alveo
 Conditur, & calidis fervens congressibus hæret,
 Sidereos magis influxus, supremâque fata
 Excipit, & valido cedit mollissimus astro.

Sed quis tanta queat summi recludere mundi
 Arcana, & pulchras fatorum evolvere leges?

Tu Dea, quæ rutilis celsum caput inseris Astris,
 Uranje;

Uranie; cui fordet humus, cui sidera tota
 Se pandunt, rege cantantem cœlestia Vatem.
 In Pulchro labor est; & nostram gloria Musam
 Pulchra manet, si divinas quas condimus Artes,
 Numine felici inspiras, atque ora resolvis. 5

Nimirum aurato quod fulget fornice cœlum,
 Quæque coruscanti scintillant lumine flammæ
 Ætheris, haud mera sunt oculis spectacula nostris.
 Non ideo innumeras stellas insperfit Olympo
 Omnipotens, ut nos picturâ pascat inani; 10
 Altera condendi ratio fuit optima mundi.
 Nónne vides, ut diversis surgentibus Astris,
 Æstúsque, pluviaeque, & agentes nubila venti,
 Temperie variâ terras, Pontum, Aëra mutant?
 Quis neget imbriferas Hyadas? quis Oriona nimbos 15
 Cogentem? viden', ut ferventes Sirius agros
 Urat, & irriguos sitiens exorbeat amnes?
 Quid memorem summo coëuntes æthere summos
 Fatorum auctores? Saturnum falce tremendum,
 Sanguineúmque Jovem, & spirantem prælia Martem? 20
 Herum si junctos rabidus Leo colliget ignes,
 Heu quot subjectas perdent incendia gentes!
 Funera quot truculenta dabit furialis Enyo!
 Mutatis rerum vicibus subversa fatiscunt
 Imperia, atque novi venient ad sceptrâ Tyranni. 25
 Talia congressu simili coëuntia quondam
 Sidera, Pompeij movere & Cæsaris iras;
 Romaque Thessâlicos foedavit sanguine campos.

Et

Et (vatum nisi vana fides) quæ nunc quoque Gallos,
 Hispanosque fero committunt Marte ruentes.
 Armatosque adigunt in mutua vulnera Reges,
 Hæc eadem sunt fata Poli: nam sidera mixta
 Saturni, Jovis, & Martis, junxere malignos 5
 Ignes, quæ rutilus distendit brachia Chiron.

Nec non quæ tetrum dispergit in inguina virus
 Fœda lues, Venerisque usus corrumpit amœnos,
 Iisdem sideribus junctis producta refertur.
 Namque ferunt, ipso quo tempore turpis in orbem 10
 Irrupit labes, contagiæque horrida fudit;
 In Cancro, fidus Martis coisse furentis,
 Et qui liventi Saturnus nigricat Astro.
 Sed quid tantorum refero penetralia Divum,
 Summarumque vices rerum, causasque retexo? 15
 Expediam, pulchros quæ fingant sidera natos;
 Et quæ nos docuit pulcher Dictator Apollo.

Antiquo fama est homines doluisse sub ævo,
 Et superos quondam crebris tetigisse querelis:
 Plurima quod passim fœdis natalibus orta 20
 Corpora, in humanam ferrent opprobria gentem.
 Nescio quo cœli vitio, quo semine pleni
 Tunc uteri, illepidam fundebant undique prolem:
 Tunc rarus decor ornabat sponsosque nurusque

Ergo ut forditiem hanc summâ despexit ab arce 25
 Cœlicolûm Princeps; Divos, Divasque faventes
 Conjugiis, rutilas accersit ad ætheris ædes.
 Advolat ante omnes pictis pavonibus auras

Pronuba

Pronuba Juno secans: sequitur Cythereia mater
 Vecta Cupidineis vastum per inane columbis.
 Accurris Lenæ Pater: Túque inclyta cultrix
 Auricomæ segetis; (quis enim sine numine vestro
 Fortiter uxori incumbat, Venerémque frequentet?) 5
 Concilium magnum complet formosus Apollo.
 Confedere Dei, atque Deæ. Tum Juppiter alto
 Exorsus folio, paucis humana recenset
 Tædia; & infames turpi propagine terras.
 Dúmque hæc omnipotens expendit, opémque requirit; 10
 Delius assurgens, postquam est data copia fandi,
 Talia voce refert. Hominum malè providus usus,
 O Superi, & celsi damnanda inscitia mundi,
 Illepidos generant pueros, turpésque puellas.
 Atque ut cuncta meo de fidere sidera pendent, 15
 Fas mihi sit cœli pulchras exponere vires,
 Nec vulgata loqui. Obliquo quâ cingitur æther
 Zodiaco, astrorum rutilantes cernitis ignes,
 Claráque bisseñas referencia signa figuras;
 Hinc oris fluit omne decus, pulchríque venustas 20
 Corporis; hinc etiam vultûs deformis origo.

Nam dum prolificâ fervent genitalia luctâ,
 Si simul emerget fugientis corniger Helles
 Vector, & ignito in cœlum se vellere tollet;
 Quæ tunc concipiet, nil pulchri proferet uxor. 25
 Oblongum pueri collum, nec idonea crura;
 Incurvúmque caput, defixáque lumina terræ;
 Duratæ cutis asperitas, niveique capilli,

Corporis

Corporis immani moli jungentur ineptè.

Præcipuè si Saturni fax improba tetris

Inficiet radiis ortum, vel Martius ignis;

Quippe abigunt omnes ex omni parte lepores.

Hæc invisa bonis infaustaque Sidera natis. 5

Nec magis arrident radiantia cornua Tauri;

Aut transversa tuens Oculus violentius Astrum,

Pleiadúmque Chorus; pulchro licèt ore superbæ,

Pleione genitæ, matris pulchra ora referrent,

Nil tamen efformant lepidum; nisi Cynthia nostrâ 10

Luce micans, leni radio candentia fingat

Membra, creétque cutem blando lævore coruscant.

De Tauro quid plura? satus sub Sidere bruto,

Oblongas infans nares, nimiúmque patentes;

Pinguia colla; oculos turpes, & lumine torvos; 15

Illepidam frontem; rufos per tempora crines;

Nigra supercilia, & magno de pectore raucam

Vocem habeat, fœdámque agresti corpore molem.

At Geminis decor omnis inest, formæque venustas.

Hos Helenæ pulchros, concordia pectora, Fratres, 20

Et puro Ledæ prognatos sanguine, cœlo

Donavit Pater Omnipotens; voluítque beatam

Innocuo semper nexu producere prolem.

Nec tantùm lenes oculos, ridentiáque ora,

Et niveum præstant per lævia membra colorem; 25

Sed blandos animi mores, & lumen amœni

Ingenii, placidásque artes, gratámque loquelam.

Scilicet his Majâ genitus dominatur in astris,

26 CLAUDII QUILETI

Facundásque ferit vires; queis gratia mentis
Corporis ingenui molem comitatur honestam.

O quàm dissimiles radios ex æquore surgens
Obscœnus Cancer concepta in semina vibrat!

Hic ex immundis foedè conflatus Afellis,

5

Et turpes pandens Chelas, deformia confert

Membra; oculos parvos; tetros nullo ordine dentes;

Pinguis aqualiculi gibbum; gracilésque lacertos;

Atque humili toto contractam corpore molem.

Sed quæ detraxit Nemeææ claviger Heros

10

Terga feræ, urenti fulgentia in æthere flammâ;

Hæc flavos præbent crines, oculósque feroces;

Pectora lata; artus longus; proceráque membra.

Ecquid enim humani furialis bellua possit

Conferre, Argolicos quæ cùm disperderet agros,

15

Herculis indomitâ meruit succumbere clavâ?

Et quamvis folium rutilo hoc sub fidere dudum

Fata mihi dederint; fausto vix lumine possim

Frangere naturam turpem, rabiémque Leonis.

Hunc sequitur Virgo, nitidis spectabilis Astris,

20

Justitiæque Astræa tenax, quæ, ferrea sæcla

Infanúmque solum fugiens, successit Olympo.

Cernitis eximiam lucem, quâ Spica coruscat,

Æmula fax Jovis innocui; non purior ignis

Scintillat, radiísque uteros melioribus implet.

25

Virginis ergo oriens fidus foecunda fovebit

Semina, formoso influxu; speciésque decoras,

Laudandósque habitus, vultúsque inducet amandos.

Nec

Nec minùs oblectant orientis lumina Libræ,
 Hic, Charitum Regina, domum sedémque locasti:
 Viribus hinc validis, facie pulcherrima fingis
 Corpora, formosos pueros, lepidásque puellas.
 Novi equidem hoc signo Sarurni fidus iniquum 5
 Exaltare suum robur; fuscúmque colorem
 Per reliquos artus infesto lumine spargi.
 Sed tua præcellit virtus, Cytherea; tuóque
 Munere, se niveâ profert albedine vultus.

At quis ferre queat, quæ teter ab æquore surgens 10
 Scorpius, illepidis deturpat membra figuris?
 Ille venenatâ verrens magnum æthera caudâ
 Pulchrum odit: parvos oculos, rufósque capillos
 Ingenerat; magnósque pedes, oblongáque crura.
 Has vires fortitur Orionis interfector 15
 Sordidus, ac putri Telluris pulvere cretus.

Phillyrides verò Chiron, præceptor Achillis,
 Quem Divûm pietas pulchro donavit Olympo,
 Non ita deformat natos. Nam si exerit undis
 Aut caput, aut humeros, aut tensæ spicula dextræ, 20
 Conceptus beat, & formosis influit astris:
 At si posterior candâ fulgebit equinâ,
 Non ita felici turgebunt femine matres,

Quis Capri hirsuti torpentia fidera nescit?
 Hæc horrenda domus Saturni turpia quæque 25
 Conferet, & natos vix ullâ ex parte beabit.

Hinc Phrygius puer exoriens, urnâque benignâ
 Fertilis, ad pulchram disponet femina prolem.

Æquorei demum Pisces, quibus humor abundat
 Frigidior, cassæque hærent in corpore vires;
 Producent capita exigua, exilisque lacertos;
 Distortam formam, & parvæ compendia molis.

Quid loquar oppositis Errantia sidera flammis, 5
 Lucéque Quadratâ pulchrum corrumpere Olympum?
 Quis nescit Trini radii, & Sextilis amicos
 Influxus? si præsertim tu, Coelicolum Rex,
 Túque, Cypri Regina, astris fulgebitis æquis;
 Prosperaque optatæ dabitur primordia proli. 10

Nec latet ad lepidam sobolem conducere vernos
 Amplexus; læto quo tempore parturit omnis
 Natura, & radiis turget vitalibus Aër.
 Sed calor æstivus, quo fervet torrida bilis,
 Multus & in tenues vanescit spiritus auras, 15
 Effoetæque fluunt vires; vix sufficit almæ
 Progenerandi operæ. Autumni vix tabida confert
 Temperies: aut vesanæ inclementia Brumæ.
 Ergo imprudentes homines, nimiùmque salaces,
 Nec faustos fatagunt radios, nec tempora læta 20
 Eligere; ut pulchræ sobolis fundamina ponant.

Assensere omnes Superi; jussûque Tonantis,
 Sculpta hæc in croceâ divina effata papyro:
 Quæ dudum in sacri penetralibus abdita Pindi,
 Nunc mihi fidereæ panduntur munere Divæ 25
 Uranies, nostrâ cui nil jucundius arte.

Vos igitur, vos dulce Patris cognoscere nomen
 Qui cupitis, pulchrósque in sæcula fundere natos,

Con-

Conspicite attenti, quo tempore, quâve sub horâ
 Quodlibet emergat Sidus; quo lumine tactum
 Saturni, Jovis, aut Martis; quos Delius ignes
 Torqueat in Venerem, Lunam, Atlantîsve nepotem,
 Nec vos hoc studium deterreat; omnia nam sunt 5
 Perspicuis tabulis signata volumina coeli,
 Atque in Ephemerides rectâ ratione relata,
 Quæ legere haud pigeat. Sed & horis bis duodenis
 Quotidie ætherei vertigo absolvitur orbis,
 Ut quocumque velis sub Sidere basia figas. 10

Nec satis est pulchræ quâ cœlum congruit Arti
 Noscere, & ad Venerem magis aptum assumere tempus.
 Sunt alia, ô Sponsi, vobis momenta tenenda.
Ne premitte uxores (quidquid prurigo fatiget)
Dum fluit in latebras uteri, multâque pererrat 15
Menstruus illuvie, referâtque cava oscula sanguis.
 Si faciatis enim, cœnosâ uligine semen
 Extinctum, forsân coïtu vanescet inani;
 Nec dabit optatam turpis lascivia prolem.
 Non secus ac madidos si tritica sparget in agros 20
 Agricola imprudens; lætas haud cernet aristas,
 Rustica nec flavas cumulabunt horrea messes.
 Si tamen, humentem qui stillat sanguis in alvum,
 Non vetet impuro coëuntia semina nexu;
 Quàm misera emerget proles? Elephanticus infans 25
 Nascetur, foedæque feret contagia lepræ:
 Quippe venenatâ, quâ sordent menstrua labe,
 Hâc etiam pueri radix vitiata laborat.

Ecquid

Ecquid enim fæce hâc muliebri tetrius usquam est?
 Si cadet in vites effusa faburra novellas;
 Si teneras fruges, aut infita germina tinget;
 Omnia marcescent subito quasi fulgure tacta.
 Si canis hanc fæcem sitienti glutiet ore; 5
 Hunc aget insanum rabies exorta repentè.
 Ergo hujus Veneris lutulentas spernite, Sponsi,
 Illecebras, nitidisque uteris inspergite semen.

Vos etiam, ô lepida uxores, quæ grata virorum
Basia, confusis labiis, ulnisque fovetis; 10
Proh pudor! haud natibus nimium crissantibus, almam
Perturbate operam. Crebris subsultibus, omnis
 Mascula vis, utero vix connivente, fatiscet;
 Quaque subintrarat, refluat disperditus humor.
 Imò & foecundâ si fortè hærebit in alvo, 15
 Motibus immodicis excussum semen utrimque,
 Invalidos foetus divulsis partibus edet;
 Nec vestri optando gaudebunt robore nati.
 Namque ut naturæ penetralia cæca recludam,
 Solertisque oculos subeat genitalis imago, 20
 Hæc legite, atque uteri genuinam attendite formam.

Est locus in spatiis latitans obdominis imi,
 Distinctus modicâ cavitare, pyrîque figura:
 Ductilis hunc membrana, rotundæque instar alutæ
 Efformat; quam Vena duplex, Arteria, Nervus, 25
 Sanguine spiritibusque rigant è corpore toto.
 Hunc uteri Fundum vocitant; hunc linea recta
 In dextrum lævumque secat! Mas creditur alveo

In

In dextro; in lævâ coalescere Fœmina cellâ
 Hàc via per ductum oblongum, quo penis amicè
 Stringitur, & calidum semen jaculatur in antrum:
 Collum uteri Phyci dixere: Huic intima cervix
 Adnata, abstrusos claudit mirâ arte recessus: 5
 Dum ruat in Venerem rigidâ tentigine fervens,
 Et pulchram meditans valido molimine prolem,
 Sponsus aret dulci naturæ vomere campum.
 Quippe ad masculine semen se proripit hiscens
 Os uteri, suctûque cavam polectat in alvum 10
 Spumantem humorem, & muliebri semine miscet.
 Sic ergo in sese cavitas uterina reducta
 Subfidit, cogitque arctis amplexibus albam
 Sementem, humani fœcunda exordia nati.
 Qualia ab ingesto persentit gaudia succo 15
 Ventriculus, quem dira fames divellit inanem;
 Talia concipientem uterum solatia replent.
 Unde agiles nimium, motantésque inguina coxæ,
 Delicias omnes effusâque semina perdunt.
 Nec mihi displiceat quorundam hîc vota Parentum 20
 Rite secundare, & gratam præscribere normam,
 Quâ generare mares valeant; nam mascula proles,
 Stemmata, magnorûque decus sustentat Avorum.
 Nec desunt, qui fœmineam sermone maligno
 Dedecorent sobolem: pravo quasi devia lapsu, 25
 Frustratâque operâ, Natura invita puellas
 Gignat, & in terras effundat amabile monstrum.
 Sed stolidum errorem melior sententia vicit,

Et

Et blandum merito sexum donavit honore.

Nos tamen interea maribus præcepta ferendis
Scribamus; dudum ut vigeant ingentia Regum
Nomina, Patritiique altâ de gente nepotes.

Inprimis vegetos, vivóque calore micantes 5
Exultare mares, rectâ ratione periti
Agnovere Sophi. Suadent hoc firma virorum
Robora, masculeóque acres sub pectore vires:
Impavidíque animi vigor; & civilibus aptum
Ingenium; & longo mens indefessâ labore. 10

Ergo ut masculeam certo conamine prolem
Conjugia instaurent; calido sibi sanguine venas
Impleri, appositâ victûs ratione laborent.
Ecquis enim in vasis semen genitale subactum
Sanguineo ex humore neget, quùm plurimus album 15
Spiritus inducat, spumâ candente, colorem?
Unde dapes calido humentíque per intima succo
Confertas juvet ingerere; ex his viscera ut almos
Continuò eliciant ad mascula femina rores.
Quin etiam aëreis turgere alimenta necesse est 20
Spiritus, dulcíque uteros gaudere vapore,
Si tibi mens stabiles maribus firmare Penates.

Hîc tales numerare cibos me recta docendi
Lex adigat, nisi foecundis hos prodiga passim
Natura uberibus, dextrâque effundat apertâ. 25
Sufficiat geniale ad opus celebrare Lyæi
Munera lætitiámque Dei. Nam vitis amicos,
Masculeam ad prolem, præbet jucunda liquores;

Præ-

Præcipuè quæ Nectareis Burgunda racemis
Luxuriat; vel quæ Campanis turget in oris;
Aïfiósque hilarat pretioso palmite colles.

Vos ideo, ô lepidæ uxores, queis mascula cordi
Progenies, modici rutilantia pocula Bacchi 5
Ne pudeat miscere cibus; lætisque maritis,
Concordi, optatam ad sobolem, vos jungere victu.
Quin & temperiem vobis Natura tepentem
Indidit humentisque uteros, quos fervor Iacchi
Exacuat, maribusque aptam contemperet alvum. 10

Nec tamen immodico vos indulgere juvabit
Lenæo: nimiis vini stagnantia rivis
Viscera, nativum minuunt vesana calorem,
Nec dare sufficiunt maribus primordia firmis.
Nónne mero Liber nimio prolutus, amicam 15
Dum strinxit Venerem, temulentaque basia fixit,
Obscœnam genuit crudo de femine natam,
Nodosus pedibus, pallentique ore Podagram?
Usque adeo moderata regat Prudentia potus.

Nec tantùm Patrem Bromium; sed & oscula Matris
Idaliæ modico ore petant, quos masculus Hæres 20
Tangit, & ingenui cognomen nobile Nati.
Nimirum amplexus crebri nativa caloris
Munia corrumpunt; aqueoque serosa liquore
Semina, foemineæ reddunt accommoda Proli. 25
Ergo ubi rara Venus subigendis tempora succis
Æqua dedit, licuitque penum cumulare calentem
Prolifici humoris: mox sidera mascula læti

34 CLAUDII QUILETI

Vir mulierque notent, calidis coeantque sub Astris:

Qualia sunt Aries, Gemini, fulvique Leonis

Sidus, & Æthereæ rutilantia lumina Libræ,

Chironisque micans fulgor radiantis, & Urnæ.

Errantes etiam stellas coelestis Alumni

Vranies aptas maribus novere creandis,

Saturnum, calidumque Jovem, Martemque ferocem:

Téque, ô jucundæ lucis dator, Auree Phœbe,

Quo cuncta expanso spirant viventia mundo.

Unde ubi masculo in signo fulgebit Eous

Juppiter, aut rutilo foecundus lumine Titan;

Exercete operam dulcem, Cypriumque laborem.

Matutina solent etiam producere gratos

Bafia læta mares: longâ nam cocta quiete

Semina, robustis ponunt fundamina natis.

Nec satis est utero calido excepisse feracem

Sementem; Est aliud soboles quo mascula surgat.

Seminei simul ut rores ab utroque Parente

Decidui, in blandos uteri subiere recessus;

Protinus in dextrum latus inclinata recumbat

Alma uxor: dextro sed enim concepta sub Alveo

Semina, mascoleam formabunt fervida prolem.

Quis nescit lævis dextras præcellere partes,

Confertoque vicens corpus refovere calore,

Unde Mares perhibent dextris de partibus ortos?

Imò & Naturam quos Arte juvare parentem

Cura tenet, stricto lævum constringere nodo

Testiculum fatagunt; dextro ut de flumine totum

Semen

Semen eat, nec firmo operi fons lævus inundet.

Sic ubi robustos operosa ad aratra juvencos,

Atque aptanda jugo colla optavere Bubulci;

Florentes annis Tauros, lævisque revinctos

Testibus, in pulchras incendunt rite juvencas.

Tanta mares passim gignendi cura fatigat!

Quid pronum hîc laudare viri, uxorîsq; supinum

Concubitum juvet? horrendas quid pandere causas

Informis molæ? quid monstra? quid Hermaphroditos?

Omnia jam vulgata. Sed & mihi casta Camœna 10

Ora verecundo monstrans suffusa pudore,

Obstrepat, & leviter vulsas admurmurat aures.

Lascivum calamum siste, inquit; honestaque verba

Ingenuam condant castis sermonibus Artem.

Fescennina pudent Musas; & cœlibe vate

Digna parum, Paphiis sunt admiscenda choræis,

Obsequor; & Cypriæ reticens mysteria tedæ

Jam coalescentes accingar, dicere fætus.

CALLIPÆDIÆ

LIBER TERTIUS.

ERGO ubi conceptûs certissima signa
recentis

Elucet, ut qui dulcis genitalia tentat
Horror; & admissum semen testata
voluptas;

Osquæ uteri penitus clausum; men-
sêsq; retenti;

Hincque redundanti turgentes sanguine mammæ:
Protinus ut pulchri concrecant membra puelli,
Curam adhibete Nurus. Prægnantum incuria germen
Corrumpit plerumque, obtortâque corpora reddit.
Sed quia se nostræ coepit jam prodere menti
Natura, & lepidos placuit penetrare recessus;
Dicamus, quî foeta uxor se tempore primo
Conceptûs geret, ut pulchra incrementa capebant,
Qui bene commixto coalescunt semine foetus.

Vos modò, Pierides, castissima Numina, Musæ,
Parcite, si Veneris repetitum pagina nomen
Crebra sonet, vestrasque iterùm perducatur ad aures.
Amplius huic nullam laudem dabo; pestis acerba

Præg-

Prægnantum Venus est, pulchrúmque opus improba tædat.
 Namque Cupidineo mulier si pruriet cestro,
 Conceptúmque novo turbabit semine semen;
 Fortè super foetans, conniventísque recluso
 Ore uteri, malè concretam super ingeret offam. 5

Aut motis, coïtu nimio, haud impune, pudendis,
 Vix cœptum crudo foetum deponet abortu.

Ceu quum Vere novo, Cerasuntis fertilis arbor
 Parturiit flores, rubri primordia fructús;

Pulchráque Virgineis promisit fercula mensis: 10

Hujus si teneros agrestis dextera ramos

Concutiet motu nocuo; spem diruet omnem

Æstivæ Pomonæ, & primula munera perdet.

Concubitus igitur crebros quos foeta frequentat,

Quis non damnabit? quum nec lasciva capella, 15

Obscœnæque lupæ subeant hircósque lupósque,

Dum gravidos gestant accepto semine ventres.

Sed locus hic, cœptique operis subjecta requirit

Materies, ut pregnantis quis victus alendæ

Sit melior, pulchræque canam præcepta diætæ. 20

At quoniam docti hæc passim scripsere medentes,

Nunc mihi præcipuum labor est attingere Punctum.

Ut primùm humanâ commixtum ebullit in alvo,

Æternóque animo fundat pulchra atria semen;

Tu satage, ô Prægnans, ne tristibus anxia curis, 25

Atra melancholicæ offundas phantasmata menti.

Nec turpes oculis facies, aut sordida monstra

Objicias; simulacra tibi obversentur ubique

Formosa,

Formosa, & latos semper recreantia visus.

Namque ubi fervet opus Naturæ, spiritus alto
De cerebro affusus, calidâ se miscet in alvo
Prolifico humori, partésque hunc versat in omnes;
Quásque gerit species invicto robore cudit: 5
Unde novam sequitur subjecta potentia legem,
Formatrixque typo nonnunquam cedit iniquo.
Sic ubi, triticeâ in maâtrâ, diluta tepenti
Flumine, fermentoque acri prægnantia turgent
Farra, tumétque calens ferventis massa farinæ: 10
Si manus adveniat pistoris, crustula fingit
Omnimoda, & libi genus omne, omnisque figuræ.
Sic quoque semineam versant phantasmata molem.
Nec solum hæc sero sunt observata sub ævo;
Aut veteres latuere Sophos. Nam quis tua nescit 15
Semiferis horrenda toris natalia, Chiron?

Oceani proles, pulcherrima Phillyra quondam
Saturni pectus rapido inflammarat amore;
Utque senex tantæ impatiens incendia flammæ
Ferre diu haud poterat: teneræ insidiatur, amantis 20
More Dei; & lepidæ molitur stupra puellæ.
Fortè in natali ludebat littore Nympha
Nereïdum comitata choro: quum Falcifer ardens
Hanc rapit, & nemorum latebrosa in devia ducit.
O quantos gemitus! quanta ô suspiria fundit 25
Phillyra, dum raptum sibi virginitatis honorem
Sentit, & hirsuti foetentia basia Divi!
Hanc mater Cybele cœlo exaudivit ab alto,

Lasci-

Lascivumque olidi scelus indignata mariti,
 In medium irrumpit; violatâque foedera lecti
 Ultra, voluptates & adultera gaudia turbat.
 Hanc adventantem ut vidit Saturnus, equinâ
 Ocyus indutus specie, se subripit iræ 5
 Zelopytæ uxoris, sylvâque reconditur atrâ;
 Dum gemit arboreâ deserta puella sub umbrâ
 Virgineum florem excussum, labemque pudoris.
 Nec tamen interea senis insinuata falacis
 Semina, pulchrum uterum formosâ prole bearunt: 10
 Sed postquam noni accedunt fastidia mensis,
 Maturumque uterus gestit deponere foetum;
 (Horresco referens) caudâ se prodit equinâ
 Semiferus, dorsoque & cruribus hispidus infans.
 Quis memorare queat, quos pulchra puerpera fletus 15
 Fudit, inhumani partûs opprobria lugens?
 Vos, ô cærulei mitissima Numina ponti
 Nereïdes, querulæ miseratæ damna Sororis,
 Dicite, quæ vestros lacrymarum copia fluctus
 Turbavit? quo planctu imæ gemuere cavernæ? 20
 Me-ne (ait) immeritam stupro violavit iniquo
 Antiquus Divum Pater, ut mea viscera fundant
 Prodigia obscenæ prolis, monstrumque pudendum?
 Quin potiùs, Lucina, tuo exanimata furore
 Occubui, & dirus properavit funera partus! 25
 Non adeo invisum Superis caput Astra malignis
 Obruerent radiis, pejorâque fata pararent.

Dixit: & immodicis animique & corporis ægræ

Tor-

Torminibus, mediis languens vox faucibus hæsit;
 Et gelidis maduere udi sudoribus artus.
 Hanc ubi deficientem animo pia turba Sororum
 Cernit, opem medicam subitò parat; atque liquore
 Cardiaco actutum dilutam porrigit Ambram, 5
 Quam Pater Oceanus divino promit ab alveo,
 Ut fugientem animam recreato in pectore sistat.
 Utque novas sensit vires, lucémque reductam
 Nympha gemens; cœpit mœstas iterare querelas,
 Tartareásque domos Stygiámque optare paludem: 10
 Dum levis obrepit somnus, qui fessâ benignâ
 Membra levat requie, & cerebro phantasmata læta
 Obtendens, variâ demulcet imagine mentem.

Tunc se sopitæ Nymphæ dedit altera Nympha
 Conspicuum, variis rerum celeberrima formis, 15
 Phantasia, instabilis vultu; nunc mole pusilla,
 Nunc ingens; nunc splendenti candore corusca,
 Nunc atris obscura genis: exinde colore
 Diverfo exultans, diversisque inde figuris.
 Hanc rerum innumeræ species; hanc ordine nullo 20
 Circumstant, simulacra modis volitantia miris.
 Sed lepido tandem ore nitens, hâc voce jacentem
 Aggreditur, somnique leves intercipit usus.

Parce genas lacerare, tui causâ ipsa doloris
 Phillyra; quæ crebâ Saturnum mente revolvens 25
 Acris equi formâ indutum hinnitúque ferocem,
 Hoc corrupisti foedo phantasmate prolem.

Namque ego, quæ species humanis mentibus omnes

Offero,

Offero, & internum moveo per singula sensum;
 Te quoties vidi recolentem hirsuta ferini
 Membra Dei: quum te stupratam liquit opaco
 In nemore, uxorísque procacia jurgia fugit!
 Hæc fera quadrupedis species, hæc turpis imago 5
 Usque tuo obversans animo, calidísque recepta
 Spiritibus, pulchrúmque uteri bacchata per antrum,
 Humano dorsum capiti conjunxit equinum.
 At tibi prægnanti si mens non læva fuisset,
 Nec me tam foedam toties tibi pingere formam 10
 Jussisses; tua divino de semine proles
 Incorrupta foret, nec turpi mixta figurâ.
 Ut tamen ægroto quædam solatia cordi
 Ferre queam, tristémque animi sedare dolorem;
 Accipe, Phillyridem quæ fors manet optima natum. 15
 (Credere nec mihi te pigeat; nam conscia fati
 Sæpe fui, nec semper inania somnia fingo.)
 Ille tuo exiliens utero qui prodiit infans,
 Quum pueri & juvenis crudos superaverit annos,
 Maturúmque virum prudens effecerit ætas; 20
 Nil sapiet vulgare: animo super æthera vectus,
 Omnia pervadet magni penetralia mundi.
 Abdita non illum Naturæ arcana latebunt:
 Herbarum vires, rapidíque volumina cœli
 Callebit; nec mentis opus studiúmque sagacis 25
 Ingenii, imminuent villosi tergora dorsi.
 Ipsa quoque, æterno Nerei de semine creta,
 Pulchra Thetis, natum ipsa tuo concedet alendum

Chironi, sobolique tuæ submittet Achillem.

Hæc fata, in tenues evanuit ocyus auras
Phantasia; & vigilem fugiunt phantasmata Nympham.

Hoc somno erectas vires & gaudia sentit
Phillyra, vesânâsque levant insomnia curas: 5

Quæ dum mente agitat, versâtque examine crebro,
Reddita lux oculis tandem, & solatia cordi.

Sed quoniam tam sæva tulit sibi tædia foedi
Objecti species; posthac nec grandia Cete,

Nec turpes magno nantes in gurgite Phocas, 10
Cæruleos nec Delphinas, nec te quoque, Proteu,

Cernere dignata est, nec vos Tritonia Proles:
Assiduis sed Nereidum permixta choreis,

Nil nisi formosos respexit provida vultus.
Vos ergo, ô gravidæ! si mens est edere natos 15

Corporis egregii, solertem impendite curam,
Ut semper subeant oculos pulchra omnia vestros.

Si puer in votis lepidus: formosus Apollo
Formosâ vestros delectet imagine visus;

Aut qui infelicem Corydona urebat Alexis. 20
Si magis arridet præstanti fœmina formâ:

Conspicite aut Venerem, qualem Titianus amœnâ
Depinxit tabulâ; aut Danaën pulchro ore nitentem,

Dum pluvio hanc implet Genialis Juppiter auro.
Si tamen & nostri decus haud ignobile sæcli 25

Susplicere est animus; pulchræ obversetur imago
Phyllidis, in nostros qualis fuit obvia sensus,

Dum nos vesâno quondam torrebat Amore.

O quàm conspicuâ fulgebat mira juventâ!
 Quæ roseo ore magis? niveâ quæ fronte puella
 Candidior? quæ grata magis se corpore toto
 Exhibuit moles? & amandos fusa per artus
 Blanda Charis, spirânsq; omnis per membra Cupido? 5
 Verùm ô humanæ nimia inconstantia fortis!
 Floridus hic periisse decôr jam cœpit, & ævi
 Conditio infelix lapsos desiderat annos:
 Jam rugæ subeunt; jam dens obscurus hiulco
 Ore patet, raróque albescens area crine. 10
 Atque adeo nostras quæ quondam flamma medullas
 Pascebat, nunc extincto fervore quiescit.
 Nunc sævos Phyllis mutata trucidat Amores;
 Et quæ pulchra malum dederat, dat foeda medelam.
 Hanc ideo, ut diversâ hodie se monstrat ab illâ 15
 Quæ fuit, effugite ô foetæ; ne turpis inurat
 Effigies turpem concepto in semine formam.
 Nec me hîc prætereat Charicleæ candidus ortus,
 Et nivea Æthiopi facies contraria matri.
 Nam dum admissum utero semen Persina fovebat, 20
 Andromedes tabulam candenti fronte decoram
 Acriùs inspectans, simulacra albentia traxit:
 Unde à maternâ nigredine degener orta
 Filia, quot casus, terrâ jactata marique:
 Quot subiit sævæ repetita pericula mortis! 25
 Donec nudorum antistes tunc fortè Sophorum
 Sisimithres, miseræ reclusit fata puellæ,
 Atque albi causam vultûs detexit Hydaspi,

Sed quoniam, ô calidæ Meroës venerande Sacerdos,
 Quæ simulacra refers patrium mutasse colorem
 Virginis, haud aperis, quo robore prædita, tanto
 Suffecere operi; liceat mihi mente sagaci
 Quærere, quo Natura modo hæc miracula præstet. 5

Nec mihi sufficiant Stagiritæ dogmata, vanâ
 Decantata scholâ, majorisque indiga lucis.
 Ast hortis, Epicure, tuis, unde abdita rerum
 Principia educam, fas sit succedere, nostro
 GASSENDO monstrante viam: quo doctior alter
 Nec melior quisquam, Naturæ arcana latentis 10
 Eruere, & cæcas potis est referare latebras.

In primis magno in mundo aspectabile quidquid,
 Oppositisque ferit sensus, corpuscula quædam,
 Subtiles tanquam exuvias, hinc inde fluore 15
 Continuo, circumfusas dispergit in auras;
 Atque hæc cunctarum rerum simulacra vocantur:
 Quæ simul impigris pennis, motuque volucris
 Prædita, vel minimos gaudent penetrare meatus,
 Implicitisque atomis sensoria quæque pererrant. 20
 Né ve hîc, assiduis credas effluxibus, ipsam
 Corporei objecti molem debere minorem
 Agnosci demùm, magnaque ex parte fluentem.
 Namque hæc pertenues cùm deripiuntur abundè
 Bracteolæ, subeunt aliæ, leviterque subintrant; 25
 Unde novo accessu cita compensatio fiat.
 Imò has concisas adeo exilisque putabis
 Effigies rerum, ut quæ defluxere per annos

Centenos,

Centenos, simul aggestæ vix lumina tangant;
 Nec possint vel araneoli contexere stamen.
 Nec magis ipsarum motum inficere volucrum:
 Namque leves Solis radios, fluxúmque perennem
 Lucis, & ætherei prævertunt sidera mundi:
 Usque adeo rapidis alis simulacra feruntur!

Ipsa quidem è rebus quæ sunt derepta venustis,
 Leniter afficiunt oculos, sensúmque titillant:
 Quippe suo lævore placent; globulísque rotundè
 Contextis pupillam aditu solantur amico, 10
 Irrepúntque poris quibus intertexta patefcit.
 Mox animæ ipsius substantia convenienti
 Idolo exultans, calidi penetralia cordis
 Lætitiâ suavi distendit; & ipsa refundens
 Jucundæ simulacra rei, per mollia spargit 15
 Viscera, maternâque agitat glomerata sub alvo:
 Queis dum formatrix concepto in femine fervens
 Afficitur Natura, novâ mox concita normâ,
 Pulchrum textit opus, pulchræque ad imaginis instar.

Ad si de turpi erumpent idola figurâ, 20
 Asperitate ferâ fodient, oculósque, animúmque
 Et, quasi spicululis infesto stamine jûctis,
 Invadent tristes sensus mentémque laceffent.
 Unde atrox odium mox surget, & anxius horror,
 Quo contracta gement præcordia, foedâque trudent 25
 In latebras uteri foedâ simulacra figurâ.
 Tunc idco teneræ prolis qui membra Prometheus
 Finget, ad obscœnam speciem sua diriget orsa:

Infra-

Infamique typo turpis signabitur infans.

Nec stupeas inclusum utero, matre ocyus ipsâ,
Mutari facilem varia ad signacula foetum.

Nimirum ut mollis qui pendet ab arbore fructus,
Grandinibus diris & sævi flatibus Euri 5

Obfistit leuius, gavioraque damna capeffit,

Quàm qui lignoso durefcit robore caudex:

Sic, uteri appendix, foetus liquentia membra

Sortitur, minimis etiam magis obvia noxis.

Ergo per integrum gestandi tempus, imago 10

Mente vicens, animæ formantis dirigit almam

Sæpe operam, lepidæque evadit regula formæ.

Viscera prima quidem, & totius stamina molis

Corporeæ, Natura insternit tempore primo.

Dein reliquos artus affuso sanguine fingit; 15

Carneaque adjunctis infercit membra lacertis;

Extenditque cutem, frontemque exornat & ora.

Unde nihil volvas animo; nil lumine fixo

Inspectes, quod fortè notis deturpet iniquis

Pulchrum opus, & recto Naturam è tramite flectat. 20

Nec satis est animum lepidis mulcere figuris.

Corporis immodicos motus, crebrâsque choreas

Vitet foeta uxor: præsertim tempore primo

Conceptûs; necnon ubi maturefcere foetum

Postremi ostendunt menses, partumque minantur. 25

Quippe ligaminibus teneris per tempus utrumque

Conniventi utero foetus suspensus adhæret;

Unde abigat crudum, torto vel corpore turpem

Sæva parens; rapidis si vibret saltibus artus,
 Concutiâtque levi membra exilientia plantâ.
 Utque seni Coô, violento exercita saltu,
 Psalteria, concretæ genituræ exordia prima
 Prædidit; & cœptæ corrumpit stamina prolis: 5

Sic etiam octavo quæ Bacchanalia saltat
 Mense nurus, grandis disrumpit vincula foetus
 Præproperè; & fuso exundantis sanguinis amne,
 Difficili partu, poenas pro crimine pendit.
 Ergo quis infans celebrantes Orgia ludis 10
 Prægnantes ferat? &, streperâ invitante palæstrâ,
 Alternò implicitas per mutua brachia nexu?

Quum tamen hîc solitis vos interdico choreis
 O gravidæ, haud me ideo nimiam laudare quietem
 Credatis; nec vos teneat contrarius error. 15

In cunctis fervare modum ratio optima suadet.
 Nec foetam lento juvet indulgere veterino;
 Ducere vel residem male-sana per otia vitam.
 Desidiâ humorum densam cumulante saburram
 Nativus calor obruitur; nec se Enthea virtus 20

Formatrix, recto foetus lineamine possit
 Exerere, & pulchras membrorum effingere formas.
 Sed gravidas modicus recreat labor; atque latentis
 Dum sensim referat spiracula cæca caloris,
 Expurgat crassâ oppressas fuligine partes:
 Unde infans, uteri tenebroso carcere clausus,
 Transpiret meliùs, vegeto & se robore firmet;
 Quo novus immensum civis prorumpat in orbem.

Quæ

Quæ tamen hîc exercitia, aut quod nostra laboris
 Ars genus edoceat prægnantem? an vecta patienti
 Curriculo, aut placidis læta ad viridaria bigis
 Leni corda levet motu, atque exerceat artus?
 Præcipuè umbrosis ulmorum ubi semita frondet 5
 Ordinibus, virides quæ lambit Sequana ripas,
 Parisiûmque solum vitreis interfluit undis.
 O quanta exultans percellunt gaudia pectus,
 Dum sese innumeris volitantes axibus addunt
 In spatia, & crebris remeant loca confita gyris 10
 Intonsi juvenes, pulchrâque ætate puellæ!
 Hic curru aurato, rapidisque invehit Ephebus
 Gaudet equis; flavo per eburnea colla capillo
 Conspicuus, chlamydem clavis auróque micantem
 Ventilat, & varias radianti vertice plumas, 15
 Eximius rutilo quas pileus explicat orbe.
 Parte aliâ, fronte albenti, lepidisque comarum
 Cincinnis, tremulis oculis, strictisque mamillis
 Præterit innuptâ Virgo spectanda juventâ,
 Hinc atq; inde patens. Hanc pronus Amator adorat. 20
 Illa salutantem blandis resalutat ocellis;
 Et gratum nutu grato solatur Amantem.

Hæc sanè jucunda hilarent spectacula nostram
 Prægnantem, dulcique agitent præcordia sensu.
 Ast ubi, finitis excursibus, appetit omnis 25
 Rheda domum, fervetque rotis creberrimus axis;
 Tunc rapido in patulam celer irrupit impete portam
 Auriga: hic laxis alium premit acer habenis;

Alter

Alter & effuso certat prævertere cursu.
 Hinc fragor ; hinc, volucrum radiis persæpe rotarum
 Effractis, aperit resupino crure Puella
 Quas sinus abscondit casto velamine partes.
 Quódque cheu ! vidisse piget, dejecta cruento 5
 Nonnunquam casu, mollis virguncula, læsam
 Ingemit, aut frontem, aut oculos, malásq; rubentes.
 Hæc ideo vitet cursus certamina Prægnans;
 Et tardo cedens gressu Portam ultima claudat.

Namque & collisæ quamvis innoxia rhedæ 10
 Sors faveat; tamen & gravidam metus ipse cadendi
 Conturbans, diro forsan vexabit abortu.
 Quippe coit gelidâ pressus formidine sanguis
 Confertim; cordísque cavos uteríque recessus
 Obruit affluxu subito, jugulátque calorem. 15

Unde ego maluerim crebro resonantia curru
 Vitari spatia; ut cultos secedat in hortos,
 Et pedibus spatia suis per amœna vireta,
 Hauriat optandas Zephyris mulcentibus auras,
 Quæ facere eximiâ cupiet se prole Parentem. 20
 Quum verò hiberni penetralia frigora Soles
 Inducent, tristi glacie, canísque pruinis;
 Arboribúsque comas vellent, & gramina campis;
 Quò tandem te foeta geres? An clausa tepenti
 Sub thalamo, Boream falles brumámque rigentem, 25
 Nec te usquam gelidi premet inclementia cœli?
 Atria operta quidem ventísque impervia multùm
 Tecta probem, quibus immites traducere menses,

Et validum possis felix educere foetum.

Sed quoniam modico nonnunquam Aquilone ferena

Ridet hyems, nitidâsque brevis sol exhibet horas;

Has læta impendas civiliter in visendis

Matronis nuribûsque, tibi quas proxima jungunt 5

Compita, confinique placens vicinia tecto.

Hic dulces miscere jocos; hinc feria ludis

Dilucere, & tumidi liceat fastidia ventris.

Quodque piæ dudum tibi præcepisse fidelis

Debueram: In primis summum venerare Parentem; 10

Qui te foecundo vivum de semine foetum

Concepisse dedit, partûsque ad tempora servat.

Hujus adi sacra templa frequens: semperq; colendas

Muneribus cumula, sanctis & honoribus Aras:

Ut demum fausto proles tua Numine fusa, 15

Transigat innocuum laudandis moribus ævum;

Et mentem patrio coelestem reddat Olympo.

Atque has à primo conceptûs momine leges

Observe; donec, valido conamine, foetus

Erumpens utero, materna repagula pulset. 20

Imò & maturi quum jam jam tempora partûs

Instabunt, lucisq; Puer majoris egenus

Gestiet æthereas tandem se prodere in auras;

Tunc quoque provideas ne proruat impete pravo,

Difficilique ortu corpus distorqueat infans. 25

Cerea, si nescis, hoc tempore, membra miselli

In quamcumque (nefas!) formam ducuntur ineptè;

Et sæpe illepidam sortitur Agrippa figuram.

Atque

Atque ideo extentis pedibus si prodeat; aut si
 Hanc illámve manum muliebria ad ostia tendat;
 Vel clune obverso natales tentet acerbos;
 Mox fida obstetrix, habilis molimine dextræ,
 Corrigat errantem motum, in meliúsque reducat; 5
 Dum capite educto primum, reliquóque sequente
 Corpore, se facili promat conamine Natus.
 Unicus hic etenim cunctis nascentibus aptus
 Est modus; ut primo in cœlum se vertice prodant.

Nec satis est egressu agili emerfisse venustum 10
 Infantem; ni legitimi nova pignora lecti,
 Appositísve tener cunis foveatur alumnus.
 Præcipuè caveas ne duro fascia gyro
 Mollia membra premat; neve ipso a limine vitæ
 Inducat tortam Nutrix improvida formam. 15
 Nónne incomposito quæ sæpe volumine cingunt
 Vincula stricta latus Pueri, costásque tenellas,
 Gibbosum faciunt deformi tubere dorsum;
 Elatásque humeris alas surgentibus addunt?

Quia etiam multi vexant puerilia morbi 20
 Corpora, queis lenem properes adhibere medelam;
 Si cupis innatum prolis fervare decorem.
 Imprimis quæ materni exanthemata gignit
 Sanguinis illuvies; papulásque inhonesta minantes
 Ulcera, solerti Pæon medicabitur arte. 25
 Ridentes ne fortè oculos, nasúmque, genásque,
 Lævorémque cutis corrumpat foeda cicatrix.
 Heu! quot Virgineos immani strage lepores

Perdidit hæc immunda lues! quot lilia fronti
 Chloridis eripuit, tenerósque occidit amores!
 Ipsa Deæ quondam similis Galatæa, priusquam
 Sordida sensisset tetræ contagia labis,
 Nunc tanti morbi feritate, cavata genarum 5
 Marmora, & acre malum luget stillantis ocelli.
 Ipse quoque innumeræ quem deperiere puellæ,
 Deliciæque sui sexûs formosus Amyntas;
 Postquam dira luis fœdarunt stigmata vultum;
 A cunctâ passim jam fastiditur Amante. 10
 Quum tamen hæc ad Pæonios pia cura Nepotes
 Spectet, & exilis superet molimina Vatis,
 Haud ego sustineam tanto succurrere morbo.
 Præterea nostræ quis cœpta audacia Musæ
 Ferre queat; si quæ docto modulamine, Magne 15
 SAMMARTHANE, tuâ legimus cantata Camœnâ,
 Hæc eadem illepido vanus clangore recantem?
 Vos potiùs teneræ ætatis pernoscere pestes
 Quos juvat, & pulchro labem hanc avertere ab ore,
 Vos SAMMARTHANI divina Poëmata crebrâ 20
 Pertractate manu, doctâsque evolvite chartas.
 Hic totas Heliconis aquas; hic flumina Pindi
 Tota hausit; nullam non novit Apollinis Artem.
 Interea nostræ succedant otia pennæ;
 Et quæ Pegaseo in cœlum subvecta volatu 25
 Abiectam despexit humum, nunc præpete lapsu
 Subsidens, placidâ demum requiescat in umbrâ.
 Fors erit ut quondam redeuntem pectora Phœbum

Admittant, pulchræque canam consortia Mentis,
 Atque incorruptos formoso in corpore mores.
 Ecquis enim crassâ errorum caligine cæcum,
 Aut fœdum vitiis Animum, speciosa cientem
 Membra ferat? vel cœlesti de culmine fuscâ 5
 Misceat obscœnæ Telluris fordibus auram?
 Sed tantæ rationis opus, conamina tanta,
 Ferrea vix nostri mereat vesania sæcli:
 Quippe hodie virtutis amor studiûmque pudoris
 Exulat, apparêtque ullus vix cultor honesti; 10
 Ex quo ad perpetui furialia munera Martis,
 Nostra peregrinos adscivit Gallia mores.
 Vos adeo (Indigetes Divi) quos Celticus orbis
 Tangit, & Hectoreæ desciscens gloria gentis;
 Vos tristes mutata vices; Regnîque fatiscens 15
 Sustentate decus, dulcémque inducite Pacem:
 Ut tandem innocuas recolamus Palladis artes,
 Inquæ suum redeat pretium Parnassia Laurus.

CALLIPÆDIÆ

LIBER QUARTUS.

UÆ tamen ignavam pertentat barbara
mentem

Segnities? nostrasne diu obmutescere
Musas,

Aut patiar lento Phœbum torpere ve-
terno?

Haftenus egregios vultus, artusque venustos
Diximus. Hic superest operis pars optima nostri. 5
Hic Hominis cœleste decus, Mentisque canenda
Nobilitas, pulchrôque micans in corpore Virtus.
Tu Dea, quam summo de vertice Juppiter almus
Fudit, & illæsum jussit servare pudorem;
Ingenuasque artes colere, & probitatis honestos 10
Exercere modos, sanctosque inducere mores,
Casta Minerva fave. Non hic Cytherea profanas
Miscebit flammæ, olidæque incendia tedæ:
Sidereum spirant præcordia pura furorem.

Ex quo è dilutâ finxit tellure Prometheus 15
Os sublime hominis, cœlestemq; indidit ignem,

Quo

Quo mens æthereis splenderet congener Astris;
 Sæpius insanæ superos tetigere querelæ.
 Divinâ licet effigie, æternoque decore
 Conspicius, sua stultus homo primordia damnat;
 Incusatque Deos, dirisque innoxia verbis 5
 Fata onerat; quod maternâ ejiciatur ab alvo
 Nudus, ad humanæ miseranda incommoda Sortis.

Quid me (ait) avulsam Phœbeo è fidere flammam
 Accepisse juvat, calidoque in corde vigorem
 Æthereum, & divæ lumen spectabile Mentis, 10
 Si cunctarum orior rerum indigus, inscitus, infans?
 In duram projectus humum velamine nullo?
 Et miserum querulis signans vagitibus ortum?
 Ipsa etiam obscoenum pronâ spectantia fronte
 Pruta solum, tamen ingenito sibi robore gaudent; 15
 Adnatisque armis lædentia quæque repellunt.
 Quadrupedes servant densæ per corpora setæ,
 Cornuâque, & duram quæ roborat ungula calcem.
 Tutantur Pisces squammæ; aériasque Volucres
 Remigium alarum, & mordacis acumina rostri. 20
 Necnon omnigenas facili passim ubere nutrit
 Terra feras; cùm me interea, ceu dira noverca,
 Perpetuo cogat victum fūdore mereri.
 Imò hic, quo reliquis videor præcellere, splendor
 Sidereæ mentis, crassâ caligine primùm 25
 Obruitur, multoque diu cæcutit in annos:
 Donec me tandem rerum experientia segnis
 Instituat, vel morosi doctrina magistri.

Tunc

Tunc quoque quot fubeunt teneram fastidia mentem,
 Dum Veri abstrusum decus, aut discrimen Honesti
 Quærit, & ingenuas extundere nititur Artes!
 Dum Veneris rapidos fatagit compescere motus,
 Immanisque feros iræ frænare furores!
 Usque adeo humanam damnant Fata impia Prolem!
 Scilicet hæc stolido erumpunt de pectore voces;
 Has vefanus Homo effutit; quum Numen iniquum
 Mentitur, justisque intentat crimina Divis.

Quis tamen ista ferat pravæ dicteria linguæ? 10
 An tu delicias Orbis, terræque decorem
 Inficiari audes Hominem, qui robore Mentis
 Æternæ, & validæ rationis viribus, omnis
 Naturæ tenet imperium, mundumque gubernat?
 Lævia membra quidem, & nullo munimine tecta 15
 Nascuntur tenero infanti: sed provida mater,
 Quæ charo totis opibus succurrat alumno,
 Non deficit; donec firmâ compagine corpus
 Crescat, & innatum prodatur mens inclyta lumen.
 At simul eximio Ratio fulgore coruscat, 20
 Subtilisque acie rerum discrimina cernit,
 Cuncta sibi parere jubet: Sectatur honesta,
 Turpia declinat; Pallatia, mœnia, leges
 Condit: & ipsa suum quem conflare Tyrannum
 Magna Elementa colunt, sublimiâque ora verentur. 25

Sæpe (fatebor enim) premitur Mens pondere densi
 Corporis, arceturque polo: sed se tamen imâ
 Tollet humo si quando volet; cognatâque tangens
 Sidera,

Sidera, se patrio generosam reddet Olympo.
 Ardua non refero; proprio dum lumine sese
 Lustrabit cœlestis Homo, terrestria spernet,
 Vanâque despecti ridebit frivola mundi.
 Hic tamen Arte opus est: etiam præcepta juvabunt 5
 Arcendum à vitiis animum; mentisque vigorem
 Exerere, innocuæ properabit Regula vitæ.

Non equidem inficior, pulchro quin sanguine cretos
 Sideribusque bonis morum comitetur honestas,
 Et patrum in natos abeat cum semine virtus. 10
 Pulchra tamen plerumque labant: & qui malè prolem
 Educat, hanc perdit, primordiâque optima vertit.
 Unde hic insanos possum incusare Parentes,
 Quos tam cæca tenet Natorum incuria, alendos
 Ut passim ignotis tradant Nutricibus; unde 15
 Innumera è tetro manent dispendia lacte.
 Namque, ut corporeas fileam quas lactea noxas
 Pocula prima ferunt; ipsam quoque lædere mentem
 Lac solet, & pravos animi producere mores.
 Quis neget impurum meretricis ab ubere succum 20
 Exfugi; unde iræ, fœdæque libidinis ignes
 Corda urant, castumque vetent habitare pudorem?
 Tu quoque fraterno maduit cui sanguine dextra,
 Romule, cui raptas placuit temerare Sabinas,
 Et Latias vastare domos, & vivere rapto; 25
 Nónne fero de lacte Lupæ mammisque cruentis
 Atroces hausisti iras, animumque repacem?

Ergo ubi delecta est moris, lactisque pudici

I

Nutrix:

Nutrix: ingenuis quæ sit sapientia natis
Indenda, attenti è nobis ediscite Patres.

Ipsâ etiam invitâ male concreti indole nati,
Legitimis crescet studiis exercita Virtus.

Sic quondam assiduo Sophia indefessa labore, 5

Socratis infausto Genio, atque in prava ruenti

Obstitit, & pulchro perfudit lumine mentem :

Unde per Argolicas Sapiens celeberrimus urbes

Promeruit sacris nomen memorabile Delphis.

Non tamen hîc omnes morum conscribere leges 10

Est animus; sed summa sequens fastigia rerum,

Quæ pueris, quæ puberibus sint apta regendis

Præcepta, & teneras quæ flectant optima mentes

Consilia, apposito, quo sum potis, ordine pandam.

Principio, infantum dum muta superfluit ætas 15

Humore immodico, nec adhuc parva ora resolvit;

Tunc tantùm fatagas, ut mollia corpora dulci

Augescant victu; motûque exercita blandè

Firmentur, sumântque habiles per membra figuras.

Quippe sub hâc ætate latet sopita recentis 20

Vis animi, nec dum ingenito se lumine promit.

Sic ubi cæruleis Titan emergit ab undis,

Humentémque torum liquidæ fugit Amphitrites;

Vix minimos spargit radios, lucémque pusillam,

Donec in æthereas surrexerit acrior oras. 25

Sed postquam blæfæ distinguere verba loquelæ

Incipiet puer, humanásque emittere voces,

Mox curis animate piis Pater adveni: & alti

Jura Dei propera crescenti infundere nato;
 Ut quæ prima puer balbutiet ore venusto
 Verbula, Divinas laudes, cælique benignas
 Virtutes resonent, fusúmque per omnia Numen.
 Si quando horrifonos comitantia fulgura bombos 5
 Æthera discindent, subitóque insueta fragore
 Pectora subvertent puero, incutiéntque tremorem :
 Huic Superúm ultrices iras, animúmque Tonantis
 Insinua; quòd magno hominum Divúmque Parenti
 Contemnat segnis meritum persolvere honorem. 10
 Sic Jovis injectus sapiens timor æqua tenellæ
 Corda dabit proli, sanctæque exordia legis.

Forfitan & solâ tandem Ratione magistrâ,
 Nosse Deum posset felici fidere natus.
 Sed nullis Patrum monitis hæc fera veniret 15
 Notio, nec nisi provecto illucesceret ævo.
 Hinc cæcam miseror fortem, lugendâque fata
 Occiduae gentis, quæ nostris invia dudum
 Puppibus, adversis figit vestigia plantis.
 Hæc licèt innumeros sæclorum viderit orbes, 20
 Mirandâsque vices rerum, mundique tenorem,
 Vix tamen infertos sentit per singula Divos:
 Usque adeo Doctore opus est, ut Numina noscas!

Nec fatis est puero Jovis inspirassè potentis
 Imperium, cultúsque sacros, sanctúmque timorem. 15
 Ipsum etiam sic instituas, ut pectora nullis
 Assuescant odiis; cunctos sic diligat, ut quæ
 Displiceant sibi, non aliis infligere tentet.

Quid referam grato venerandos corde Parentes?
 Aut consanguineos aut longævæ ora senectæ?
 Aut Themidis magnos Proceres, rerúmque magistros?
 Hæc sunt quæ Puero vel ab ipso limine vitæ
 Præcipies; divinæ hæc sunt compendia legis. 5

Ast ubi paulatim crescens adoleverit ætas,
 Jámq̃ capeffendis monstraverit artibus aptum
 Ingenium, mentémque habilem, verique pacem:
 Protinus ingenuis studiis se tradat adulti
 Vis animi, facilisque adeat prima atria Musæ. 10
 Nónne magis dociles ævi sibi vendicat annos,
 Mnemosyne, Aonidum genitrix, mollémque cerebri
 Temperiem, & vegetos nativo robore sensus?
 Ergo quæ memori debent sub mente reponi
 Ocyus, ut variis accommoda nomina rebus, 15
 Ex Græco, Latíoque penu deprompta; vel ipsa
 Pulchri quidquid habet viventum lingua Quiritum,
 Gallicáque eximiis hodie ditissima libris;
 Quæque superba graves extollit Iberia voces:
 Gnaviter assiduâque operâ perdifcat ephebus. 20
 Ipse quoque interea veraces volvere curet
 Historicos; quibus æternis signata tabellis
 Heroum acta micant, longos memoranda per annos.
 Quis vesana ferat falsâque strepentia famâ
 Facta virûm, qui nusquam ullo vixere sub ævo; 25
 Quique leves vano pascunt phantasmate mentes?
 Has commentitias, & ponderis omnis inanes
 Historias, bonus assuescat contemnere tiro;

Nec

CALLIPÆDIÆ LIB. IV. 61

Nec nisi veridicis amet impallescere chartis.
 Nec tamen altifonos pigeat versare Poëtas;
 Entheus est ollis furor, & sapientia miris
 Docta modis, lepidóque placens modulamine Virtus.

Sed pubescenti postquam nova robora nato 5
 Accedent, primóque Animus turbabitur æstu:
 Tunc fatage, ut Ratio studiis gravioribus ipsam
 Se firmet, properétque feros componere motus.
 Fervida corda quidem, & calidâ turgentia bile
 Vix sapient; Vix in crudam Prudentia mentem 10
 Intrabit: sed non ideo hanc obvolvet iniquo
 Turbine tempestas, aut tristibus obruet undis,
 Si modò fideream fundet Sophia optima lucem.
 Maeste igitur generoso animo virtutis amator
 Strenue, ne cæcum rapiat te devius error. 15

Utquæ illibatum menti conferre decorem
 Sis potis, & superis dignam traducere vitam:
 Esse aliquos Manes, æternâque jura supremi
 Crede Dei; quibus Astra bonos, horrenda scelestos
 Antra manent; rectâque fluunt mortalia lege. 20
 Hæc est vera Hominis sapientia, nobile mentis
 Hoc studium, novissè Deum; sese quoque nosse,
 Séque immortalem cognato reddere Olympo.

Sed quia Virtutum regitur chorus omnis ab ipsâ
 Luce Intellectûs, quâ circumfusa Voluntas
 Pergit ad innocuos facili conamine mores.
 Hoc ideo inprimis cures, ut plurima Mentem
 Notitia illustret, confusâque nubila cedant.

Novi

Novi equidem angustum miseris mortalibus ævum
 Concedi; unde animum jucunda scientia Veri
 Vix subeat, densâsque abigat de mente tenebras:
 Sive quôd innatum Rationis lumen opacâ
 Nube tegant tetri fumantia corporis exta; 5
 Sive quôd omnis inops lucis mens inscia crebro
 Indigeat sensu, rerum ut simulachra capeffât.
 Quidquid id est, te perpetuo indulgere labori
 Fata jubent, si pulchra animi ornamenta requiris.
 Tu tamen omnimodas rerum pernoscere causas 10
 Ne speres: nimis immenso se porrigit orbe
 Mundus, inexhausto specierum plenus acervo.
 Sufficiet spectare rato quo cuncta reguntur
 Ordine, & æternas quas servant sidera legens.

Aspice quàm pulchrâ compage cohæreat ingens 15
 Machina fidereæ molis! quàm fonte perenni
 Luminis, in vastum Titan spargatur Olympum;
 Fœcundétque leves radiis vitalibus auras!
 Sive indefessâ lustret vertigine terram
 Ignivomis invecus equis: five ipsa rotetur, 20
 Et circum immotum Solem vaga Terra pererret;
 Cuncta movet Deus Omnipotens: nec talia cæcus
 Tam stabili dudum volvat molimine Casus.
 Parce tuis, Epicure, atomis, sine numine textam
 Congeriem astruere, & vanæ ludibria Sortis. 25
 Ipsa licèt solidis præstent corpuscula rebus
 Materiem; tamen, eximiâ Jovis arte, coacta,
 Diversas mundo species tribuisse necesse est.

O quàm conspicuo Mens exornata decore
 Fulgeret, si rerum ortus & fœdera nosset!
 Quôtque modis Elementa suas miscencia formas,
 Omne genus lapidum, duri genus omne metalli,
 Gramináque & segetes, frondosísque edita sylvis 5
 Robora, squammiferos pisces, volucrésque canoras,
 Fœcundique armenta soli, pecudésque, ferásque;
 Cæteráque immenfi componant corpora mundi!

Sed nosse humanæ præstat miracula molis,
 Divinúmque Animal: cujus veneranda potentem 10
 Ora Deum referunt; mortaliáque omnia lato
 Imperio, & validâ Rationis lege coërcent.
 Nónne per expansum quidquid diffunditur Orbem
 Sola hominis Natura capit? Nónne alta rotundi
 Arx capitis, tibi supremam Jovis exhibet arcem? 15
 Nimirum ut rutili fedet alto in culmine mundi
 Omnipotens, pulchrâ Divum stipante coronâ,
 Aligerúmque choro; queis summa capeßere iussâ,
 Æterníque datum est nutus deferre Tonantis:
 Sic Caput humanum, nitidi Mens ætheris aura 20
 Incolit; huic adstant sensus, huic plurima gaudet
 Spirituum servire cohors artúsque movere:
 Et totum æthereo perfundere lumine corpus.
 Quis neget è medio radiantem pectore Solem,
 Cor alium vitæ fidus; quo membra foveantur 25
 Omnia, coelestíque vigent recreata calore?
 Nónne, ut candenti nonnunquam exæstuat igne,
 Subiectásque urit terras accensus Apollo:

Sic

Sic etiam ignitâ si quando ebulliet irâ
 Cor hominis, calidóve furens ardebit amore,
 Continuò effuso corpus torrebitur æstu?
 Quid loquar, ut pelago mixtam Telluris opacæ
 Colluviem referat fœcunda humoribus alvus: 5
 Unde vapor flatúsque frequens prorumpat in omne
 Pectoris & capitis spatium: pluvixque solutæ
 In morem, toti madeant sudoribus artus?
 Ceu nubes cœlo obtensæ, velamine crebro,
 Phœbeos adimunt radios, & lumina condunt; 10
 Sic sæpe obscuros fundente abdomine nimbos,
 Ingenito splendori animi, nox incubat atra;
 Donec discussâ redeat caligine lumen,
 Humanóque jubar nitidum reddatur Olympo.
 At veró omne feret punctum, si se quoque norit 15
 Mens hominis; nil quippe ipsâ pretiosius usquam est.
 Hæc est vera Dei effigies, ignobilis expers
 Materiæ fati victrix & nescia mortis.
 Hæc effusa licet per totos corporis artus
 Crassam agitet molem, tamen impermixta cohæret; 20
 Et rerum abstractas species, generúmque latentes
 Naturas, in se reflexo lumine cernit.
 Sic quamquam assiduo moveat moderamine mundum
 Omnipotens, totúmque almis concursibus Orbem
 Sustineat, rerúmque vices & tempora mutet; 25
 Se tamen æternum, proprióque decore coruscum
 Suspicit, immensóque nitens fulgore triumphat.
 Ergo immortalem quum se Mens æmula Divûm

Noverit,

Noverit, an celsum non affectaret Olympum?
 An fædis terræ illecebris correpta, caducas
 Sectaretur opes; vani vel inania sensûs
 Gaudia, vel stolidos mundi fallacis honores?
 An non virtutes potiùs conatibus æquis 5
 Indefessâ colat, vitiorûmque agmina frangat?
 Nam si æterna manent sceleratas Tartara mentes;
 Et contrà æthereis succedunt candida campis
 Pectora, quis dubitet justos acquirere mores?
 Quem non delectet solers Prudentia, honestum 10
 Vestigare habilis, rectûmque insistere callem?
 Quis non despiciat Venerisq̃ gulæque pudendas
 Delicias? quis non invicto robore diros
 Contemnat Fortunæ ictus, Fatique procellas?
 Paupertas, sævûsque Dolor, plebisq̃ Cachinnus, 15
 Ortum Virtuti, jucundâque pabula præbent:
 Quoque magis premitur Sapiens, magis inde refurgit.
 Sed quia non satis est, propriâ virtute decorum
 Fulgere, & superûm vitam sedesque mereri:
 Te quoque proficuum Patriæ; te civibus aptum 20
 Redde tuis, animûmque ad publica commoda confer.
 Nónne animal civile audis, cui mutua cura,
 Officiique pii communis convenit usus?
 Quum tamen haud homines studia omnes omnia tangant,
 Nec grave sit placito juvenem indulgere labori, 25
 Consule nativum Genium: & seu Pacis amœnas,
 Seu minùs optandas Martis delegeris Artes,
 (Nam plerumque armis fas est sua jura tueri)

His te agilem accingas; primo dum flore juventæ
 Membra vigent, firmúmque micat sub pectore robur.
 Sed caveas ne dum Mavortia signa sequeris,
 In pravos mores flexu labaris iniquo,

Bellicáque ingenuam corrumpant crimina mentem. 5

In Bello præceps vitium stat: víxque furentem

Temperat à noxis animum furialis Enyo.

Atque ideo insanam ne inducat Thracius ardor

Barbariem, quâ miles iners vecórſque ferocem

Pallada, nusquam ullâ Musæ dulcedine lenit; 10

Tu placidis studiis immania dilue corda,

Et tener immiti Marti jungatur Apollo.

Ut demum validæ laudanda peritia Menti

Accedat, pulchrísque animum virtutibus ornes;

Te juvenem peregrè varias invisere terras, 15

Diversósque hominum Genios, diversáque regna

Observare velim, ut memori hæc sub mente reponas,

Antè genus quàm tu instituas vitæque tenorem.

Nam quum quæque suos habeat Provincia mores,

Quæque suum gens ingenium; te cuncta sagacem 20

Explorare juvat: ritus, habitúsque locorum;

Quod cunctis vitium Populis, quæque infita virtus.

Sic ubi transmissis invises Alpibus almam

Italiam, gemino pelagi munimine tutam;

Hic rerum quondam Dominam, latóque potentem 25

Imperio, nunc fractam imbelli robore Romam

Invenies, solâ se Relligione tuentem.

Hic Latius miles torpens, & Martis aviti

Immemor,

Immemor, ignavâ compostus Pace quiescit.

Quæ tamen eximium præfert veneranda cadaver;
Quæquæ tot Heroas rutilis URBIS addidit Astris,
Haud omni quassâ prorsus virtute fatiscit.

Romuleum quandoque solum, quo femine Divo 5

Turget adhuc, sæclis præclara exempla futuris

Parturit, ingentes Animas; queis deditus Orbis

Cedat, & immensi volvatur machina Mundi.

Sic qui hodie nostris prælucet JULIUS oris,

Aufoniæ rutilans jubar & Romana propago, 10

SCIPIADÆ quos ambo olim, FABIIQUE invictos

Monstravere animos, uno de pectore promit.

Non illum frangit rabies pugnacis IBERI,

Iræque foeta odiis: non illætabilis Orci

Spiritus, aut sævos in mutua vulnera Gallos 15

Tisiphone exagitans: non atris tetra colubris

Invidia impavidum potuit convellere; diro

Quin sua dente secans incassum viscera rodit.

Quódq; magis mirere; suos quum vindice dextrâ

Conterere osores queat, his ignoscere lenis 20

JULIUS, Æneadæque alto cum nomine IULI

Jungere mitem animum, mansuetâq; pectora gaudet.

Cætera sed variis degit quæ subdita sceptris

Itala Gens, audax robur, priscûmque vigorem

Exuit: huic superest vafræ solertia mentis; 25

Ingenium blandiri habile, & sapientia miris

Mixta modis, suavisque potens facundia linguæ.

———“ *Stolidus quâ circumscribitur Orbis.*

“ *Quid quod adulatrix formas se vertit in omnes*

“ *Natio, servitio repens, magnatibus astans,*

“ *Subdola, lucro inhians, si jusseris, ibit in Orcum*

“ *Italus esuriens, crimen nec respuet ullum.* 5

“ *Hunc tamen haud credas nullâ virtute redemptum*

“ *A vitiis.*

Interea ad cunctas aptum sese Italus Artes

Ostendit. Sapit in multis, votoque tenaci,

Quæ cupit, insequitur patiens, nec inania captat. 10

Non hunc spes longæ absterrent, longique laboris

Tædia; non diræ quatit inclementia fortis.

Providus & frugi rerum dispendia vitat,

Fortunamque regit; felix industria nomen

Italicum passim celebrat, gratumque Camœnis 15

Ingenium, & Phœbum non dedignantia corda.

“ *Quodque magis mirere; alto quæ è culmine summi*

“ *Decidit Imperii; Reges tamen edocet Artem*

“ *Regnandi, instituitque novos gens victa Tyrannos.*

Exinde Occiduum si perges visere Iberum, 20

Acre Hominum genus occurret; fortissima bello

Pectora, quæ totam cupiunt sua sub juga mitti

Europam, insanâ necdum ambitione quiescunt.

Quin etiam immensum dum subdere cogitat Orbem.

Hesperia, imperio flagrans; quot adire labores 25

Gaudet,

Gaudet, ut ingentes animos ingentibus ausis
 Impleat, & Regnis nondum exsaturata triumphet?
 Non hanc Oceani rabies; non altera mundi
 Sidera, & ignoto reboantes æquore venti;
 Non fitis, immanisque fames desistere magnis 5
 Inceptis, votisque modos imponere cogunt:
 Tantus amor Sceptri, tantæ dominatio curæ!
 Interea immodici Regni dum cæca cupido
 Hispanos agitat; placitis parere severæ
 Militiæ faciles, submissâ mente capeffunt 10
 Jussa Ducum; tetricasque minas nutusque verentur.
 Hoc igitur robur constans, hæc Martia gentis
 Temperies: haud ruris amans invertere glebas;
 Aut ferere, aut lætas ulmis adjungere vites
 Conspicitur: sed tota viris omni arte domandis 15
 Incumbens, ensẽ gestit præferre ligoni.
 Nec tantum bello insignes spectabis Iberos:
 Consiliis sed præcipuos; altèque silentes
 Quæ cupiunt, tacitoque prementes pectore vota.
 Imò & sæpe sacrum dum Relligionis honorem 20
 Prætendunt cœptis, adduntque ad crimina Divos,
 Plebeiam illudunt turbam; vulgique profani
 Obtusas sanctâ replent caligine mentes.
 Præterea inflatis Hispana superbia buccis
 Obtundit patulas tumidis sermonibus aures, 25
 Exteraque aspernans naso suspendit adunco:
 Unde tumorem oris vani, ampullatæque verba
 Quis ferat, infano dare pondus idonea fumo?

Si deinde è calidis remeans regionibus altos
 Pyrenæi apices peragras, Gallósque revisis,
 Hi pro more leves subeunt, animóque feroces:
 Omnis & officii immemores, bene vel male facta
 Vix animo recolunt, irâve ultrice rependunt. 5
 Huic tamen innatæ levitati Martia virtus
 Jungitur, & nullis audacia fracta periclis.
 O quoties subito tremuit perculsa timore
 Roma potens, quum per Latios se funderet agros
 Indomitus, rapidóque erumpens impete Gallus! 10
 Quid Celtis everfam Ásiam, Libyámque recantem,
 Totqué triumphatas Eoa ad littora gentes?
 Omnia jam celebrata; sed acri Marte furentes,
 Vix possunt Galli rebus durare secundis.
 Sæpius & pulchris infelix exitus oris 15
 Succedit, perdítque omnes mens læva triumphos.
 Sive quòd intrepidæ violenta ferocia Gentis
 Haud perstare diu valeat; seu quòd nimis hostem
 Contemnens domitum, molli lasciviat æstu.
 Sive quòd instabiles animi sese ad nova semper 20
 Promoveant, partásque sinant arefcere Laurus.
 Interea Reges, ceu numina sacra, verentur
 Addicti imperiis Franci; nec ferre recusant,
 Quidquid subiectos jubeat Diis æqua Potestas:
 Unde hîc regnatur verè, nec ubique locorum 25
 Regia Majestas folio magis emicat alto.
 Hîc placitum pro jure datur; pro lege voluntas
 Sola tonat: puerique interdum debile nomen

Inviâti

Inviētis succedit Avis, populósque coërcet.

Quid loquar, ut blandis Gallâ excipiantur in Aulâ

———“ *Gallâ accipiat in Aulâ*

“ *Advena Trinacriis etiam devectus ab oris.*

“ *Gallia in externos nimiam bonitate redundat* 5

“ *Imò alienigenis pravâ ratione regendam*

“ *Se tradit plerumque; suumque ingloria robur*

“ *Subjicit hospitibus longinquo è littore fufis.*

Hospitiis, quos lugendos fors improba vexat?

Gallia in externos totis expanditur ulnis. 10

Imò alienigenas, aptum queis rebus agendis

Contigit ingenium, & rerum prudentia solers,

Consilii in partes summas, arcanâque Regni

Adsciscit, meritósque excelfo donat honore.

Sic qui nunc placido flectit moderamine Gallos, 15

Romanus Latio Princeps spectabilis ostro,

Quàm dulci exceptus gremio! sed quanta rependit

Munera, dum firmis Gallum cervicibus orbem

Sustentat novus Alcides, clavâque tremendus

Victrici, Hispani Geryonis ora retundit? 20

Nec tantum urbanâ se consuetudine Gallus

Commendat, vultûque hilari, & dulcedine morum;

Seria sed lepidis grato moderamine miscens,

Artibus ingenuis Musas, Sophiamque Camœnis

Jungit, & abstrusum nihil intactumque relinquit. 25

Attica facundis quidquid Sapiëntia chartis

Protulit;

Protulit; Aoniæ quidquid cecinere Sorores;
 Quidquid & Aufonii Tiberina ad flumina Vates
 Romuleis dixere modis, citharâque tubâque;
 Omnia pernoctis Galli, æquatîsque canendo.
 Quippe etiam eximiæ vestro modulamine Musæ 5
 Æmula Cecropii resonant, Latîsque leporis
 Carmina, & arguto mulcent præcordia cantu.

Inde Caletani si trajicis æquora ponti;
 Anglos immanes, Regûmque à cæde cruentos
 Repperies; plebem effrænem, sanctîsque rebellem 10
 Legibus, & variâ cum Relligione furentem.
 Unusquisque sibi Vates, sibi quisque Sacerdos
 Hic audit proprium Genium, sequiturque potervè;
 Pròque animi libito Superis imponit honorem.
 Sæpius hinc iræ & lacrymæ, dum somnia jactat 15
 Quisque sua, & stricto defendit credita ferro.
 Nec tantùm veteres ritus, cultûsque Deorum
 Contemerare novis gaudent erroribus Angli;
 Hos etiam in reliquis insana protervia ducit:
 Et si qua antiquas convellat opinio mentes, 20
 Hanc subitò arripiunt, & toto pectore firmant.
 Nec tamen omni laude carent; hos nautica virtus
 Ornat, & immensi divina peritia Ponti.
 Non Anglum Tiphys superet, non fortis Iason;
 Non quemcumque tulit velis audacibus Argo. 25

Quid referam angusto divisos æquore Belgas,
 Non Celtis multùm absimiles; nisi regia sceptrâ
 Odissent, carâ pro libertate feroces?

Te quoque non pigeat Germanam invifere gentem:
 Huic alti decus Imperii, Romanâque ceflit
 Gloria, & intrepidis Aquilis fulgentia figna.
 Huic colitur fincera fides: huic calida mentis
 Vafrities, agilîſque animi verſutia fallax 5
 Diſplicet, & varios quærens Prudentia gyros.
 Sive quòd algenti densòque ſub aëre natis
 Germanis, haud ingenium contingat acutum;
 Sive quòd ingluvie crebrâ, nimiòque Lyæo
 Turgidula obtundant temulentam viſcera mentem. 10
 Quippe his egregium eſt pateras haurire capaces,
 Impleriſque mero; non his inhoneſta videtur
 Ebrietas: imò unanimi ſi pectore gaudent
 Fœdera percutere, & ſociales jungere dextras,
 Lenæo indulgent; per mutua pocula ſanctæ 15
 Pignora amicitiae tradunt; plurêſque bibendo
 Siccantem calices ſequitur fiducia major.
 Talia Sileni celebrabant Orgia quondam,
 Inflati, ut ſemper, fumanti abdomen Iaccho,
 Atque dapès inter dulces læto ore canebant. 20
 Nec tamen immodicos implens Germania ventres
 Omnem animum extinxit: quædam pars inclyta Gentis,
 Ingeniòque potens, mirandas extudit artes.
 Quis neſcit diri reſonantia fulmina Martis
 Germanâ fabricata manu? graphicâſque typorum 25
 Inventas Rheni famoſa ad flumina formas;
 Doctorum queis ſcripta virûm, pretioſâque Muſis
 Carmina, venturos durant ſervata per annos?

Nec fileam, ut studiis Bellonæ asperrima corda
 Teutonicæ gentis, gratâ vix pace quiescant.
 Otia quippe suas cernant si involvere terras;
 Finitimi in partem belli concedere malunt,
 Quàm placidâ torpere manu, lentoque veterno. 5
 Hinc apud externos passim stipendia quærunt,
 Nec pudet, ut pugnent, armatas vendere dextras.

Te demum Danos vellem, & novisse Polonos,
 Indomitósque Getas; nec enim farraca Bootæ
 Pigra vetant, gelidâ Musas habitare sub Arcto. 10
 Sed forsan tot adire plagas, tot dissita regna
 Lustrare, & varios populorum expendere mores
 Vix poteris, nimiúmque viæ perferre laborem.
 Nimirum validos artus cum forte benignâ
 Hunc habuisse opus est, qui tot pervadere tractus 15
 Sustineat, terrisque diu jactetur & alto.

Quin etiam quum jam matura accesserit ætas,
 Ferventémque animus peregrè sedaverit æstus:
 Sistere tunc gressum, civili munere fungi
 Convenit; & stabili tandem se tradere vitæ. 20

Ergo tibi vario quidquid didicisse labore
 Contigerit, perpende lubens; vitiisque fugatis,
 Quas apud externas gentes spectaveris usu,
 Illustres tu virtutes amplectere solers;
 Conspicuúmque ex his animi compone decorem. 25
 Sic ubi mellis opus, lætis in saltibus Hyblæ,
 Aëriæ meditantur apes; per florida passim
 Rura volant: violas, thymbram, casiamque, thymúmque

Exsu-

Exfugunt, fusósque bono de fidere rores;
Ut placidas dulci distendant Nectare cellas.

Interea reliquos vitæ dum transigis annos,
Ne decor ingenitus mentisque adscita venustas
Dispereat; tu clarorum monumenta virorum 5
Alternis horis relege; ut quæ multa vagantem
Haud subiere animum, jucunda per otia discas:
Præcipuè Historicis quæ sunt insignia chartis,
Magnorum seu facta Ducum seu dicta Sophorum;
Seu positus tibi non visos cœlique solique; 10
Cæteraque ingenuis quæ lucem mentibus addunt.

Denique colloquiis Hominum te semper honestis
Misceri, me auctore juvat; Nam se quoque Virtus
Nonnunquam contage bonâ per amica propagat
Pectora, & optandi veneranda scientia Veri. 15

Quis tamen hîc fileat Magnatum improvida passim
Corda Patrum, qui infensa suis consortia Natis
Haud animadvertunt; sed libertatis habenis
Effusis, quoscumque sinunt discrimine nullo,
Et pravos plerumque sibi sociare sodales. 20
Nam simul ut se Patritius depromet Ephebus,
Inque Hominum cœtus dabit, excutiétque Magistros;
Ne speres ipsum veræ Virtutis Alumnos
Culturum: Scurræ, Ganeones, Alea, Scorta
Hunc rapient; teneroque animo per lubrica ducto, 25
Incautum tristi vitiorum gurgite mergent.

Nec tantùm exuitur generoso pectus Honesto:
Ipsam etiam Pulchri mentem penetralia Veri

Indagare vetant, cæcâmq; ad devia flectunt.
 Ad mensas ubi se facilem misceret, amica
 Pocula per lætâsq; dapes, minùs aspera Virtus,
 Indocti accumbunt Parasiti; ffordida turba
 Assentatorum: sapida hic obsonia laudat, 5
 Hic stupet ad lautas epulas; hic, turpe voracis
 Gutturis exemplum, pleno se proluit auro
 Spumantis pateræ, Bacchûmq; ad fidera tollit.
 Alter Ventre minor, nec strenuus Helluo, mollem
 Commendat Venerem, blandósq; Cupidinis ignes: 10
 Ingenuam Domini florente ætate juventam
 Ad scelus incendit. Culta (inquit) molle Puella,
 O Rex, subrisit tibi, An hanc fastidit Amantem
 Cor juvenis? nec jucundo indulgebit Amori?
 Tu tibi quod fatis est sapis: ærumnosa Solonum 15
 Confilia, & tetricos felix contemne Catones.

Hi sunt Convivæ; hîc de rebus inanibus omnis
 Sermo; de recto nihil est quod scire laborent.

Talibus instanti dictis, & plura paranti
 Dicere; quæ patulas circum vox adsonat Aures? 20
 Quæ facies fulgore novo radiantia spargit
 Lumina, & Ambrosiis perfundit odoribus auras?
 Calliopen video, specie nec fallor inani.
 Ut comi gravitate nitens, blandóque pudore
 Nobilis! ut miro incessu Dea vera patefcit! 25

Quid me, Diva, tuo adventu dignaris? an istud
 Quod cecini carmen te Pindi è vertice duxit,
 Ut mea conspicuâ præcingas tempora Lauro?

Perge.

Perge, ait, & pulchræ quæ sunt addenda Camœnæ
 Accipe, téque novo repleti numine gaude.
 Non satis est homines vivendi legibus æquis
 Instituisse mares, animúmque ornasse virilem:
 Fœmina cui grato Naturæ munere major 5
 Ore decor, lepidæque data est præstantia formæ;
 Ipsa etiam propriæ mentis rescire venusta
 Ornamenta cupit, propriósque agnoscere mores.
 Et quia formosâ specie, sexúque benigno
 Gaudemus Divæ Aonides; & congrua nobis 10
 Munia, Virginibúisque aptas pernævimus artes:
 Has non dedigner facili tibi pandere versu.

Inprimis non tam crasso muliebria corda
 Ficta luto, aut lævam sortita est fœmina mentem,
 Quin pulchris etiam studiis sit idonea: cæcum 15
 Quis ferat errorem, quo non licet esse peritis
 Virginibus, Verique altas inquirere causas?
 Nempe his innatæ lumen Rationis ademptum
 Cur fuerit? Cur humanæ vis insita menti
 In pulchro sexu sic extenuata fatiscat? 20
 Dii tantum vetuere nefas; nec solus Apollo
 Artibus ingenuis habilis: Tritonia Pallas
 Has quoque, & Aoniæ norunt, pia turba, Sorores.

Quæ tamen (ô Gallæ gentis vecordia!) Princeps
 Nos colit hîc mulier? tecum, ô Vallesia proles, 25
 Fœminei omne decus sexûs, tecum occidit omnis
 Ingenii muliebris honos; nec discere quidquam,
 Quod decoret mentem, Gallarum ignavia curat.

Ergo

Ergo ad Hyperboreum tandem migrabimus axem,
 Concretâsque gelu terras; hîc magna Getarum
 Regina, exofas hâc tempestate Camœnas
 Excipit: hæc nostras lauros miscere paternis
 Gaudet, & innocuas Marti succedere Mufas. 5
 O fati abstrusas leges! ô mira Deorum
 Confilia! eximias quæ quondam everterat Artes
 Barbara Gens, doctûmque furens turbaverat Orbem:
 Nunc, versis rerum vicibus, mitescit amœno
 Ingenio, & tantæ studiis sapit Heroïnæ. 10

Vos modò Gallarum nuruum densissima turba,
 Si minùs ad claras animos advertitis Artes,
 Este bonæ saltem, & castum servate pudorem.
 Vos dum accurato texetis pollice lanas;
 Aut facilem ducetis acum; fusôsve, colûsve 15
 Mobilibus digitis, vilique agitabitis usu;
 Æmula corda piis saltem retinere Sabinis.
 Quis ferat obscœnos mores, meretriciâque ora
 Lâidis, aut foedâ turpem prurigine Floram?
 Quis molles laudet risus, oculôsque trementes, 20
 Aut voces nimium blandas, aut verba pudenda;
 Cæterea queis pulchri sexûs violatur honestas?
 Ipsa quidem ætherco Psyche spectanda decore,
 Talibus haud usâ illecebris corruptit Amorem;
 Moribus at pulchris animi, castoque lepore, 25
 Non illaudatos accendit amabilis ignes.

Dixit, & in tenues actutum evanuit auras,
 Mèque levi confusum abitu, tristémque reliquit.

O Dea, si placido te compellare liceret
 Alloquio, alternisque mihi rationibus uti;
 Quàm te ego præstanti vellem sermone morari!
 Tu mihi, quæ pulchrum Virtus Heroica Regem
 Reddat: tu celsam regali in corpore mentem, 5
 Regnandique bonas artes, supremaque jura
 Differeres, altisque animos & Regia corda;
 Quæ Divo canerem juveni, quem Gallia Pulchrum
 Regnatorem amat, & folio veneratur avito.
 Huic tua dum cultis divina effata referrem 10
 Carminibus; quâque arte suis evaderet usque
 Dilectus populis, & amandâ forte beatus:
 Forsitan ad nostros cantus adverteret aures,
 Exciperétque lubens gratæ modulamina Musæ.
 Quæ tamen hîc nostram stolidâ imprudentia mentem 15
 Abripit? An Princeps streperis circumdatus armis

——— *Variâ circumdatus Aulâ*
Audiat ingenuas & amantes pulchra Camenas?
Scilicet indoctos animos ignavâque Regum
*Corda foveant pravâ fontes ratione * Ministri,*
Utque suum servant Regnum, Regna omnia perdent. 20

* Ministri] Hæc voce utitur Seneca, Cap. 5. Lib. 2. de beneficiis ubi hæc habet. Nihil æquè amarum quàm diu pendere: æquiore quidam animo ferunt præcidi sibi Spem suam quàm trahi. Plerisque hoc vitium est, ambitione pravâ, differendi promissâ, ne minor sit rogantium turba; quales Regiæ potentia ministri sunt, quos delectat superbiæ suæ longum Spectaculum, minisque se judicant posse, nisi diu multumque singulis, quid possint, ostendant, &c.

Audiat imbelles & amantes otia Musas?

Scilicet imperiis totam dum effrænis Iberus
Appetet Europam, & lato grassabitur orbe
Ambitione furens & iniquo fervidus æstu,
In Bello labor omnis erit; solâque pharetrâ, 5
Non modulante lyrâ, Regi arridebit Apollo.
Ergo, ô Calliope, valeas; nec me facer ultra
Ardor agat, sanctûmque vicens in pectore Numen.

*Fors erit, ut nostri pulcherrima gloria sæcli,
Celtarûmque insigne decus Rex munere Divûm 10
Editus, & fati Lodoicus cura potentis,
Discussis quondam nebulis, diffundat ubique
Ingenitum jubar, & proprio se lumine promat.
Sic sæpe obscura denso velamine nubes
Obsitus, & tetra pressus caligine Titan, 15
Nativo demum radiantis acumine lucis,
Nubila perrumpit victor, seque asserit Orbi
Splendidus, & toto rutilans spatietur Olympo.*

Tempus erit (diras nec feriùs impia neçtent
Fata moras) quo tandem odiis saturata cruentis 20
Hesperia, & sævo nequicquam exercita Marte,
Cónsilia in melius referet, Pacémque rogabit:
Quam pius oranti Gallus non abnuet Heros.
Tunc procul omnis erit Belli furor. Occidet omnis
Effera vis animi, Regníque insana Cupido. 25

Tunc

Tunc quoque conspicuæ foliis redimitus olivæ,
 Mufarum adveniente choro, LODOICUS amicè
 Occurret; gaudénſque altas inducet in Ædes,
 Aoniásque Deas, ſacrórúmque Agmina Vatum.
 O quàm ſublimi reſonabunt Regia plauſu 5
 Atria! quàm dulces modulos læta audiet Aula!
 Ferales cauſas, longíque exordia Belli,
 Quo per bis denos furiis immanibus annos
 Gallicus Hiſpano miſcetur ſanguine ſanguis;
 Et lati horreſcunt diverſo milite campi: 10
 Innumeras claſſes; conſtratum puppibus æquor;
 Præliáque, everſáſque urbes terráque maríque,
 Et paſſim alternos utrâque è parte triumphos;
 Mæonio elata execrabitur ore Camœna.
 Mox tamen ut tantas ſtrages meminifſe pigebit, 15
 Attonitæque frement bellaci carmine mentes;
 Continuo dolci ſuccedet peſtine blanda
 Euterpe, & lætos Pacis celebrabit honores;
 Suadebítque choros & amœnæ gaudia vitæ.
 Liber, & alma Ceres, plenis cumulata caniſtris, 20
 Dona ferent, pingues reliquis cum fructibus uvas;
 Turgidáque infuſo fervebunt dolia muſto.
 Tunc demum Pulchram facili quam pangimus Artem
 Carmine, gaudebunt Pulchri exercere nepotes;
 Blandáque legitimo crebeſcent baſia nexu. 25

Sic poſtquam æthereos jaculatus Juppiter ignes,
 Immanem Enceladum, Cœum, torvúmque Typhœum,
 Et conjuratos in Olympia culmina fratres,

Disjecit tostos, Ætnæisq̃ue obruit antris;
 Protinus Aonias Superi excepere Sorores,
 Magnaque jucundo sonuit victoria cantu.
 Læta ferenato plauferunt Numina cœlo;
 Ambrosiæ rediere dapes, & Nectaris haustus
 Egregii: Divæ divis amplexibus ulnæ
 Miscentur, celsûmq̃ue hilarat Pax aurea mundum.

FINIS.

AD
EUDOXUM
EJUSDEM CLAUDII
QUILLETI

AD
EUDOXUM

EPISTOLA.

Ergo haec ille, & de re, iure, utraque tota
Quam colere, & placida libeat perire iudicia.
Dum tamen infestare iuxta Fortuna caput
Quid belli scribam colere, aut ferre periculi
Non me curat Amor: non tibi dea capido
Comperit. Ad summas perit nec ipse vocari
Non vides, quis tantis velit se credere casibus?

Rea

CL. QUILL. CALLIP. LIB. IV.

Depict totos, Atque hinc christi
Fragans Aetheri super exoptare Sarcina
Magnique iurem de Gault victoria quita
Lata ferensque puerum Numina coelo
Ambrosia super digne, & Nestor hanc
Spergit: Dico dicitur imperium
Miseratur, et hinc hanc Par hanc hanc

EJUSDEM CLAUDII

QUILLI

LIB. IV.

EUDOXUM

EPISTOLA

A D
EUDOXUM
EPISTOLA.

*Hanc scripsit, jam à decem circiter annis, ad
 Hominem Aulicum, cujus verum nomen,
 fictitio substituto, hîc lubens omittit.*

LAMINIUM tenue, & modico gra-
 tissima censu
 Commoda jamdudum optantur: sed,
 numine duro,
 Me fugiunt; dulcémque vetor tradu-
 cere vitam,

Ergo humiles, EUDOXE, lares, urbanáque tecta
 Quum colere, & placidæ libeat me tradere Musæ,
 Dum tamen infestum mutet Fortuna tenorem,
 Quid facili scribam calamo, aut sermone pedestri?

Non me cæcus Amor; non auri sacra cupido
 Occupat. Ad summas rerum nec spero vocari
 Nec valeo; quis tantæ ausit se credere moli?

Res

Res geris Imperii; tibi protinùs anxìa mens est:
Te simul invadunt sexcenta negotia: noctes
Infomnes ducis; superest tibi nulla voluptas.

Frigidus emanet rumor, jam sæpe negata
Fœdera cum Hispanis tandem sanxisse Batavos,
Sancitùmque diu nobiscum abrumpere fœdus;
Displicet hoc. Bavarum infidum corruperit hostis
Austriacus; veterémque fidem Germania spernat;
Hoc nocet, hoc felli est. Thuscorum ad littora frustra
Pugnarint nostræ puppes, reditùque fugaci
Proh pudor! oppidulum longâ obsidione levarint;
Hoc cruciat pectus, speratâque gaudia vertit.
Occiderit duro juvenis spectabilis ictu,
Deliciæ Patris atque Nurûs; mox impia bella
Damnantur: sævum clamant per compita Martem
Vecordes Animæ; dirisq; oneratur iniquis,
Ardua qui summi sedet ad moderamina sceptri.
Annua si crescunt, Populo frendente, tributa:
Si sua quisque dolet, longi in dispendia belli,
Absumi; pavor exoritur ne fortè coorta
Seditio, infano moveat fera corda furore,
Accensiq; ruant in mutua vulnera cives.
Quid varia invidiæ memorem molimina? sævas
Percutiendi Artes? & cæco infecta veneno
Pabula, quicis petitur Regni qui sustinet Orbem?
O miseras Hominum curas! discrimina tanta,
Pendentésque auratis è laquearibus Enfes
Suspiciamus, nec nos prærupta cacumina terrent!

Quân

Quàm magis optanda est placidæ constantia Mentis,
 Quæ spernens Mundi phaleras & inania, folis
 Se miscet superis, summumque affectat Olympum!
 Hæc modico contenta, nec obruta pondere rerum
 Despicit infernas sedes, seque inserit Astris.
 Hæc simul Eois rutilum capit exerit undis
 Phœbus, & æthereo perfundit lumine terras,
 Inprimis venerari Hominum Divumque Parentem
 Gaudet, & illæsos Aris persolvit honores.
 Tum nostræ recolens FIDEI Mysteria sacra,
 Humani Capitis lapsum, Generisque redempti
 Abstrusum miratur opus; decretaque summa
 Suspicit, heu! nostrum longè superantia captum.

Dein tanto emersi pelago, pulcherrima Mundi
 Machina spectatur. Pugnas Elementa perennes
 Ut renovent. Ut sublimem distincta per Orbem
 Astra vices rerum, fecundaque tempora mutant.
 Ut Tellus se Vere novo tepefacta resolvat
 In flores, suavique animas perfundat odore.
 Ut Sol maturet radiis Cerealia dona,
 Et coquat arboreos æstivâ lampade fœtus.
 Ut fluat Autumno tumidis expressâ racemis,
 Nectareoque cados repleat Vindemia succo;
 Qui vitæ ærumnas, hybernâque frigora lenis
 Molliat, & dulcem stillet per membra soporem;
 Dum ruet insanus Boreas, conceptaque terrâ
 Semina, concretâ glacie nivibusque fovebit.

Hæc inter, summum agnoscit splendescere Numen,

Quod

Quod tulit has leges, æternoque ordine servat;
 Antiquus donec ruptâ compagine Mundus
 Dispereat, suâque interitu primordia monstret.

Nec se sistet in his Animus per singula velox;
 Sed peregré excurrrens, latum se pandit in Orbem.
 Æquoris innumeros cives, genus omne natantum
 Miratur; pictas volucres; horrenda ferarum
 Corpora; regnantésque Hominis super omnia vires.
 Dignior an nostram capiat meditatio mentem?
 An me Hominem magis esse probem ratione potentem?
 Præcipuè radiis animi si me quoque lustro;
 Humanæque decus Naturæ & nobile munus
 Sustineo fortis, vitiorúmque agmina frango?
 Ecquis enim virgor est Hominis? quæ gloria? si dum
 Cuncta suis premit imperijs animalia, vix se
 Dirigat, & turpis fulgiat contagia sæcli?
 His ego me tandem, senioris robore mentis,
 Ereptum scopulis, placidóque in littore fufum
 Lætor, & appulsæ telluri basia figo.

Sensi equidem (nec adhuc lapsæ me oblivio vitæ
 Perculit) infesto jactatum turbine pectus.
 Sensi incompsitos Naturæ exurgere motus,
 Et pravum teneræ Rationi obsistere Sensum;
 Dum calor indomitus, malesanæ in flore juventæ,
 Fervidiore jecur torreret sanguinis æstu.
 Et mihi, pro modulo ingenii, civilia quædam
 Pertractare animus fuerat; ne inglorius ævum
 Transigerem, pigros venerans sine laude Penates.

Sed

Sed postquam immaturi animis vis aspera cessit;
 Humorúmque acer quondam deferbuit ignis;
 Innocuas amo delicias, doctámque quietem.

O fortunatam sortem! ô solatia mentis
 Ingenuæ, & dulcem post tot discrimina portum!

Ne tamen obtusum me ita credas, ut mea solúm
 Otia, & ignavam laudem super omnia vitam.

Non in Aristippi juravi sensa magistri,
 Qui sapit in latebris, séque à civilibus arcet.

Sunt quibus è meliore luto præcordia Titan
 Finxit, & egregias regnandi contulit Artes.

Hos nolim lentâ vacuos recubare sub umbrâ;
 Ingenitúmque ipsis animi torpescere robur.

Gloria quippe Hominis summa est, si non sibi soli
 Se natum ostendat; sed munia magna capeffens,

Utilibus latum foveat Virtutibus orbem.

O Galli! ô nobis quot clara trophæa; quot urbes,
 Quot victi latè populi; quot regna deessent;

Si & curas, operámque suam, mentémque negasset
 JULIUS Aufonii decus immortale Senatûs!

Hic quo consilii præcellit robore! quâ vi
 Cordis agit, celsâ dum prudens degit in Aulâ,

Effrænémque acris rabiem compefcit Iberi!

Sed qui tanta gerant pauci, quos æquus amavit
 Juppiter, occurrunt. Non omnis Mens rotat orbem

Cœlestes. Alcide opus est si machina Mundi
 Gestanda; aut sævis Tellus redimenda Tyrannis.

Intereà quibus ingenuo sub pectore spirant

90 CL. QUILL. AD EUD. EPIST.

Addicti Musis Animi, tranquillâque Virtus;
 Despicere infânas curas, hominûmque labores
 Præstat, & æternûm virides decerpere lauros:
 Scilicet Aonidum gemino quæ vertice florent,
 Conspiciuâque ornant redimitos tempora fronde;
 Quæquæ diu Heroum pulcherrima nomina servant,
 Et duraturam tradunt per sæcula vitam.

Has igitur pro more colas; has rore benigno
 Usque, EUDOXE, riges; Suadet fator almus Apollo:
 Pierides suadent Divæ; tibique insita Virtus.

E J U S D E M,
IN OBITU
PETRI GASSENDI
INSIGNIS PHILOSOPHI
ASTRONOMI,
LUGUBRE ENCOMIUM.

PETRI GASSENDI

INSIGNIS PHILOSOPHI

ASTRONOMI

LUGUBRE ENCORIUM

IN OBITU
PETRI GASSENDI
 INSIGNIS PHILOSOPHI
 ASTRONOMI
 LUGUBRE ENCOMIUM.

UGETE Aonides; túque ò pulcher-
 rima Pindi

Uranie largis fletibus ora riga.

Conspicuas lacerata genas, effusa ca-
 pillos

Plange; sonent mœstis fidera pulsa
 modis.

Ille tuus GASSENDUS obit, tua maxima cura

Gassendus, studii gloria summa tui:

Gassendus tam fida tibi qui præstitit usque

Obsequia, æthereâ mente fidelis Amans.

Ah quoties bifidi vigilem te in vertice, montis

Miratus, noctis frigora dura tulit!

Sidereos quoties tecum dum suspicit orbes,

Atque altum sapiens tollit ad Astra caput,

Immites sensit brumas, vernósque tepores,

Noctivagæque facem lumináque uda Deæ!

His

His crebris tandem studiis succumbit anhelus
Gassendus; tanto victus amore perit.

Quippe altas rerum causas, mundique perennes
Acri vestigat dum ratione vices;

Corporeæ tanto languent conamine vires,
Pectoraque assiduo fessa labore gemunt.

Hinc obit; & corpus mens aspernata caducum
Deferit optato restituenda polo.

Ergo tuo Uranie nimum dum carpitur igni
GASSENDUS, tristi funere fata subit.

Sed quid ego Aoniam lugens incuso sororem?

Quid querulis Elegis te, Dea pulchra, peto?

Ille Hominum fator, omnipotens, verusque Prometheus,
Gassendum nobis qui dedit, ille rapit.

Hunc rapit, & merito felicem donat Olympo;
Huic dat & æthereo cominus orbe frui.

Quas Superum æternas sedes; quæ lucida longo
Gassendus studio quæsiit, Astra tenet.

Quas rerum causas rebus scrutatus in ipsis,
Has demum in summo conspicit Archetypo.

O Divum mensis fedeat quis dignior usquam!

Quis melior coelum promervisse queat?

Ille indefessus veri servator & æqui,

Præluxit cunctis simplicitate Sophis.

Simplicitate quidem sanctâ, pietate peritâ,

Et quam terrenus non violavit honos.

Extremas quamvis famâ celebratus ad oras;

Doctrinâ quamvis notus ubique suâ;

Non ideò intumuit vanus; volitare per ora

Dedignans, meritis laudibus erubuit.

Otia

IN OBIT. PET. GASS. ENCOM. 95

Otia conjunxit Musis, doctamque quietem,
Et mores verâ Relligione pios.
Huic tenuis census, modicæ gratissima vitæ
Commoda, & infantes huic placuere lares.
Novi equidem (rabidus quoniam petit optima livor)
Huic Bavium insanis obstrepuisse modis:
Garrulus argutum graviter tulit Anser Olorem,
Et raucos foedo miscuit ore sonos.
Haud tamen iratas Gassendus reddere voces,
Nec voluit diro bella fovere stylo:
Ignovit strepero nebuloni, & temnere vanum
Maluit, alternis quàm lacerare probris.
Nimirum & calami & linguæ mala verba procacis,
Gassendo semper displicuere bono.
Huic magnos laudare viros fuit unica cura:
Huic gratus doctus conceleberrare labor.
Testis es ô Salyæ PEIRESCI gloria terræ:
Testis es ô Danum lucida stella TYCHO:
PURBACHIUS testis; testis COPERNICUS; & qui
Monte à regali nobile nomen habet.
Illustres animæ, Sophiæ cœlestis Amantes,
Uranies fidi, pectora sacra, proci:
Ut vobis pulchros pius instauravit honores
Gassendus! vita ut vos meliore beat!
Vos Gassendææ ventura in sæcula chartæ
Æternum clarâ laude vigere dabunt.
Interea nos eximii queis cernere docta
Ora viri licuit, colloquioque frui:
Hujus solemni manes pietate colamus;
Hujus & in tumulum florea messis eat.

At

96 CL. QUIL. IN OBIT. PET. GASS

At tu ô MON-MORI veræ virtutis amator,
 Gassendi columnen, præfidiúmque sôphi,
 Quicum præstantum dulcis consensus morum
 Firmarat sanctæ foedus amicitiae:
 Quandoquidem ille tuus dudum spectabilis hospes
 Sub laribus fudit verba suprema tuis,
 Consignata tibi pretiosa volumina, nobis
 Imperti, & sôphicis da potiunda scholis.
 Nobilis hæc te cura manet, te spectat amicus
 Hic labor, & tanto debita fama viro.
 Sic tua Gassendi comes addita gloria laudi,
 Lethæos spernet non peritura lacus.
 Sic pia Posteritas, & amantes pulchra nepotes,
 Persolvent curæ præmia digna tuæ.
 Tu verò ô nostræ decus immortale Camœnæ,
 O Gassendi animæ pars rediviva piæ,
 Æterno charum celebra CAPELANE sodalem
 Carmine, lugubri pectine tange chelyn.
 Ille inconcussus qui se tibi junxit amore,
 Hæc animi poscit munera grata tui.
 Ast ego cui notum feræ sub tempore vitæ
 Gassendum infelix abstulit interitus,
 Has mœrens fundo lacrymas; & quod mea tristis
 Musa potest, gemit his officiosa modis.
 Gassendi duro tegitur sub marmore corpus;
 Gassendi doctâ simplicitate pii.
 Mens celsum è terris dudum suspexit Olympum;
 Nunc eadem è celso despicit axe solum.

F I N I S.

Scævola Sammarthani

PÆDOTROPHIÆ,

Sive de Puerorum Educatione.

LIBRI TRES.

A D

Henricum Gallix & Poloniæ Regem.

*Vos Sammarthani divina Poemata, crebrâ
Pertractate manu, doctâsq; evolvite chartas;
Hic totas Heliconis aquas; hic flumina Pindi
Tota hausit; nullam non novit Apollinis Artem.*

Quilleti Callipædiæ Lib. 3.

LONDINI:

Impensis J. Bowyer, ad Insigne Rosæ, Plateâ Ludgate-
Street juxta porticum Occidentalem Ecclesiæ Divi
Pauli, 1708.

Severole Sammont hant

PA DORPHI A

Sive de Perovianis Libentione

FIBRI TRES

AD

Hortium Gallie & Polonie Regium

For Sammont hant hant Perovianis Libentione
Perovianis hant, hant hant hant hant hant
Hic totus hant hant hant hant hant hant
Totus hant hant hant hant hant hant
Totus hant hant hant hant hant hant

LONDINI

Impensis J. Bowyer, at the Sign of the Rose, in St. Dunstons Church-yard, London.
Sicut juxta perovianis Libentione, hant hant hant hant hant hant
Lond. 1708.

S. I. N. I. S.

E X
E P I S T O L A
P E T R I R O N S A R D I

A D

JO. ANTHON. BAIFIUM.

DII boni! quem mihi librum misisti à nostro SAMMARTHANO conscriptum; non liber est, sunt ipsæ Musæ: totum nostrum Heliconæ testem appello. Quin & si de eo iudicium mihi concessum sit, velim equidem illum omnibus hujus sæculi Poetis anteponere: vel si Bembus, Naugerius, divinûsque Fracastorius agrè laturos sunt. Dum enim perpendo quàm aptè suavitatem carminis puræ tersæque dictioni, fabulam historię, philosophiam arti medicæ conjunxerit, libet exclamare.

——Deus Deus ille Menalca.

Seculûmque istud felix dicere, quod nobis talem tantumque virum protulerit.

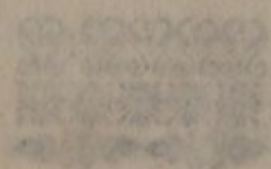
EX
EPISTOLA
PETRI RONSARDI

AD

Jo. ANTHON. BALSIVUM.

Il boni! quoniam multi librum vestrum in no-
stro SAMARITANO conspiciunt;
non liber est, sed ipse liber: totum nostrum
Helicon respice appello. Quia si de co-
dictis multis concessum sit, vellem epistolam illam
omnibus huius seculi Pontis antepone: vel si
Bembus, Vangerius, divinusque Tractatorum
egre lausum fuerit. Quam enim perpendo quam
apte sanctissimos carminum pure tersaque dicti-
oni, fabulans iustitiae, philosophantur veri mori-
es conjunctis libet exultare.

—Dona Deus ille Medocae.
Secundumque istud scribitur, quod nobis in
tantumque curam praestant.

200.
A

Scævolæ Sammarthani

PÆDOTROPHIÆ,

LIBER PRIMUS.

A D

Henricum Galliae & Poloniae Regem.

OS licet illæsi studium immortale pu-
doris

Dulcia nosse vetet genialis fœdera lecti,
Et sentire pium tollendæ prolis amo-
rem :

Hic tamen Aonides (quid enim sine
Numine vestro

Fas audere mihi?) hic etiam vestri aura favoris
Optanda, hæc vestro quærenda est munere laurus,
Carmine dum tenui refero quis cultus alendæ
Sit soboli primùm in cunis, cùm debile corpus

Pabula

Pabula jam exposcit vivo tradenda calori,
 Queis vegetum tenerâ gliscat compagine robur
 Paulatim, & graciles sese diffundat in artus.
 Tu quoque (nam quæcunque vigent Te dante vigorem
 Accipiunt) rege cantantem tua munera Vatem,
 Phæbe Pater, Geniûmque meo concede labori.

Fors erit ut majora canam, cùm tristis Enyo
 Desierit cæcos armare in mutua Celtas
 Vulnera, & externo quæsitus ab hoste triumphus,
 Auspiciis, HENRICE, tuis fortissime Regum,
 Materies aderit nostris accepta Camænis.
 Ecquis enim patriæ nasci de funere vates
 Gaudeat, & proprio sua sanguine carmina fædet?

Tunc ego sive trahes captos in vincula Persas,
 Sive ferum Eoo pelles de litore Turcam,
 Mahometisque domos & fana incesta revelles,
 (Nam neque tantus amor laudis, nec tanta cupido
 Augendi latè Imperii tua pectora turbet,
 CHRISTI etiam ut Sacro signatas nomine Genteis
 Impetere, & fædus fraternum abrumperè malis)
 Quicquid ages, tua facta canam, testisque laborum
 Te sequar, & longæ tradam per sæcula famæ.
 Ipse Pater placidis lætum caput exeret undis
 Jordanes, plausûmque suo de litore reddet.
 Ipsa e palmiferis mihi respondebit Idume
 Saltibus, & Syrii referent mea carmina colles.
 Interea cœli venientem in lumina Musam
 Nunc prima ex ipsis juvet incunabula cunis

Sume-

Sumere, & imbelles teneram tractare puellōs.

Tu verò, mihi quam faustā Junone dicavit
 Sanctus Hymen, sanctisque comes Concordia votis,
 Grata animo conjux, vitæ focia addita nostræ,
 Me quando optatā fecisti prole parentem,
 Nec finit alma Venus lentas frigescere tædas,
 Accipe fæcundi communia pignora lecti,
 Qua Tibi sit fervare via: ne pallida quando
 Membra animus tenuis linquet diversus in auras
 Omnino toti moriamur, at optima nostri
 Pars superet, gelido exutos quæ corpore manes
 Componat lacrymans, & justa novissima solvat.

Imprimis venerare Hominum, Divûmque Parentem,
 Qui tua non sterili turgescere Semina campo
 Concedat bonus, & florentem exornet amænâ
 Prole domum, in seræ solatia blanda senectæ.
 Huic tu ritè pio memores age pectore grates
 Sacra ferens; teneram pacato numine plantam
 (Ne dubita) infesti nulla inclementia cœli
 Auferet ante diem, Speratâve gaudia vertet.
 Sed semper tepidas Zephyris mulcentibus auras
 Præstabunt nitidi Soles, & nubila pellent.
 Tu modò cultum adhibe vigil, actutûmque benigno
 Lacte riga, & niveis crescentem prolue rivis.

Nec mihi displiceat quisquis fuit ille Sophorum,
 Qui quondam edixit jucundi ut lactis amicos
 Haud alio potiùs quam Matris ab ubere rores
 Exugat puer, atque alimenta beata capeffat.

Hoc

Hoc adeò rerum illa parens, hoc optima poscit
 Natura, officiique pias in tempore matres
 Admonet, & soboli prudens accingit alendæ.
 Quippe simul gravidâ genitale refedit in alvo
 Semen, & informis cæpit coalescere moles,
 Augentur gemminæ felici nectare mamæ,
 Collectamque penum venturo & pabula servant.
 Pòst ubi jam advenit, vagitûque oris acuto
 Implevit cunas miser, auxiliumquæ petivit,
 Illicet exundans claustris erumpere gestit
 Humor, & infirmæ infantis succurrere vitæ
 Si prohibes, furit in mammis, turbasque dolorum
 Miscet, & ingratâ poenas a matre reposcit.

Præterea cùm res ab eodem semine cretas
 Dulcior humorum concordia misceat ultro,
 An cibus esse potest Naturæ acceptior ullus,
 Ipse suo quàm si de sanguine sanguis alatur?
 Sponte fluunt alimenta suis accommoda rebus,
 Cognatûmque bibunt membra haud invita liquorem
 Non illum adverso pugnans humore morataur
 Temperies, via sed facilis se pandit eunti
 Ocyus, & lætos meliorem educit in artus.

Aspicias ut mollem ætatem quæ plurima lædunt
 Sæpe mala ad solitas pellant si quando querelas,
 Maternæ tantùm (dictu mirabile) mamæ
 Leniter admotâ puerilia ad ora papillâ
 Confestim fileat dolor, in ventôsque faceffat?
 Scilicet ipse suo tanquam de fonte medelam

Hauri-

Haurire, & propriâ se mergere gaudet in undâ.
 Huic etenim jam tum assuevit, cùm luminis orbus
 Impleret tumidi latebrofa ergastula ventris,
 In quibus ille idem qui nunc quoque corpus alebat
 Humor, & exiles augebat sanguine venas.
 Diversus tantum color est. nam sede relictâ
 Sanguis ubi calido exiliens se pectore miscet,
 Et fursùm niveis loca glandibus alba pererrat,
 Purpureum ascito mutat candore ruborem
 Coctior, hîncque novum sibi lactis nomen adoptat:
 Res tamen una manet. Ceu cum Vulcania Pubes
 Urget opus, rapidùmque incendit follibus ignem,
 Plurima in ardenti candescit pruna camino,
 Quam si fortè avidis libeat subducere flammis
 Fumantem, & liquidâ totam perfundere lymphâ,
 Apparet mutata oculis, positóque rubore
 Nigricat obscurâ tinctus ferrugine carbo:
 Materies penitus tamen immutata remansit.

Ille color porrò, quo non est mundior alter,
 Convenit infanti niveus, ne more ferarum
 Ora tenella cruor, tanquam de cæde recenti
 Tingat, & a primis sitis impia sanguinis annis
 Inspiret crudelem animum, sed amabile nectar
 Mitiget, & doceat candori assuescere candor.

Ipsæ etiam Alpinis villosæ in cautibus ursæ,
 Ipsæ etiam tigres, & quicquid ubique ferarum est
 Debita servandis concedunt ubera natis.
 Tu, quam miti animo Natura benigna creavit,

Exuperes feritate feras? nec Te tua tangant
 Pignora, nec querulos puerili e gutture planctus,
 Nec lacrymas misereris, opémque injusta recuses,
 Quam præstare tuum est, & quæ Te pendet ab unâ?
 Cujus onus teneris hærebit dulce lacertis
 Infelix puer, & molli se pectore sternet?
 Dulcia quis primi captabit gaudia risûs,
 Et primas voces & blæfæ murmura linguæ?
 Tûne fruenda alii potes ista relinquere, demens,
 Tantique esse putas teretis fervare papillæ
 Integrum decus & juvenilem in pectore florem?

Felix illa animi, quam non tenet impius error,
 Cui nec amatorem tam cæca libido mereri est,
 Posthabitâ sobole, ut verum maleficus amorem
 Vincat amor, matrîsque affectus exigat omnes.

Tu, cui concedunt meliorem Numina mentem,
 Sume ultro quodcûnque operæ, quodcûnque laboris,
 Ut serves opus ipsa tuum, & pia munera præstes
 Quin age (nam me operis digressum a limine primo
 Non piget hic retro, quo res vocat ipsa, referri)
 Ne moneo expectes dum claustro exiverit infans,
 Sed simul extiterint concepti plurima fætûs
 Signa, velut solito jam non redeuntia fluxu
 Menstrua, mammarûmque tumor, laxandâque demum
 Cingula, quæquæ notant prægnantes omnia matres,
 Incipe jam tum operam firmandæ impendere proli,
 Ne tua fortè illum remoretur culpa, necisque
 Causa eadem fias, vitæ quæ causa fuisti.

Præci-

Præcipuè angusto ne comprime corpus amictu,
Quo cingunt se more nurus quas Gallia nutrit,
Neu miserum infantem vitæ jam a limine torque
Crudelis, gracili dum te præbere videndam
Corpore aves, pænâsque tui luit ille furoris.
Nec tibi non etiam ipsa nocet, corpûsque coactum
Lædis, & hinc illum graviora prioribus urgent
Usque mala infontem, quando ipso in ventre necesse est
Matris ut affectus proles captiva sequatur.

Ergo tibi ratio curandi prorsus habenda est
Corporis, inclusum gestas dum corpore fætum.
Et quoniam morbis animi tanguntur & ipsa
Corpora, nempe alio Naturæ abducta facultas
Cum vacat, & solito prohibetur munere fungi,
Unde intemperies, crudique gravissima succi
Nascuntur damna, & membrorum fœdera solvunt,
Vince æstus animi, nec te immoderata cupido
Tristitiæve, metûsve agitent, aut noxia sæpe
Gaudia, & infirmam turbant quæ plurima mentem.
Sed semper placidum traducas leniter ævum,
Quà potes, & placidi custos blandissimus ævi
Præbeat in vacuo facilem se pectore somnus:
Ille quidem haud nimio torpentia tempore membra
Qui teneat, sed enim quantum satis esse videbis
Utere, dum fessos recreaverit optimus artus
Pellatúrque labore quies, labor ipse quieti
Cedat, & alternis ambo sua munera præstent.
Nec nulla interea nimix sunt damnat quietis.

8 PÆDOTROPHIÆ LIB. I.

Quippe ubi & obstructas vitioso sanguine venas
 Implet, & ingentes humorum colligit imbres,
 Ac vivum densâ restinguit mole calorem.
 Nonné vides crassis residet quæ pigra lacunis,
 Ut putrescat aqua, & fætentem exfuset auram,
 Lucida sed vitreo quæ flumine labitur unda
 Sufficiat blandos in pocula grata liquores?
 Quare aliquo penitus tibi membra labore fovenda.
 Motus enim, motûque calor stimulatus ab ipso
 Absumet facile grave si quid, inutile si quid
 Officiat, prolésque novas cùm erumpet in auras
 Te leviora manent partûs tormenta, neque illam
 Colluvies humorum ingens retinebit euntem,
 Et validæ integro superabunt corpore vires,
 Eniti quibus, & maturum carcere fætum.
 Téque simul longâ valeas exolvere curâ,
 Ille tamen labor esto levis quemcunque capeffes,
 Franget enim haud dubie nimius, virésque resolvet.
 Quo fit ut assuetis interdixisse choreis
 Inducar facilè, hæc nuribus licet una voluptas,
 Omnibus una ferè est, omnique ætate palæstra:
 Fors olim toleranda, gravis dum more Sabinæ,
 Seu ludos, positis agerent seu feria ludis,
 Perpetuum haud ullâ temerabant parte pudorem,
 Atque ipsi intererat servata modestia ludo.
 Nunc modus omnis abest, penitúsque insana puellas
 Vis agit Evantes, mentísque intercipit usum.
 Bacchari credas, neque cum vinosa Lyæi

Festa

Festa vocant alio lymphata furore Mimallon
 Membra movet, pedibúsq; sonantia percutit arva.
 Neu satis exemplis non convenientibus utar,
 Crediderim obscæno si qua olim turba Priapo
 Sacra fuit, crotalis ubi cymbala mista crepebant,
 Turpia non alio vibrari corpora motu.
 Sic totæ exiliunt, sic dum vesania fervet
 Penè sua excutiunt nudis velamina membris,
 Sollicitantque viros, connexáque brachia stringunt,
 Atque ipsa ante oculos tantum non corpora miscent
 (Proh pudor!) & venerem interea, quæ pestis acerba
 Prægnantùm esse solet, stimulo pungente, laceflunt.
 Vos venerem immodicam, ô matres, si cura salutis,
 Vos venerem vitæ: sibi nocet ipsa suúmque
 Sæpe retexit opus: cordati qualis Ulyssis
 Uxor amatorum turbam dum fallit hiantem.
 Hinc igitur nimii dum ingens violentia saltûs,
 Illinc & prurigo suas agit improba partes,
 Sæpe fit ut crudo mater vexetur abortu.
 Haud equidem certè immerito: sed enim ille misellus
 Quid meruit, fædi penitus qui criminis insons,
 Necdum ulla ignoti traxit contagia mundi?
 Qui fortasse (potens ut Sors agit omnia) magnæ
 Summa olim caperet victor moderamina terræ,
 Aut etiam arcanas Naturæ quærere causas
 Doctus, inaccessible animo pervadere cælum
 Spargeret ingentem studiis illustribus orbem:
 Fata modo impleret, neque in ipsis poneret orsis,

Quam

10 PÆDOTROPHIÆ LIB. I.

Quam nequedum accepit materno crimine vitam.
 Utque in plebeio lateat sine nomine cæno,
 Ille tamen tua, si nescis, quem viscera portant,
 Ille Dei mundum imperio torquentis imago est,
 Omnia cui parent animalia, cujus in usum
 Quicquid alunt freta, quicquid humúsque & mobilis aer
 Formavit Pater, & se illi submittere jussit.
 Et tu depositum hoc non totâ mente cavebis
 Ne pereat, quo non aliud præstantius ullum est?
 Quod superest, tibi fit potûs, tibi cura legendi
 Summa cibi, & quodcunque legis tamen utere parcè.
 Improba ne forte ingluvies etiam optima quæ sunt
 Corrumpat, nimis infirmus cùm mole labore
 Ventriculus, nec jam possit fatis esse coquendo,
 Cruda nocent genus omne, nocent & falsa, malâmque
 Si quid amaritiem sapit, ingrátumque palato est.
 Mollior esca eadem est melior, Cythereïa qualis
 Ales, & ingenii faciens ad acumina turtur,
 Perdicesque capique, & cui dat nomina Phafis,
 Et vitulus tener, & lactens sine cornibus hædus.
 Quòd si larga sinu tellus quæ divite promit
 Oblectant minùs, & mutari prona voluntas
 Appetit æquoreis veniunt quæ obsonia regnis,
 Mollis arenosâ potius quærat ab undâ,
 Saxa inter, refluxoque alti de littore ponti,
 Quàm qui limoso lentescit flumine piscis
 Crassior, & visco torpentes oblinit artus.
 Pelle sitim lymphis, vel amico pelle Lyæo,

(Præstat

(Præstat enim) & tamen hunc multis quoque dilue lymphis.
 Nec minus arboreis molles cum fætibus herbæ
 Arida sæpe juvant jucundo corpora succo,
 Sit modò delectus, semperque tenendus in omni
 Re modus: at fervare modum vix contigit ulli,
 Vix gravidæ possunt animos compescere matres.
 Sæpe etiam has monstrosa fames incessit edendi
 Non tantum viridi immaturos cortice fructus,
 Vilia sed lapidum ramenta, lutumque fimumque,
 Et cinerem immundum, & cariosi fragmina trunci,
 Et quæ præterea vitiosa cibaria mille
 Naturæ haud quadrant, aliósque parantur in usus.
 Vidi ego quæ trepidis cristatæ matris ab alis
 Nequicquam arguto crepitantes gutture pullos
 Corriperétque ferox, & crudos protinus artus
 (Sicut erant) avido crudeliter ore voraret.
 Spumabant labra, & mistis cum sanguine plumis.
 Squallens in gremium fanies horrenda cadebat.
 Non alia est torvæ facies truculenta lænæ,
 Cùm pellit rabiosa famem, rictuque cruento
 Sanguinolenta vorat Lybicos armenta per agros.

Dic mihi Phæbe Parens, tanti quæ caussa furoris,
 Quóve modo (nam scire tuum est) quâve arte mederi
 Sit fas, ne miseram perdat cum prole parentem?
 Et vos Hippocratis florentes Patris alumni,
 Felices animæ, sese quibus optima pandit
 Natura, & certas morborum noscere causas
 Indulget, fragilique hominum succurrere genti,

Ne

Ne vestris adytis sacrum prohibete Poetam,
Cui movet idem ille ora Deus, quem vestra verentur
Sacra, unum Patrémque lyræ, Authorémque medendi.

Principio, quæcunque vigent, fusâque per artus
Augescunt animâ, atque aliquo de femine manant,
Vitale auxilium, & recreantia pabula poscunt,
Atque equidem ipsa suo hærentes in corpore stirpes
Blanda fovet tellus, & (ne mōdo desit amici
Aura Poli) præsens alimentum haud parca ministrat
Radicum officio, trahitur quibus utilis humor
Paulatim, & toto hinc plantæ se corpore miscet:
Unde suus foliis vigor, & viridantia rident
Gramina, & aërias frondens subit arbor ad auras.
Quæ vero propriis animalia nata moveri
Sensibus, haud ullis affixa in sedibus hærent,
Cùm divisa solo vitalem hinc carpere rorem
Non possint, aliunde petant alimenta necesse est.
His ergo illa parens longè ditissima rerum
Pro locuplete penu ventrem Natura paravit,
Hic ubi congestasque dapes, externaque condant
Auxilia, infirmæque adsint in tempore forti.
Quippe etiam hinc tenues se membra in vivida venæ
Diffundunt, radicum instar, quibus ille ciborum
It succus, fessamque instaurat sanguine vitam.
Nec modus aut requies avidis ante omnia venis,
Dum quicquid succi est fitis hauriat improba, & omnes
Ventriculi consumat opes, vacuûmque relinquat.
Quinetiam absumptis opibus, mox impetit ipsum

(Tantus

(Tantus amor) fluctuque ægrum divellit iniquo.
 Ille suis damnis dolet, optatumque ciborum
 Subsidium esuriens tanto in discrimine quærit.
 Hinc ille est vacuo nascens in corpore sensus,
 Appetere est cuius proprium, quique acer inani
 Sese infert stomacho, & vescendi inspirat amorem.
 Cujus forte loco vitiosus inhæreat humor
 Protinus ipsa loci pro conditione libido
 Appetit & vitiosa, malique ab imagine pendet.

Ergo ubi concipit mulier, quæque ante fluebant
 Menstrua crescentis fætûs retinentur in usum,
 Ille tamen docec firmarit tertia Phoebe,
 Vix horum exiguam potis est depascere partem,
 Quod reliquum est, superas parteis ipsûmque redundat
 In stomachum, & pravâ suffusum uligine tingit.
 Non aliter quàm si opposito Pater obice Clanus
 In caput ipse suum refluat, vicinâque latè
 Oblinat exundans informi jugera limo.

Atque ita cum imbutus corrupto humore laboret
 Prægnantum stomachus, vitiosa hunc sæpe libido
 Corripit, unde malum, Graiis hoc Citta repertum
 Exoritur, (nostri Picam vertere vocantes)
 Quando uteri mulier sub primum sæpe trimestre
 Multa inhiat, cæcôque furore ardescit edendi
 Quæ neque congrua sunt, neque rectus postulat usus.
 Ni faciat, desiderii (mirabile dictu)
 Hæreat insigne infanti, maculamque relinquat.
 Quódque magis mirere, avido dum pectore flagrat,

Quâ se parte fui mulier malè provida fortè
 Scalpserit, ipse fui expressam feret editus infans
 In simili quoque parte notam: gravis unde puellis
 Sæpe dolor niveo quas turpis in ore figura
 Fædat, & in pulchro deformes corpore nævi.

Et quoniam secreta simul recludere capit
 Se Natura mihi, libet hanc evolvere totam,
 Insignisque notæ veras depromere causas.
 Hanc utique optati vehemens molitur imago,
 Tota ubi vis collecta animæ est, cui plurima servit
 Spirituum turba & partem glomeratur ad illam;
 Qua tactus ciet, atque rei secum ipsa cupitæ
 Quam gerit effigiem subiecto in sanguine figit.
 Dúmque adeo clausâ fætus latet abditus alvo,
 Maternoque idem est illi cum sanguine sanguis,
 Singula ab alterutro conspirant corpore membra:
 Quo fit ut in matrem pariter, martisque puellum
 Spiritus intus agat: sed cum fit durior illi,
 Mollior huic cutis obsequitur, solúsque tenellæ
 More capit ceræ facilis quamcunque figuram.

Nunc age, quæ gravidas tanto a discrimine matres
 Vindicet ars simul & pueros, adverte docebo.

Multum adeò prodest (modo ne sint illa venerum
 Quæ cupit impatiens mulier) concedere tandem
 Nonnihil, & misero paulum indulgere furori.
 Dum fit enim voti compos, fruiturque petito
 Læta cibo, hinc totum pertentant dulcia corpus
 Gaudia, nativumque agitant per membra calorem,

Qui

Qui coquat humorum omne genus, factoque meatu
 Dissipet in crudo quod corpore lentius hæret.
 Deinde acida imprimis, vel acerba, vel acria cum sint
 Quæ fermè optantur, stomachum his abstergere quidni
 Fas sit, & infixam pituitæ avellere pestem?
 Capparis ante omnes, & amaræ succus olivæ
 Quæque micant rutilis duro sub cortice granis
 Punica mala juvant, & quæ tulit inclyta Crète.
 Quod si adhibenda placent & pharmaca, tu licet illis
 Utare, & lapidem moveas haud segnitèr omnem,
 Dum modò non defit consulti fida medentis
 Cura tibi: at nugas procul amolitor aniles.

Om nibus his cæcam poteris depellere pestem,
 Et secura mali partum expectare futurum.
 Qui cùm aderit, magnâ ter voce vocare potentem
 Lucinam esto memor, totâque incumbere curâ,
 Ut saluum emittas nullo discrimine fætum.
 Adsit & obstetrix, quæ voce, manûque laborem
 Sublevet, & socio contendat sedula nixu.
 Tum leni ventrem unguento, genitaliâque ipsa
 Oblinat, & blando resoluta tepore relaxet
 Claustra uteri, & puero venienti limina pandat.

At tu, sive toro decumbes, sive patenti
 Sessilis hærebis cathedræ (quippe utraque tuta
 Est via) quo te cunque loco paritura locabis,
 Forti vince animo que tormina multa vigorem
 Frangere consuerunt, partûmque dolore morari.
 Quod si tantæ alacri superent in corpore vires,

16 PÆDOTROPHIÆ LIB. I.

Stare etiam ut pedibus valeas, erit optima stantis
Conditio; nam sic patulæ planissima portæ
Fit via, qua nullo anfractu novus exeat infans.

Tu modò diductis extremam cruribus alvum,
Et genibus paulùm inflexis expandere porrò
Ne dubita, rigidisque intendere brachia nervis
Interea, & valido subnixa incumbere fulcro.

Tantæ molis erit perituram educere prolem!

Has autem meruit primæ vesana parentis
Ambitio pœnas, & iusti numinis iram.

Ille etenim verbo omnipotens qui condidit uno
Omnia, fons rerum atque ævi nascentis origo,
Cum mare cum pictum numerofo fidere cœlum,
Libratamque suo fundasset pondere terram,
Et quæcunque vigent ex ipsâ orientia terrâ,
Omnibus unum hominem præfecerat, omnia solus
Qui regeret, mundumque suâ ditione teneret.
Huic etiam dulcis rerum comes addita, quicum
Florentis vitæ plenissima gaudia tuto
Partiri, & longas posset componere luces.

Hortus erat, rosei quâ lucida pandit Eoi
Se Regio, (Edenem dixerunt nomine Patres)
Dulcibus & pomis, & dulcibus utilis herbis.
Lenis ubi Zephyri molles tranquilla per umbras
Aura susurrabat semper, cælóque sereno
Perpetuum tepidi servabat Veris honorem.
Hanc sedem, hæc illis viridaria læta benignus
Indulfit Genitor, lectosque induxit in agros

Primum

Primum hominem, verbis simul hunc affatus amicis.

I, Decus, atque operis meritò summa ultima nostri,
 Quæ tibi nunc habitare damus felicia rura
 Ingredere, & nostris actutum vescere donis,
 Quæ sæcunda tibi, & mæle grati nescia cultûs
 Terra feret caræ jucunda in munera vitæ.
 Tantùm (si qua tuæ tangit te cura salutis)
 Huic uni memorem jubeo te parcere pomo.
 Dixit & ostendit pendentes arbore fætus,
 Quorum a vivifico rerum orta scientia succo
 Manabat primùm & studia inconcessa docebat.

Ille Dei monitis, & amico numine plenus
 Ibat, & unanimâ cum compare lætus agebat.
 Una illis cura ætherium laudare Parentem,
 Oblatîsque bonis & libertate fruisçi.
 Nondum turpe scelus, sceleris nec debita merces
 Prodierat labor, & queruli denso agmine morbi,
 Et curæ vigiles, & inevitabile fatum.
 Sed simplex animos candor, sed molle fovebat
 Corpus certa quies, & utrinque erat æqua voluptas.
 Felices ambo, nisi jam tum infesta maligni
 Dæmonis ars nullum humanis durabile rebus
 Esse bonum, nullam pateretur vivere pacem.

Hos ille immemores violato ut sædere perdat,
 Aggreditur vafer, atque dolos se vertit ad omneis,
 Ac velut adversis fætam legionibus arcem
 Captat ubi egregius tacito molimine ductor,
 Observat muros oculis, & singula lustrat,

Num

18 PÆDOTROPHIÆ LIB. I.

Num quâ parte minùs firmo se mænia vallo
 Militibus præstent cupidis, aditùsque patefcant,
 Atque illuc toto irrumpens conamine tendit.
 Sic hominum infidians generi teterrimus hostis,
 Pectore quòd mulier fragili magis effret, ab illâ
 Ordiri, & primum placuit facere inde periculum.

Nec mora, cærulei formâ se callidus anguis
 Diffimulat: non ille ferus qui stridula vibret
 Sibila, tabificòve minax livore tumefcat:
 Sed blando fenfim irrepens per gramina lapfu
 Arboris infaustæ ramis fatalibus hæfit
 Arduus, implicito per mille volumina trunco.
 Tum molles aditus, & tempora fraudibus apta
 Legit, & humanis demùm sic vocibus inquit.

Nam quis te mulier tam vanus detinet error,
 Ut quos naturæ dedit indulgentia fructus
 Ipsa tibi inideas demens, vefcique recuses?
 Egregium vero imperium, memorandâque jura
 Ille parens, uni cui cuncta accepta refertis,
 Atque tibi, atque tuo concefferit antè marito,
 Si vobis genus omne avium, genus omne ferarum;
 Atque adeò ingentem penitus subjecerit orbem:
 Vos autem rerum Dominos subjecerit uni
 Arboris intactæ pomo, nec mandere fit fas,
 Cujus partem imo tantùm fi admoveris ori,
 Protinus obfcuram videas vanefcere nubem
 Ex oculis, victâque jubar caligine oriri,
 Unde boni atque mali divina fcientia vobis

Pro-

Prodeat, insignisque novo jam lumine spargat.

Atque hinc (si nescis) injusti numinis illa

Invidia est, dum vos consortes laudis habere

Abnuit, & pomis ideo præstantibus arcet.

At tu pone metus, & inania despice jussa,

(Nam potes) erectoque jugum simul excute collo.

Aspicias ut pronâ demissus ab arbore fætus

Se virides inter tibi ramos offerat ultrò

Arridens, tangique tuo desiderat ore?

Carpe age, & oblatis ne respue muneris usum.

Sic ait, occultoque implet muliebri veneno

Pectus, & illicitum vescendi inspirat amorem.

Illa levi jam tum ingenio malè provida paret

Ocyùs, & vetito sese contaminat esu.

Nec fatis hoc: simili incautum capit arte maritum,

Et vocat in partem culpæ: exitialibus ambo

Indulgent epulis miseri, numénque laceffunt.

Atque hinc prima mali ventura in secula labes,

Dum Pater indignans hæc lumine cernit iniquo

Omnia, & infandos ulcisci accingitur ausus.

Ergo florifero primum expelluntur ab horto,

Succeduntque solo tristi, & pro mitibus arvis

Accipiunt duro fodiendam vomere terram.

Hic ubi protinus irrumpunt asperrima in illos

Quæque mala, & diræ circumstant undique pestes.

Efferaque imprimis venturæ Mortis imago

Imminet, & jam tum trepidantia pectora vexat.

Nec spes ulla fugæ, nec amæna in septa reverti

Jam

Jam licet: occludunt aditus in limine Fratres
Aligeri, & stricto venientibus ense minantur.

Vox etiam infensi tenebrosâ e nube Tonantis
Fulgure cum horrendo superas audita per auras,
Quæ non tantùm illos, sed ab illis omne futurum
Damnaret genus æternis pro crimine pænis.
Atque adeò infelix tantorum caussa malorum
Supplicium luit hoc admissæ fæmina culpæ,
Ut quoties pareret, parientem mille dolorum
Urgerent species, infestarentque pusillum
Robur, & optati turbarent gaudia partûs.

Finis Libri Primi.

Scævolæ Sammarthani

PÆDOTROPHIÆ,

LIBER SECUNDUS.

ED jam utero exivit, vagitúque oris
acuto

Implevit cœlum puer, auxiliúmque
petivit.

Vos agite, ô similis miseratæ incom-
moda sexûs,

Ferte simul vestram huc operam vestrúmque laborem

Ferte nurus, notæque alacres incumbite curæ.

Pars fessam optato genetricem imponite lecto,

Pars tenerum infantem tepidis involvite pannis:

Hæc nitidum statuât repetenda in balnea labrum,

Illa paret cunas; opere omnis ferveat ædes.

Túque adeò, gnavæ dux præstantissima turbæ,

Tu fida obstetrix educti ante omnia fœtûs

Scinde vigil, mediâ quâ pendulus exit ab alvo

D

Omphalus,

Omphalus, & turpi nova pondere membra fatigat.
 Utilis antè quidem, dum nutrimenta per illum
 Captaret puer, in partes & dideret omnes :
 Nunc autem informis, penitúsque superflua toto
 Corpore pars, postquam jucundæ in munera lucis
 Perventum, & melior vescendi suppetit usus.
 Ne tamen accepto puerilis vulnere sanguis
 Profluat, aut tenues vanescat multus in auras
 Spiritus, augendæ cui vis est insita vitæ,
 Stringe prius lanâ molli, cæsum inde recentis
 Colline mastiches & olentis pulvere myrrhæ.

Hâc olim, ut perhibent, hæserunt parte gemelli
 Fæmina Virque simul, duplicique in corpore corpus
 Unum erat: exempto dehinc singula corpora nexu
 Quæque suos habuere artus & libera membra.
 Usque adeò humanæ nulla est constantia fortis.

Nec minùs interea juvet hîc prudenter acuto
 Servare obtutu, quæ plurima signa futuram
 Nascentis pueri vitam manifesta notabunt.
 Debile nescio quid querulo si vagiet ore
 Languidus, & lenti fugitiva subinde faceffet
 Vis animi, hinc illum invalido de semine cretum
 Conjicias licet, aut captivum alimenta bibisic
 Noxia, maternâ vel cum prodiret ab alvo
 Collisum nimiis infirmos nisibus artus.
 Omnia quæ instantis præfagia certa pericli
 Matribus esse solent. Tu fessâ amplectere amico
 Membra sinu, infestûmque cave pro tempore cœlum:

Si

Si fit hiems, succede foco: Si sæviat æstus,
 Quære levi Zephyro loca pervia, & utile præsens
 Antidotum interea puerilibus inferre labris.
 Quale quod inventum est magni memorabile Regis,
 Pontica quo viguit virtus, multóque per annos
 Romuleum ancipiti remorata est marte triumphum.

Nec frustra faciunt qui dulci mollia vino
 Labra rigant, vino antidotum vix certius ullum est.
 Tu verò faciem si languescientis anhelò
 Ore foves, animâque tepens afflante vaporas,
 Forsitan hâc illi ante omnes ratione mederi,
 Collapsûmque animæ possis recreare vigorem.
 Quóque magis patuli se temperet halitus oris,
 Quam prius incipias lenissima pectore flabra
 Ducere, & in pueri torpentes mittere vultus,
 Cinnama, vel si quid, quam Cinnama suavius usquam est,
 Dente tere, & purum hinc fragrantior aera mulce.

Quæ si nil profunt, parvóque a corpore vires
 Abscedunt magis atque magis, penitúsque fatiscunt,
 Haud dubiè pallens ipso jam in limine Parca
 Instat, & horrifico venientem destinat Orco.
 Quem tu cunque illi impendes studiosa laborem
 Effluet incassum, & spem eventu eludet inani.
 Sin vitalis erit partus, jucundâque vitæ
 Nutrimenta aliquo laterum jam robore poscet,
 Eia age ne grato incumbens hîc parce labori.

Ac primum quoniam immundo de carcere ventris
 Contraxit toto hærentes in corpore sordes,

24 PÆDOTROPHIÆ LIB. II.

Balnea sunt adhibenda, quibus purgata colorem
Accipiat cutis, & posito squallore nitefcatur.

Non quo more tamen (fi vera est fama) solebant
Germani veteres, rigido Gens una labori

Dedita, quæ teneris Martem spirabat ab annis.

Namque recens natos, matrísque a ventre calentes

Protinus in gelido glacialis gurgite Rheni

(Haud fecus ac vivo candens in flumine ferrum)

Mergebant, cælique minas, inimicæque miti

Frigora naturæ à primâ jam ætate docebant

Spernere, & humanos durare immaniter artus.

Quod quicunque pati potuere, neque algida membra

Deseruit subito vivus calor; ilicet illos

Caucafeis ortos de rupibus esse fatendum est.

Non illis ego fæmineas concedere mammas

Sustineam: tales Gangetica Tigris alumnos

Vendicat, & duris gestit nutrire sub antris.

Tolle ferum morem, & meliores elige ritus.

Ipfa etiam doctis jamdudum exulta Camænis

Hunc fugit, atque animos Germania damnat avorum.

Quàm melius tepidâ infantem lustraveris undâ!

Atque equidem hæc satis est, nec me non iudice multi

Quæ miscere solent contemnere cætera debes.

Tantum, si tenero vis fortè illata puello,

Liventes inter pariendum oppresserit artus,

Adde rofas molles, & amæni veris amicam

Anthemida, & viridi nascentem in cortice muscum:

Et quæ præterea membris magis apta levandis

Esse

Esse solent, nimio si quando labore graveſcunt.

Interea exiguas parvis cum naribus aures,
Atque oculos, ipſumque manu purgare palatum
Expedi, & leni digitorum abſtergere preſſu,
Atque rudes animæ imprimis aperire meatus.
Dumque adeò egelidis reſoluta liquoribus ipſa
Molleſcunt membra, & dedunt ſe mitibus ultro
Obſequiis, lentæ in morem tu fleetere ceræ
Sis memor, & rectâ quæque exæquare figurâ
Perpoliens, ut primi hominis cùm duceret olim
Divinam effigiem (quiſquis fuit ille Prometheus)
Spirantem artifiçi lævabat pollice terram.
Ni facis, incallum hoc ſtudio tentabis inani,
Poſtquam obduruerint annis venientibus artus.

Quinetiam, ſibi mox durari primula debet
Artē cutis, calido ne fortè recenter ab antro
Editus inſueti frigus penetrabile cæli
Non ferat, & totis miſer artubus horreat infans.
Ceu Libyes olim fitienti e rure viator
Cùm petit Arctoos mutato fidere tractus,
Horret ad algorem inſolitum, & Borealia flabra
Ferre nequit, denſo niſi tegmine muniat artus.
Ergo cutem ut raram poſt mollia balnea denſes,
Hanc totam ſalis albiduli continge minuto
Pulvere, nec prima interea cunabula deſint,
Linteæque & panni, levibus ſuperaddita pannis
Fascia, multiplici quæ molle volumine corpus
Vinciat, æqualique ſuper diſcrimine ſerpat.

Jám-

Jámque fatigatum tantísq; laboribus ægrum
 Tempus erat puppum optato permittere somno,
 Sed quia difficilem jejuno ventre soporem
 Effē docent vacuo errantes in corpore vanæ
 Umbrarum species, & inania somnia veri,
 Pasce aliquo prius ora cibo: neque dum tamen ista
 Sit ratio, ut quod alat multum spectare labores
 Elige quod purget potius, præque omnibus unum
 Elige, mellificæ vario quem e flore volucres
 Divinum aerii concinnant roris honorem.
 Nec tantùm Hybla tibi, nec tantùm pulcher Hymettus,
 Aut quæ melliferas felix alit India cannas
 Mel dabit eximium, & cælesti munere pascet;
 Ipsa etiam ex omni quæ parte beata superbit
 Gallia (præsertim quæ diti Martius Oræ
 Dat nomen Narbo, & Genium cum nomine servat)
 Sufficiet, quo non aliæ preciosius ullum
 Fundunt nectar opes, nivei seu cura coloris,
 Sive saporis erit qui Sacchara dulcia vincat.

Corpore purgato, superest mandare quieti,
 Molliter & stratis ad somnum imponere cunis.
 Tu verò pariter fuge frigoris atque caloris
 Expertem thalamum: nimio de frigore manant
 Rheumata, Spiritibus calor officit; omnia iniquo
 Sunt extrema loco, medio via tramite tuta est.
 At muliebri modo ingenium cùm nesciat uti,
 Parte ferè hâc peccare solet, dum infantis ineptam
 Curam agit, ut plusquam satis est loca frigida vitet

Semper, & immodico nova membra calore resolvat.

Unde graves Matrum gemitus, cùm dulcis adempta

Spes perit actutum generis, viduâsque reliquit,

Auctus erat sexûs melioris parte cupitâ

Franciscus, quem magnanimi gens Martia Bruti

Extremum est venerata Ducem, quâ flumine largo

Labitur Andinæ Ligeris sæcunda relinquens

Arva plagæ, pontûmque subit pulcherrimus annis.

Successûque novo læti sacra templa Parentes

Et celebres donis onerabant grandibus aras,

Hæredemque senes patrii spectare juvabat

Imperii, & feros quod nomen abibat in annos,

At puerum nimîâ dum sedulitate tuetur

Cæcus amor, neu sopitum fortè aspera lædant

Frigora, liberiore frui vetat æeris hausta,

Perdidit heu miserum infelix! & merfit acerbo

Funere, spémque simul servandi nominis omnem

Amisit: quippe orba illis superavit in aulâ

Fæminei tantum neglecto ex ordine sexûs

Extremos olim soboles aditura Hymenæos.

Nempe importuni sensim traxere calores

Spirituum intus quicquid erat, vitâmqve fovebat.

Qui dum abeunt, vivi simul eduxere caloris

Nativos ignes, neque jam udi tempore somni

Affuit infirmo stomacho satis, unde caleret:

Atque ita cum graciles corrupto sanguine venas

Crudior impleret succus, fugitiva reliquit

Languidulos artus anima, in ventôsque recessit.

Illum

Illum adeò indignâ claudentem lumina morte
 Oceanus Pater ut vicino è gurgite vidit,
 Ingemuit, luctùmque ducis comitatus amici
 Non tenuit lachrymas Deus, indulfitque dolori.
 Illum & Aremoricae fusæ per tristia Nymphæ
 Littora lugubri cum carmine defleverunt.
 De quibus una, quid ô tamen hæc lamenta sorores
 Funditis, & vano turpatis flumina fletu?
 Scitis enim (nec Cæruleas cælestia fallunt
 Fata Deas) quanta hoc damno fors æqua rependat
 Commoda, se quibus Armoricum super ardua nomen
 Astra ferat, nostrumque novis successibus æquor
 Crescat, & Adriacis merito se præferat undis.
 Nempe dies erit, elato cum sola superstes
 Anna Patri, egregio pulcherrima corpore Nympha
 Francorum augustum Regem felicibus urat
 Ignibus, & tanti mereatur Conjugis esse
 Digna Comes; scèque illius sub jura, suumque
 Imperium placito populorum fædere tradat.
 Unde Genus, mistaque olim de Gente Nepotes
 Subcrescent Vallæsiadæ, longè optima bello
 Pectora, nec sacri non observantia Phœbi:
 Quorum per varios virtus invicta labores
 Antiquæ Aufoniæ tumidos premet æmula fastus,
 Totamque ipsa suo subet sibi tempore terram.
 Et nos tantorum decorum, laudisque futuræ
 Partem aliquam juvat esse, neque hâc mercede potenti
 Dotalis pigeat Celtæ servire Britannos.

His

Hīs dictis erecti animi, curæque remotæ.
 Ille tamen jacet interea, tenerósque per artus
 Marcescit, flos ut nimio dejectus ab imbre,
 Quem gremio vixdum ediderat mitissima tellus.

Ergo, ne similis tua casus gaudia turbet
 Ducentem placidos exili pectore somnos
 Ne penitus prohibe infantem felicibus auris.
 Dum porrò ducit somnos, age provida Mater,
 Corpore quos toto partûs fecere labores
 Paulatim requie blandâ compone tumultus,
 Ut jam experrectum, lactisque alimenta petentem
 Tutius ipsa tuo non ingrata ubere pascas.
 Donec enim fuerit luxatis reddita membris
 Temperies, nunquam id tutò præstare licebit.
 Nec verò nisi jam pietas in pectore nulla est,
 Languida sic cæcæ caligant lumina mentis,
 Ut fidei mavis alienæ pignus alendum,
 Credere, quódque negas mater, venalibus illud
 Sperandum esse putes, demens, nutricis ab ulnis.
 Si tamen, optato prohiberis munere fungi,
 Sive quod ægra negas oneri satis esse ferendo,
 Sive quod ipse dolet puer, & fortasse verendum est
 Morbida ne infirmi lædant contagia matrem,
 Quæ tibi sit nutrix aliunde petenda docebo.

Elige quæ media est inter juvenémque senémque:
 Quæ gracilis, nec macra tamen: cui vividus oris
 Est nitor & sano veniens in corpore robur:
 Brachia longa, patens pectus, proceráque cervix,

Quæque rubent teretes extanti tubere mammæ,
 Unde pluit nivei quantum fatis imbris, & illi
 Delectus suus est, ratioque haud omnibus una.
 Optimus est dulcis lactis sapor, optimus albi
 Est color, ingratum fugio quod spirat odorem,
 Et quod si ungue probes, aut crassum lentius hæret,
 Aut fluidum cadit: illud item memor aspice pondus
 Ne nutrix gerat, exacti neu tempora fætûs
 Longe absint, neu crudum ægra projecerit alvo:
 Denique non animo, non corpore fordida honestè
 Se se habeat, durumque hilari fuget ore rigorem.

Forfitan & puerum procul amandabis ad illam:
 Nempe tibi infirmæ ætatis ne incommoda mille
 Suaves abrumpant somnos & gaudia turbent.
 At saltem, nisi jam affectus planè exigis omnes,
 Quæ miseræ soboli carpenda sit aëris aura,
 Quærere ne pigeat matrem, ætatique tenellæ
 Prospicere, atque gravis vitare pericula cœli,
 Quale ferè est quæ pigra palus, limosâque circum
 Stagna sedent, crassâsque exhalant fumida nubes.
 Sed neque tuta satis domus, optandive penates
 Hic ubi fiderei radiis malè pervia Phœbi
 Convallis densos inter jacet infima colles.
 Illa placet campi quæ sese attollit aperto
 Æquore, cui ridet tranquillis aura serenis,
 Cujus & Eoâ cum primùm emerfit ab undâ
 Sol novus albenti lucentes manè fenestras
 Intrat, & aurato perfundit lumine tectum.

At

At quæcunque novi curam meditare puelli,
 Seu Mater, seu tu Nutrix aliunde petita es,
 Abstineas Venere & Baccho, nec iniqua laborum
 Tædia, nec tristes animi non effuge curas.
 Ne tamen interea nimis ne crede quieti,
 Læta sed exerce moderatâ membra palæstrâ,
 Et virides interdum hortos, loca dulcibus auris
 Grata pete, ante epulas & primæ tempora mensæ.
 Nec pudeat famulas inter secreta latentem
 Munia obire domi, seu molles sternere lectos,
 Seu sit opus vili purgatam furfure massam
 Pulvereâ in mastrâ nudis versare lacertis,
 Aut tennes stupas, aut album pectere linum.

Cùm verò accinges te operi, laticémque recludes
 Dulcissimum, teneroque alimenta parabis alumno,
 Primula ne infelix ad pocula nauseat infans,
 Si quæ forte udo contractæ a tubere fordes
 Infecere sinum, has tepidis ante omnia lymphis
 Elue, quodque tibi manabit ab ubere primum
 Proggice lac: primi jactura facillima lactis.
 Quippe cutis summæ extremis quod partibus hærens
 Longius a vivo nativi fonte caloris
 Distat, & impuro murescit inutile succo.
 Quoque rudem edoceas magis, ignarumque bibendi,
 Rore riga niveo invitans, & mollia in ora
 Fontibus e geminis purum ejaculare liquorem:
 Arripiet mox ipse avidis libata labellis
 Pocula: neu parvæ, nova dum vix incipit ætas,

Deficiant vires, & frustra optata capeffant,
 Profuerit leni turgentes pollice mammas
 Interea premere, auxiliúmque afferre trahenti.

Non tamen ut penitus largo se proluat haustu
 Crediderim fas effe: epulas moderare fluentis,
 Et concessa nega, & rursus concede negata
 Ubra, paulatimque avidum compefce morando,
 Qualiter accipitrem dum sedulus educat olim
 Sive Rhodi, sive æquoreus celsæ incola Cretes
 Pastum interpellat remorans, quasque obtulit aufert
 Ablatasque subinde dapes & pabula reddit:
 Ne fortè immodicâ volucris se ingurgitet ardens
 Ingluvie, & bene vix gustatam devoret escam.

Præterea vigili studio perpende quid ætas
 Quæque ferat, quid temperies non omnibus una
 Nempe recens natis primoque fruentibus ævo,
 Aut quibus est tenue infirmâ compagine robur
 Parcius indulgere velim, quàm pluscula si sint
 Tempora, & in vegeto non desint corpore vires,
 Nec tibi quoque die lactandi certa puelli
 Tempora præscribo: ipsa sibi Natura magistra est,
 Hanc sequere, & quoties queruli vagitibus oris
 Poscet opem miser, huic fer opem haud invita roganti.
 Nec pigeat strophio toties nudare soluto
 Rorantes mammas, & te præbere bibendam.

Non illum non usque tuo sola ubere pascas,
 Adveniet tempus, nec te mora longa manebit,
 Postquàm Luna suum bis quarta impleverit orbem,

Cùm

Cùm primi incipient crescenti emergere dentes,
 Qui sólidas adhibere epulas, lactique subinde
 Parcere, & alternis pastum variare monebunt:

Hic autem gravibus multúmque valentibus uti
 Nolo cibus, molli stomacho ne fortè tumultum
 Commoveas, largo neu plenæ sanguine venæ
 Spirituum occludant aditus, & corpora turbent.

Illa etiam suavi quæ sunt jucunda sapore
 Sæpe nocent, blandâque ipsam dulcedine fallunt
 Naturam, grati quæ tacta libidine succi
 Quàm prius acceptam stomachus confecerit escam
 Arripit hanc avidè & venas partitur in omnes.

Quid quod & in bilem facilè se dulcia vertunt
 Et varios generant vermes, nisi justus eorum
 Sit modus? at servare modum mortalia nunquam
 Ingenia, aut justum quid sit perpendere norunt.
 Cùmque ferè tales cupidissimus appetat infans
 Ore dapes, tenera his ultro corpuscula replent.

Illum ego mutati sub primula tempora victûs
 Laudo cibum ante omnes, lacti quem noveris ipsi
 Persimilem; neque enim subito quæcunque novantur
 Usque adeo sunt tuta, nisi his affuescere disces
 Arte aliquâ, & mediis paulatim extrema petantur.
 Hinc usum & liquidi commendant juris, & ipso
 Panem e jure probant, mollémque ante omnia pultem,
 Sedula quem nutrix dilutâ lacte farinâ
 Condit, & igne coquit, summóque subinde calentem
 Attollit digito, & tepidâ flans temperat aurâ,

Ut

Ut patulo cupidi mox ingerat ore puelli.

Nec minus in tenues panem distringere micas
Sæpe solent, pinguique aliquo seu jure placebit,
Seu lacte, aut oleo Græcæ nucis, aut butyro
Incoquere, & teneris epulandum inferre labellis:
Dum parvæ incipiant paulatim accedere vires,
Et solidæ carnis profit vescentibus usus:

Quam nitido minuens cultello in frustra secabis
Tenuia, gingivæque operam præbebis inermi,

Nunc ergo e geminis deducto fonte corymbis,
Nunc quæsito aliunde cibo saturabis alumnum.
Cumque tibi duplex pascendi copia largè
Suppetat, huic succurre lubens alimenta petenti,
Dummodo fallaci non decipiare querelâ:
Sæpè etenim non ipsa sitis, non ardor edendi,
Sed lacrymas crudis ægri movere dolores.

Ah ne pascendi teneat te tanta cupido,
Intempestivis oneres ut debile corpus
Importuna cibus, & quod rerum optima nutrix
Crescentis vitæ Natura paravit ad usus,
Perniciem in summam, & vitæ discrimina vertas,
Hinc etenim ingrati vomitus, & cætera secum
Quæ gravis apportat satias incommoda surgunt.

Ergo vide quanto a pastu jam tempore distes,
Num tumeat duro distentus pondere venter,
Crudus an albiduli saccati appareat humor,
Quæ tibi si comperta, licet puerilis ad aures
Usque sonet clamor, tamen hunc fuge pascere porro

Donc

Donec confectas penitus deprenderis escas.

Nec nulla interea est moderati gratia fletûs:
Purgat enim in cerebro si quid grave si quid aquosum est,
Dúmque animam pulmo pueri distentus anhelat,
Pectora dilatat clamor, vivúmque calorem
Incendit stomacho, studiúmque irritat edendi.
Ne tamen & nimio tenerum conamine corpus
Rumpat, & affectus animi jam sentiat ægros,
Illum demulce oblectans, placidúmque soporem
Concilia, motis ad blandula carmina cunis.

Tu verò gravis interea fuge damna veterni,
Tu fuge torporem, neque dulci fide veneno.
Scilicet hoc omni jam tum ratione cavendum est.
Parvula ne multo membra ex humore laborent.
Hinc ut mane novo fugit sopor, humida laudant
Balnea, nec tantum his abigunt a corpore sordes,
Imbecilla quibus temere sese inquinat ætas,
Sed tenerum exercent corpus, dum creverit infans,
Et sua jam pedibus certis vestigia figat.

Nec minus inde agita, sublatáque, mollibus ulnis
Interdum exerce leni corpuscula motu,
Multa hilari simul ore jocans: neque clausa reconde
Usque domi in latebris, sed apertas defer in auras,
Dum nullæ sudo nebulæ, dum purior æther,
Et nitidum lenes ludunt per inane Favoni:
Ut cælo & variâ gavissus imagine rerum
Assuescat luci puer, Authorémque, potentem,
Quà potis admirans, primis agnoscat ab annis.

Verum

Verum age, ne te ullâ non doctam parte relinquam,
 Dicendum & noto lactantis ab ubere matris
 Tempore quo potius divellere fas sit alumnum.
 Nulla quidem incertæ præscribi regula vitæ
 Certa potest, ita Sors mutabilis omnia versat,
 Spésque hominum dubias, & inania pectora ludit.
 Quod si sponte meâ Dii me componere curas
 Forte sinant, fœdâ neque victa libidine nutrix
 Intempestivi turgescat pondere fœtus,
 Funere nec propero, nec abortis languida morbis
 Deficiat, sané tenerum non ante puellum
 Ab lactem, gremio altricis non antè revellam,
 Quàm sua bis vertens vestigia fecerit annus.
 Tunc etenim paulò jam firmior incipit ætas,
 Tunc opus innatos nutrire valentiùs ignes,
 Et potiore cibo lactis mutare liquorem.

Ah quantos animi, quantos & corporis æstus
 Parve feres! quanto gemitu coelum omne replebis,
 Flebilis, ereptos cùm suspirabis amores!
 Non aliter vinc'lo sociata puella jugali,
 Publica fortè virum si res in bella vocavit
 Longinqua invitum, & cupidis divulsit ab ulnis,
 Amissæ desiderio dulcedinis ægra
 Mœstóque absentis miserè deperdita luctu,
 Liquitur in lacrymas, & quæstib' omnia complet.

Disce pati, puer: ætherias hâc lege sub auras
 Nascitur infelix hominum genus, ut mala semper
 Dura ferat, tristésque in luctibus exigit annos.

Atque

Atque hoc (si memor es) jam tum te fata monebant,
Cum fessam exonerans decimo sub mense parentem
Signâsti querulis primos vagitibus ortus.

Ergo modum ut possint venturo afferre dolori,
Se removent oculis ac rarius ubera promunt,
Atque sui altrices paulatim olivia præbent.
Sæpe etiam ingrato contingunt felle papillas,
Tristis ut a suctu sitientem avertat amaror:
Jamque alios adhibent potus, & lacte remoto
Prospiciunt aliunde, suus ne deferat humor
Corpora: nec verò me judice mollibus annis
Convenit igniti penetrabile nectar Iacchi.
Sed puræ potius lymphæ liquor, inde receptæ
Mollescunt epulæ stomacho, seseque resolvant,
In gracilesque fluant nullo discrimine venas.

Nec mora jam vegetum cernes adolescere corpus,
Jam signabit humum pedibus, jam reddere voces,
Téque duce incipiet tum res, tum nomina rerum
Discere, & ipse suas depromere pectore curas.

At quoniam ex affectu animi mortalia pendent
Corpora, te si tangit honos crescentis alumni,
Divinum imprimis animum rege, nec sine porro
Delabi in vitium, verget quo debilis ætas.
Quin magis ipso usu Naturæ ut semina vincas,
Lentum urge, tristem exhilara, moderare calentem,
Blandiciis non vi, ne dum contraria vertis
In studia invitum, simul ægra in tædia pellas.

Atque equidem egregiis ni Mars ferus obstrepat orsis,
 Et vetet incœptos longè producere cantus,
 Non erat hîc vati ratio solius habendæ
 Corporis, at rectos etiam componere mores,
 Et meliorem hominis partem curare decebat.
 Hoc meus hortatu jamdudum exposcit amico
 Ille sui flos ævi, heroum e semine cretus,
 Scaliger, unanimi mecum quem fœdere junxit
 Ipsa olim virtus, teneris utrique sub annis
 Culta diu, & nullâ gaudentes fraude Camænæ.

Scilicet & tempus veniet cùm talia dicam,
 Si modò grata meis aliquis Deus ocia rebus
 Afferet, & faciles venient ad vota sorores,
 Quæ me Pierio infantem lavere liquore,
 Nec dum adeò tentatum ulli, fœcunda tot inter
 Ingenia, & summos aluit quos Gallia vates,
 Promisere mihi integrâ de fronde coronam,
 Vix tamen interea quicquam sum grandius ausus,
 Ecquis enim esse suæ potuisset spontis iniquo
 Tempore civilis gravia inter tædia belli?

Quippe simul folio infelix successit avito
 CAROLUS, & fletu præfago regia tinxit
 Sceptra puer, regni auspiciis lugubribus usus,
 Illicet infernis tritissima venit ab antris
 Tisiphone, & cæco turbavit cuncta tumultu.
 Cujus pars nonnulla fui, sic dura ferebat
 Tempestas, rerûmque vices, Phœbique remissus

Ardor

Ardor, & in pretio quæ tunc erat altera laurus,
 O quantum ætatis damna inter talia, quantum
 Ingenii nobis periit! dum incerta sequentes
 Irrita nunc palpant fugitivæ fœdera pacis,
 Nunc infesta premunt redivivi tempora belli.
 Sic hyeme in mediâ, dubii sic languida solis
 Lumina fortè micant, minimo vix tempore durat
 Fulgor, & incerto redeunt sua nubila cœlo.

Quid quod & illum, animæ pars qui dulcissima nostræ
 Nuper erat, quem ipsis oculis, ipsoque ferebam
 Pectore, qui me oculis unum, qui mente ferebat,
 Flore ævi in medio (proh Jupiter) impia bella
 Damonem rapuere? meas, carissime Damon,
 Tecum delicias, mea tecum tota tulisti,
 Gaudia, nec nostrum sine Te jam vivere vita est.
 Aspicias ut desiderio turbatus inani
 Languida membra traham, festinatósque molestæ
 Ante diem incipiant canos accersere curæ?
 Illa etiam quam Tu quondam laudare solebas
 Muta filet chelys aut querulis si forte quid audet
 Carminibus, solùm tua tristia fata retractat
 Illacrymans, neque sanguinei discordia Martis
 Proelia sic illam, tua quantum funera turbant.
 Qualis ubi amissos caræ telluris honores
 Imbribus hibernis deflevit nubilus æther,
 Si quis in aprico servetur flosculus horto,
 Qui nondum infestas hyemes & frigora sensit,

40 PÆDOTROPHIÆ LIB. II.

Illum omnes fixis unum admirantur ocellis
 Lucentem, exactique subit nova veris imago:
 Sic inter fæda impuri contagia sec'li
 Castum illibatæ servans probitatis amorem,
 Antiquum niveis renovabis moribus ævum.
 Cùmque tibi summos apud esset maxima Reges
 Gratia, tu carum interea fidùmque fodalem
 Ornabas bonus, & fortunæ in parte locabas.

Auspice te a rebus quæ mens aliena gerendis
 Aoniâ longùm defederat abdita sylvâ,
 Utilis ipsa suo gaudet nunc munere fungi.
 Hinc adeò me nec natalis linquere terræ
 Dulce solum, & tenues mecum advectare penates
 Pictavium, huc quando me publica cura vocabat,
 Nec stabilem electo piguit lare figere sedem.

Parce tamen desiderio suavissima, parce
 Juliadum tellus (patrius nam Te quoque nostri
 Tangit amor) faxo nobis te prima dedisse,
 Nunquam ut pæniteat jucundæ exordia lucis.
 Te licet insigni popularis honore Macrinus
 Ornarit pridem, Æoliâ notissimus ille
 Arte Senex, Latix qui per vestigia gentis
 Primus iit, lyricique fuit laus altera plectri:
 Non tamen e nostro nullum tibi carmine nomen
 Spero fore, auspiciis superis: mea stamina tantùm
 Lanificæ ante diem parcant abrumpere Parcæ.
 Jámque (sed haud illi sum credulus) inclyta vatem

Gallia

Gallia me dicit, patrio seu ludere tractu,
 Sive per Ausoniæ campos libet ire Camænæ.
 Tu modo (nam famæ jus te penes omne perennis)
 Grata fave mihi Posteritas, quémque auspice Phæbo
 Non sine felici tibi mandant omine Musæ,
 Accipe mansurum ventura in sæcula vatem.

Finis Libri Secundi

Sca-

Scævolæ Sammarthani

PÆDOTROPHIÆ,

LIBER TERTIUS.

INC ego quæ dubiæ jam primo a
limine vitæ

Debilia infantum subeant corpuscula
pestes,

(Quandoquidem hæc 'nostræ superat
pars ultima curæ)

Expeditam, & teneris quæ sit medecina docebo.

Pauca tamen sequar, ignotum ne forte per æquor

Longius errantem externo sub fidere nautam!

Infani abripiant Euri, pellântque latenteis

Incertum in scopulos, & vasto gurgite mergant.

Tu mihi sive Deli materna cacumina servas

Sive iterum humanæ correptus imagine formæ

Demulces querulâ Peneiâ litora cannâ,

Huc Pater o Thymbræ (tuas hic pandimus artes,

Ipsa

Ipſa parens medicas Tibi Tellus educat herbas,
 Te triftes fugiunt morbi, tibi ſemper adhæret
 Fida Valetudo comes, & jucunda Voluptas)
 Huc ades, ignarúmque viæ ne defere vatem,
 O Pater, audentémque animis atque alta petentem
 Dirrige, neu pigeat toties in vota vocari.

Ecce mihi aſſurgunt paſſim applaudúntque canenti
 Matres atque viri, quorum pia pectora tangit
 Proliſ amor, quernáque intexunt fronde coronam
 Servi cives, & funera acerba moranti.
 Ne deſint, patriæ exhaustæ qui publica damna
 Informésque olim poſſint ſarcire ruinas,
 Impia quos rabies & civicus eddidit enſis:
 Dum fas atque nefas vertère infana potentum
 Diſſidia, & cæcos populo injecere furores,
 Quorum ſi nullus modus eſt, noſtrúmque cruorem
 Mars avidè ſtitit, & Gallorum evertere Gentem
 Immeritam parat, ac civili exſcindere ferro,
 Quid tandem juvet has pueris impendere curas,
 Et velut ad cædem innocuas ſervare bidentes?
 Scilicet ut matura viros ubi fecerit ætas,
 Mutua in arma ruant morituri, & ſanguine fuſo
 Sufficiant belli furiis & pabula præbent!
 At certè meliora manent nos fata, neque augur
 Fallor ego, & lætum video mox affore tempus,
 Cùm feſſis redeat pax optatiſſima Gallis,
 Aureáque exurgant HENRICO Principe ſec'la:
 Quem cælo nobis Juvenem Pater ipſe Deorum

Miſit

44 PÆDOTROPHIÆ LIB. II.

Misit, ut afflictis veniat succurrere rebus.

Nos igitur magnis quo jam processimus ausis
Incæptum pergamus iter, gratúmque laborem.

Hei mihi quam variæ circumstant me undique pestes?
Non secus ac vastis Libyæ torrentis in oris,
Bagrada quâ steriles findit sinuosus arenas,
Olim ut fortè viam deserto in litore carpsit
Venator Numida, aut saltus se immisit in altos,
Mille illi occurrunt facies & mille ferarum
Agmina, nunc torvis oculis leo, nunc fera tigris
Emicat hinc pardus celer, hinc ardentia pictus
Ferga draco, & multus non uno e semine serpens,
Ille animi dubius partes se vertit in omnes
Nec bene scit tanto numero, quod denique primum
Aut petat, aut caveat monstrum, perterritus hæret.
Sic mihi morborum subeunt examina mille,
Nec quæ prima meis, quæ debeat ultima telis
Præda peti certum est: dubio mens fluctuat æstu.
Atque equidem sine lege; ut apes quæ proxima libant
Rura vagæ, mihi sic morborum ut quisque canenti
Se forte obtulerit (quid enim est incertius illis?)
Hunc referam, nullúsque mihi servabitur ordo.

Jámque adeo ne te per longa exorsa moremur,
Sæpe recens natis mediâ qui abscinditur alvò
Omphalus, acceptæ jucunda exordia lucis
Turbat, & haud unum accersit per membra dolorem.
Sive recens vulnus, seu non servata ligandi
Vulneris apta satis ratio pressum arctius urit:

Scu

Seu queruli fletus, aut tussis anhela fatigat,
 Infirmumque agitat crebro luctamine corpus.
 Unde fit humorum partem concursus ad illam,
 Quæ dolet, atque ipsum testata rubore dolorem
 Tota tumet, rapidoque ardens incenditur æstu.
 Quandoquidem duce Naturâ velut agmine facto
 Spiritus huc sanguisque ruunt, affectaque membra
 Pro se quisque juvare, malumque evincere certant,
 Copia tum verò ipsa nocet, dum vulnera circum
 Fervet, & insanos movet importuna tumultus.

Sæpe etiam, clauso quoniam dum ventre lateret
 Captivus puer, hâc humorum parte solebat
 Reddere, in id porrò insistit, Naturaque moris
 Nondum oblita sui, quo caput tramite pergit.
 Hinc autem tumido inflatu distenditur æger
 Omphalus, & vitreâ turget pellucidus undâ.
 Quid quod & hinc aliquis læsit si fortè tenellum
 Casus, ut humanis incommoda plurima rebus
 Eveniunt, totâ plerumque his eminet alvò
 Prociduus, tenerumque infesto pondere corpus
 Affligit miserè, & tanquam gravis hernia vexat?

Has ergo ut valeant ægris avertere curas,
 Florentem medici Nardum, cui Celtica nomen
 Tundere præcipiunt, & facto pulvere miscent
 Resinæ, Terebinthe, tuæ, intritasque liquenti
 Græcæ oleo nucis excipiunt, cui dulcis in ore
 Sit sapor & leni demulcent unguine vulnus.
 Inde etiam tenues flammis graveolentibus urunt

Panniculos, cinerémque legunt, & amara lupini
Semina, quæ ut rubro diluta fuere Lyæo,
His bibulos saturant stupas, adhibéntque dolenti.

Nec minus & linguæ imprimis tibi sedula habenda
Est ratio, quando haud aliud præstantius ullum
Concessere hominum generi pia numina munus.
Adde quod in magno hæc pueris lactentibus usu
Esse solet, niveos dum fugit ab ubere rores,
Quam si qua impediunt, curvóque volumine torquent
Implicitam, & rigido cohibent retinacula nexu,
Non satis officio est, frustráque tumentia captat
Ubera, nec præsens potis hinc educere nectar:
Unde siti perit in mediis, seu Tantalus, undis
Infelix puer, & jejuno corpore languet.
Has ergo, si quæ fuerint, abstergere tricas
Expedi, & curtos quam primum exsolvere nodos,
Sive tibi hoc habili Chirurgus forcipe præstet,
Mollitè excidens, sive obstetricis acuto
Ungue manus, modò quisquis erit qui talia curet,
Vicinas linguæ caveat contingere venas.

Illa etiam haud temere fecit cui Ranula nomen
Barbarus (instar enim ranæ est si exemeris artus)
Pernicies longè teterrima, quando sub ipsâ
Exoritur linguâ calidóque exæstuat ardens
Igne tumor, nimiâ mortem qui mole minatur
Interdum, parvóque animam præcludit alumno.

Cui simile id morbi est, cùm sævâ ardentia flammâ
Gingivâ sæpe in molli tubercula crescunt,

Pérque genas collúmque, & tota subinde per ora,
 Purpureum latè spargunt incensâ tuborem,
 Et faciunt febres & membra doloribus angunt.

Nec multùm his adèò differre videtur & illa,
 Quæ pueri fauces gravis inflammatio vexat
 Nonnunquam, paribúsq; solet se prodere signis,
 Quæ teneræ linguæ penitus radicibus hærent
 Exiguæ glandes, veteres dixere Latini
 Tonsillas, & ab his sua morbus nomina sumpsit.

Quæ mala corrupto cùm fermè a sanguine manent,
 Ipse autem impuri damnofo lactis ab haustu
 Accipiat sanguis vitium, quod acuta redundet
 Bilis & inde acri scateant falsugine venæ.
 Hæ tibi præcipuè partes, tibi sedula nutrix
 Hoc incumbet onus, proprio de fonte venena
 Exigere, & pravi noxam depellere lactis.
 Quare age, quæ pueri teneros depascitur artus,
 Visceribus finge ipsa tuis hanc gliscere febrem,
 Nec pigeat tanquam ægrotum curare libenter
 Corpus, & hinc dulcem pupo instillare salutem.

Ille autem rapidæ dum sæva incendia febris
 Mitescant, bibat Idaliis fragrantia sylvis
 Citria, quem mittunt aut Punica mala liquorem:
 Si prius Eoæ succis medicabere cannæ
 Incoctum, & purâ miscebis largius undâ
 Tum blando violarum oleo, quod ab igne tepescat,
 Collum ipsum lævésque genas, & mollia inunge
 Tempora, & exiguas infunde dolentis in aures

Ejusdem pauxillum olei, quâ parte laborat
 Præcipuè, ardentemque ægro jacet ore ruborem,
 Nec minus interea reddunt quam trita farinam
 Hordea, præcipiam candentis flumine lactis
 Incoquere, & totum emplastris obvolvere mentum.

Fors etiam graviora dabunt hæc tædia curæ,
 Cum suppuratis abscessibus acria fient
 Ulcera quæ toto serpent infesta palato,
 Depascéntque ipsas ravidâ prurigne fauces:
 Tu nisi letiferi properas extinguere morbi
 Semina, gliscentemque altè compescere labem.
 Quanquam alia esse potest hujus quoque pestis origo,
 Lac ipsum, & aliquâ quod contigit esse serosum
 Parte sui, & crebro gingivam erodere fluxu,
 Aut vitium capere in stomacho, se plurimus unde
 Attollit vapor & puerilia fumidus urit
 Oscula, nec modus est unus ratioque medendi:
 Multa adeò humanæ reperit solertia mentis.
 Nulla tamen potior moderatâ cura diætâ
 Hâc tu corrige lac vitiosum, nec minus inde est.
 Vel violis melle intritis vel Orontide Myrrhâ,
 Et Gallâ tenui, & Nabathæi cortice thuris,
 Vince ulcus dirum, & serpentina siste venena.

Atque hæc præcipuè pueros discrimina tangunt
 Omnia, quo teneris erumpunt tempore dentes
 Dum sibi videns ipse viam molitur, & acri
 Humore, ut terebra, gingivis mollibus instat
 Improbus, & punctu assiduo retinacula frangit,

Sævóſque interea toto movet ore dolores.

Quæ tamen immitis tanta inclementia cœli eſt?
 Siccine quod vitam foveant, ſtomáchoque miniſtrent
 Confectas epulas alimentáque mollia dentes,
 Inde fit hos tanti ut cæleſtia numina vendant?
 Ille quidem fluido querulus puer admovet ori
 Exiles digitos, & quâ pote ſe juvat ipſum.
 Tu tamen hanc melior niſi juveris ipſa laborem
 Nullus erit. Sed enim digitos prius illine molli
 Vel cerebro leporis, Siculæ vel roribus Hyblæ.
 Tum leni humorum affrictu, ſenſim elice, donec
 Præviuſ exierit, factóque foramine demum
 Dens novuſ emergat, pérque ora rubentia candens
 Emicet, ut rubris incluſum forte corallis
 Candet ebur, facili arte manuſ quod Dædala raſit.
 Quod ſi incrudefcat porrò dolor, ablue ſummum
 Rore caput tepido, aſpergens, liquidíſque roſarum
 Imbribuſ, ac niveâ totum ſuper intege lanâ.

Et tamen ipſa ſuo niſi munere fungitur alvuſ
 Nil agiſ, infano dabit incrementa dolori.
 Dura igitur quoties fuerit, ſolvenda liquentiſ
 Mellis ope. hoc adeo multoſ conducit ad uſuſ
 Egregium inventum, quod amico ex æthere fluxit,
 Sive id jejuno libaverit ore puelluſ,
 Seu balani in formam poſtico exceperit ano.
 Vel ſi divini defecit copia roriſ,
 Ipſa manu lævi nutrix fidiffima caulem,
 Betámve aut viridiſ radicem ingeſſit hibifci.

Quod

Quod tamen huic morbo proprium est, si fusior alvus
 Profluat, & gracili decedant corpore vires,
 Quò magis hanc firmes adhibenda papaveris albi
 Semina, nec defint metuentis frigora myrti
 Acceptæ Veneri baccæ, bicolórque cyperus.
 Quæ simul intrita, & lactis diluta liquore
 Parva salutifero recreabunt corpora potu.

Sin dira excruciant ipsum quoque tormina ventrem,
 Et velut infesto vellunt præcordia morfu,
 Juverit imprimis calidâ qui foverit undâ,
 Quisque oleo anthemidis simul aut fragrantis anethi
 Unxerit, aut veteri quod ab igne cale scat olivo.
 Nam cutis hinc raræ per aperta foramina transit
 Paulatim insinuans calor, & collecta sub ipsis
 Frigora visceribus pellit, ventósque latenteis
 Dissipat, & morbi causas & crimina tollit.

Quid tibi nunc simili notos discrimine vermes
 Persequar, invisos vermes genus acre veneni
 Imbecilla feris qui morfibus ilia pungunt?
 Namque malâ ingluvie lactis cum largiùs hausti
 Putrescunt, latices crudâmq; quod exit in alvum
 Visceribus mucosum hæret, pellique recusat:
 Tunc prudens Natura suas se vertit ad artes,
 Quòdque abigi non posse videt, absumere porrò
 Id satagit, variósque ideo de sordibus istis
 Lumbricos creat, interno qui viscere serpunt,
 Materiamque, unde est illis genitalis origo,
 Depopulant ipsi, & cognata alimenta capeffunt.

Ceu

Ceu quibus est ortus foliis depascitur illa
 Vere novo celer & variis spectabilis alis
 Papilio, damnúmque datâ pro luce rependit.
 Verum ubi pestis edax jam parte voravit ab omni
 Quicquid erat, si forte dapes & pabula defint,
 Huc illuc se agit impatiens, vacuísque latebris
 Errat & infesto morfu in præcordia sævit.
 Signa patent manifesta mali, nam factor in ore est
 Plurimus, interdúmque animi vis ægra fatiscit.
 Dormitat puer, & tremulis connivet ocellis,
 Nec faciles carpit somnos; temeréque sopore
 In medio tremit exiliens, quatit arida tussis
 Pulmonem, & nares prurigo molesta fatigat.

Quare age dede neci, aut quâvis ratione latentem
 Pelle foras hostem: fugiet modò si quid amari
 Porrigis, imprimísque illud quod nomine vermes
 Signavere suo semen, seu mitia poma,
 Seu pultem, aut alias hoc pulvere sparseris escas.
 Felle etiam tauri pallens conjunge cuminum,
 Et leni summum emplastro super intege ventrem:
 Pernicies hinc certa feræ: nam cætera mitto
 Plurima quæ prisca variè sanxere medentes.

Ecquid enim numeris includere singula coner,
 Materiâ cum multiplici mihi carminis ordo
 Crescat, & exacto subeat labor usque labori?
 Non mihi si centum dederint in carmina linguas,
 Centum ora Aonides, mala dicere singula possim,
 Quæcunque humanam vexant infesta quietem

Certatim insidiasque parant, lethumque minantur.
 Hinc tristes vomitus, hinc exilit aspera tussis,
 Hinc parvas animas quæ nigra infomnia terrent,
 Hinc vigil irrequies placidos quæ carpere somnos
 Non finit, illa equidem ex uno manantia fonte
 Omnia, cum nimio se lacte ingurgitat infans,
 Nec pote in exiguo stomacho vis tanta teneri,
 Aut certè negat illa coqui crudumque fatigat,
 Plurimus unde vapor levibus fursum evolat umbris
 Turbidus, & vanâ deludit imagine mentem,
 Qui, quoniam molli vis est innata, cerebro
 Frigida, densatur liquidumque coactus in imbrem
 (Non secus ac pluvio concreta ex aëre nubes)
 Labitur, & fluidâ teneras uligine fauces
 Radit, & irritat quatientem pectora tussim.
 Hanc ergo reprime ingluviem, sedabitur omnis
 Actutum dolor, & morbi mala femina cedent.

Quid loquar & mollis plerumque ut procidat anus
 Proluvie ventris nimiâ, cum proximus illi
 Musculus humescit jam laxior, & sua porrò
 Munia obire negat, fursumque levare cadentem?
 Tu modò quæ possint adstringere plurima misce,
 Pelle reluctantem licet, egressumque minantem
 Decoctisque fove: sed & hunc ante omnia lævi
 Pelle manu insinuans, atque in sua claustra reconde.

Nec referam fædos qui tempore lactis achores
 Per teneri caput erumpunt, faciémque puelli,
 Et sanie taboque fluunt squalentiæque ora

Pinguibus obducunt crustis, locaque omnia complent.

Quippe & sponte suâ cedunt ultróque faceffunt:

Et si non cedant aliquis tamen usus in illis,

Cùm cerebri educant sordes & corpora purgent.

Verum illas dicam papulas, quæ corpore toto

Rumpentes rapidæ faciunt incendia febris

Interea, niveósque artus infantis & ora

Deturpant, & longa sui vestigia linqunt:

Sive cuti emineant summâ, morbique per omnem

Decursum ardentes rutilo velut igne corruscent:

Seu gelidi humoris lento torpore gravatæ

Subsident, primo quæque ante rubebat in ortu

Pustula paulatim albescat, latèque vagara

Definat in densas maturo tempore crustas.

Nam geminæ morbi (quanquam discrimine parvo)

Sunt species, uno quas Exanthemata dixit

Nomine Pœoniis fœcunda nepotibus Hellas.

Causa mali impuro ferventes sanguine venæ

Menstrua quem materna, puer dum ventre lateret,

Infecere, luísque bibens hinc femina traxit

Paruulus, aut has proluvies in carcere fædo

Accepit bibulis membris, servátque veneni

Reliquias, Natura suo quas tempore pellit.

Ac veluti totis olim fumantia cellis

Fervescunt nova vina, cadísque erumpere certant,

Dum quas contraxit spumans vindemia sordes

Eruçtet, puríque fluant e vase liquores:

Non aliter novus ingenti luctamine sanguis

H

Æstuat.

Æstuat, immundam humorem dum eijcet in auras,
Et penitus toto purum se corpore fundat.

Nec defunt alias alii qui quærere causas
Malint : quicquid erit, certè gravis imminet inde
Pernicies puero, neque pestis acerbior ulla est.
Heu quoties fletu arguto nutricis amicam
Poscet opem ! non lactis amor, non cura epulandæ
Pultis erit, nulli venient in membra sopores.
Ipsa diu ad cunas miserè dejecta jacebis
Rorantes oculos, & tundes pectora planctu.
Persusósque rosis illos, adeóque nitentes,
Tu quibus ante avidis figebas oscula labris
Obscænos fluido miraberis ulcera vultus,
Nec dicenda loquere. Sed hoc non questibus istis
Tempus eget, quærenda via est, quâ tristitia cedant
Vulnera, letiferique mali contagia sistas.

Continuò incensos avertere profuit æstus
Porrectis gelidæ rivis, quæ frigeret intus
Viscera, sed primo vix id contingat ab haustu.
Ergo redintegrant lymphas, vomitúque frequenti
Efficiunt, ne forte novo non usque liquori
Sit locus, & potu repetito incendia sedent.
Additur & victûs ratio : nam dulcia vitant,
Fructúsque immodico quicunque humore putrescunt,
Tum Syrio rore, aut casîa medicata propinant
Pocula, quæ invalidi nutrix vice sumat alumni.

Si tamen haud ideo tetri vis improba morbi
Cessat, & ardentem nequicquam extinguere febrem

Niteris,

Niteris, indomitóque luis pugnare furori:
 Cede malo, puerúmque semel quod ferre necesse est,
 Ferre jube, tantùm hoc moneo ne publicus error
 Te teneat, qui non fallit muliebria tantùm
 Pectora, verum ipsos etiam plerumque medentes.
 Omnia dum faciunt ut quantumcunque veneni
 Intus inest penitus se in apertas proferat auras.
 Quippe adeò plena ingentis res illa peric'li,
 Erumpat ne vi nimia, nec in extera tantùm
 Sæviat effusæ largissima copia pestis:
 Verum ipsas etiam numerofo vulnere fauces
 Occupet, obsessæque animæ spiracula claudat.
 Ille mihi (ah! memini) nuper malus error acerbo
 Funere quadrimum Carolum, trimámque Dianam
 Abstulit, & gemino spoliavit honore penates.
 Dii, si quæ est pietas, & vatum cura sacrorum,
 Cætera vos servate tori suavissima nostri
 Pignora, & invisam teneris avertite labem.
 Quæ si quando tamen caros invaserit artus
 (Hoc ætas ferat, & non subsit causa timendi
 Ne loca jam erumpens revocetur ad intima virus)
 Ausim equidem ægroti salientem incidere venam,
 Humorisque aliò nonnullam avertere partem.

Ne tamen interea restet quod sanguine in ipso
 Corrupti non ejiciat Natura, juvanda est
 Auxiliis, terra alma sinu quæ divite promet
 Plurima, téque adeò ante omnes quæ nomen ab ulmo
 Herba capis, veterum priscis ignota parentùm

56 PÆDOTROPHIÆ LIB. III.

Temporibus, nostri decus & nova gloria sec'li.

Infita quippe tuo vis admiranda liquori

Sudorem elicere immundum, fædâmq; soluto

Corpore contagem aërias educere in oras.

Dum porrò incipient hîc passim emergere & illic

Florentes papulæ, vigili tunc mente cavendum est

Ne fortè aut oculos narésve, aut tenuia puppi

Guttura, pulmonésque, aut intima viscera tangant.

Has etenim in partes etiam teterrima sævit

Pernicies, damnúmque ægris lethúmque minatur.

Turgidulos ideo conspergunt luminis orbes

Sive rosæ, nivei seu puro flumine lactis,

Quod leviter pressò jaculatur ab ubere nutrix,

Corycióve croco vultus & lumina tingunt.

Sed neque tutandis oculis non utilis humor

Punicus, illæsum qui servat & ipse palatum,

Ore puer molli si grana rubentia carpat,

Manforúmque avido detergat guttura succo.

At nares fovet acris odor porrectus aceti,

Pulmonémque juvant qui Barbaricæ Tragachantæ

Somniferum miscent tenui cum lente papaver,

Et recreant fessos confecto eclegmate folles.

Nec minus ipsius decoctæ uligine lentis

Lævia ab inviso defenderis ilia morbo,

Qui postquam exeruit sese, multáque replevit

Labe cutem, & turpes papulis graveolentib' artus,

Carpe manu actutum violas, quibus adde virentem

Anthemidem, & faciles malvas & furfura misce :

Omnia

Omnia quæ postquam tepidis incoxeris undis,
Turpia membra fove, & totum super ablue corpus.

Jamque o parce puer lacrimis, parce optima Mater,
Tempus adest, mora nulla, mali cum victa facéssat
Effera vis tandem, & decedat corpore languor.

Aspicias ut matura suo se tempore prodant
Ulcera paulatim ejecto manantia tabo?

Si qua tamen rumpi durâ cute forte recusent,
Aureolâ fodiamus acu, saniémque latentem
Ducamus, dum tota fluat, dum nullus abundet
Humor, & horridulis arefcant vulnera, crustis.

Quas ubi purpureâque rosâ myrtóque virenti
Foveris, atque oleo cerusæ illeveris omnes,
Ilicet has toto de corpore sentiet infans
Effluere, & toto sparsas horrescere lecto.

Sic ubi jam reducis brumæ novus horror adussit
Humoris vacuas frondes, arentia passim
Labuntur folia arboribus, nudâsque relinquunt.

Postremò (nec enim labor aspernandus & ille est)
Plurima deformi ne restet in ore cicatrix,
Tu quem turgidulo in vitro si coxeris olim
Lilia, florentesvé fabæ, cannævé palustris,
Aut salicis lentæ serpentes humida circum
Litora radices extillavere liquorem
Quære tibi: Sed & illum adhibent quem assata capellæ,
Lanigeræ aut pecudis sudaverit ungula rorem.
Nec minor & timidi leporis taurique cruori
Indita vis (dum fervet adhuc a cæde recenti)

Horridu-

Horridulam lævare cutem: Tu quolibet horum
 Utere, non opis hîc tibi suppetit unius usus,
 Non hâc multa tibi defunt in parte reperta.
 Tantus amor, tanta est servandi cura decoris,
 Et meritò: Quis enim duris nisi cautibus ortus
 Divina eximiæ non laudet munera formæ?

Sed jam acti cursûs meta exoptata propinquat?
 Nunc ego te immanis gelidæquæ simillima morti
 Exequar, & summo percurram carmine labes,
 Conventus populi Romæ cui nomina fecit,
 Dixere a pueris Graii, quo cuilibet ævo
 Cùm noceat, tamen humidulos tua damna puellus
 Præcipuè exercent inceptæ a limine vitæ.
 Tu penitus toto distentis corpore nervis
 Affligis subitâ labentia membra ruinâ,
 Mentémque interea & sensus intercipis omnes.
 Ille diu jacet exanimis, altóque sepultum
 Esse putes somno, nisi quod fœdúmque fluentes
 Ore vomat spumas, inclusâque murmura reddit
 Stridulus, & tremulo jactantur brachia motu.
 Sed neque perpetua est subiti violentia casûs,
 Itquæ redítque viam, & post cæca obliviam rerum
 Nube dies pulsâ redit, & sibi redditur æger.

Unde adeo morbi mirumgenus? anne quod udum
 Si quando cerebrum pituitæ viscidus humor
 Largius infarcit solito, jam non patet ulla
 Spiritibus via, qui magno molimine nixi
 Contendunt, claustrisque leves evadere certant?

Ipsâ-

Ipsaque nervorum, ut sibi quæ sunt noxia pellat,
 Concussu ingenti simul obluetur origo?
 An potius gelidi quædam latet aura veneni,
 Quæ sese intus agens tacitisque meatibus errans
 Progreditur furtim & summam pervadit ad arcem,
 Ut cerebro paret insidias, quod utique repellit
 Invisam, & sese infando defendit ab ictu?
 Hinc & quo tenui mage subtilique cerebro
 Quisque viget, magis infestæ penetrabilis auræ est.
 Præstantesque viros hæc sæpe ruina profudit.
 Quid memorem dio Veneris de sanguine natum
 Romulidem Imperii primus qui flexit habenas?
 Quid qui hominum mentes mentito nomine lufit
 Vanus Arabs, latèque Asiam Lybiámque per omnem
 Regnat adhuc mediâ mundi plus parte potitus?
 Ipse etiam nostras olim dum carperet auras
 Quàm prius Oetæis corpus mortale piaffet
 Ignibus, & patrio Deus accessisset Olympo
 Ingentis Columnen Cœli, Domitorque ferarum
 Alcides curâ fuit haud immunis ab istâ.

Forte Cleonæo quondam e certamine Victor
 Dum redit, atque feræ exuvias indutus oberrat,
 Et quâ altæ Nemees forti vicina Phliunti
 Latè sylva viret, & quâ via nota Corynthus
 Ducit, ubi gemino brevis æquore stringitur Isthmos,
 Illum adeo improvisa lues nil tale timentem
 Fudit humi: Herois gemuit sub pondere tellus,
 Vicinûmque nemus, vicinâque Litoris ora

Accepit

Accepit sonitum, & vocis respondet imago.
 Ceu quondam sylvâ in mediâ, cum navis in usum
 Sive jugis, magna Ida, tuis, seu Pelio in alto
 Sternitur æratâ pinus labefacta bipenni,
 Dat sonitum latè ingentem, saltúsque remugit
 Frondeus, & rupes, & in altis rupibus antra
 Cæca sonant, resonâtque cavis e vallibus Echo.

Quem pulcra ut viridî collis de vertice vidit,
 Forte manu plenâ medicas dum colligit herbas
 Pæonis, intonsi Virgo de semine Solis
 Educta indigenas inter celeberrima Nymphas:
 Hunc miserans, (agnovit enim certissima tanti
 Signa mali) augustâmque viri mirata figuram,
 Advolat ætutum, si quâ succurrere lapso
 Sit potis, & membris inimicum avertere virus.
 Nam Pater ipse suas artes & munera Pæon
 Edocuit, Phœbo Pæon genitore creatus
 Doctrinâ ante alios medicus præstantior omnes.

Primùm igitur spumis fluitantia turpibus orâ
 Tergere linteolo molli, caput inde jacentis
 Tollere, & inserto dentes diducere ligno.
 Mox & colla, manúsque ambas, & denique diri
 Contraxit quascunque mali vis improba partes,
 Græcæ oleo nucis, in sacrâ quod fortè gerebat
 Pyxide, collinere & leni componere frictu.
 Tum virides rutas, aut si quid olentius illis,
 Offerre ad patulas nares, dum noxius acri
 Pulsus odore vapor tenues exiret in auras,

Deſe-

Defererétque artus & sensus redderet ægro.
 Qui postquam pariter Nympham cum luce medentem
 Conspexit, pulsâ horrendæ caligine labis,
 Attonitus, longo post tempore talia fatur.

O quis te Superûm nobis pulcherrima Virgo
 Misit ut infandum eriperes miserata dolorem?
 Dii te, quæcunque es, tali pro munere servent.
 Ipse ego, si verus vitæ mihi Iupiter author,
 Méque suos inter cœli quoque Regia cives
 Expectat, nec vana animum præfagia fallunt,
 Tempus erit tibi digna memor cum præmia reddam.
 Interea ne me miserum tam fœda ruina
 Percellat toties, & cæpta ingentia turbet,
 Quis modus, aut quæ sit servandæ cura salutis
 Dic precor, & sævæ me (nam potes) exime pesti.
 Sic tua, quod meruit, longinquas fama per oras
 Exeat, & fera æternùm per sæcula crescat.
 O mihi quòdcunque hoc ævi traducere tecum
 Si liceat, firmo inter nos & fœdere jungi,
 Nulla equidem tristis formidem incommoda casûs.
 Verum aliò nunc fata vocant, odiûmque Novercæ
 Urget & injustos me cogit adire labores,
 Sic ait, & placitâ vultus in virgine figit.

Excipit hæc; equidem Alcide (nam te tua nobis
 Dicta satis produnt, & fortis robora clavæ
 Jamdudum, & cæsi exuvias agnosco leonis)
 Percipio fructum ingentem, nec pœnitet hujus

Me studii, si quid (quod Diique Deæque fecundent)
 Tantum Heroa juvo, & vitæ in discrimine servo,
 Quare age, & hæc nuper quæ me Pater esse docebat
 Phœbæus Pæon, quo non præstantior alter
 Vincere pallenteis morbos, & fata morari
 Accipe, constantique memor sub pectore serva.

Principio, id morbi generet cum plurimus humor,
 Profuerint quæcunque calent, are scat ut inde
 Causa mali, & sicco penitus de corpore cedat.
 Ergo te ratio fugiet ne congrua victus,
 Et quodque est udum magis adversumque calori,
 Hoc fugito : Sed nec suavis te oblectet Iacchi
 Copia, non largos impunè iteraveris haustus.
 Nec tremulis porrò labentia flumina lymphis,
 Aut si quid rapidâ vertigine fertur in orbem
 Te spectare velim temerè, nudâve soporem
 Carpere humo, aut crassi nebulis assuescere cæli.
 Nec minus interea gravium fuge quicquid odorum
 Naribus ingratum est, & ab omni tristitia mente
 Tædia, & immundas expelle à corpore sordes.
 Neu tibi opis medicæ labor atque industria desit,
 Vidistine unquam gelidæ quod fidere brumæ
 Fronde novâ solet in sylvis pubescere viscum?
 Hoc lege quod veteris circundet brachia quercus.
 Nulla medela tibi potior, seu dulcia jungis
 Cinnama, diluto & vini latice excipis albi
 Confundens, plenoque novum bibis ore liquorem.

Seu combustam hominis calvam, ramosâque cervi
 Cornua comminuis, & facto pulvere misces
 Adjungens Arabûm suaves ante omnia succos,
 Scilicet ut nullus comedentem avertat amaror.
 Tantum hæc manè, prius quam epulas & pocula carpas
 Alternis jubeo te fumere, menstrua donec
 Luna suum cursu exacto compleverit orbem.
 Nulla mora, invisi vanescent femina morbi,
 Et tecum alma salus terras comes ibit in omnes:
 Tu modo grata hominum si quid benefacta merentur,
 Vive memor nostri. Nec plura effata recessit.

Ille oculis sequitur fugientem, & corda recenti
 Saucius aspectu tantæ meritisque puellæ,
 Paulatim ardescit, pulsôque priore veneno
 Longè aliud sentit tacito sub pectore vulnus.
 O quoties flagrantem animum vefana libido
 Incessit temerè quascûnque eat illa per oras
 Velle sequi! Sed enim qui monstra domare solebat
 Cætera, in id tempus domuit quoque victor Amorem.
 Felix, ò nimium felix, si nullius unquam
 Forma Ioles cæcis mutasset pectora flammis!

Non tamen affectu ille pio curæve pepercit:
 Verùm ubi post longo jam tempore summa relatus
 Astra super Divûm in numerum, suprema puellæ
 Tempora vidit adesse (vident quippe omnia Divi)
 Antiquos animo revocavit gratus amores,
 Dilectôisque sibi putrescere noluit artus

64 PÆDOTROPHIÆ LIB. III.

Humanum in morem, at meliori sorte beavit.
 Nec mora, quæ fuerat formoso fœmina vultu,
 Herba fuit, formâ reliquas quæ vinceret herbas,
 Pœoniam dixere, nec ulla salubrior usquam est.
 Nam memor officii Deus, acceptæque salutis
 Indidit has vires, ut quam sanaverat herbis
 Ante luem, ipsa suo sanet nunc optima succo,
 Addidit & menti monumentum insigne favoris,
 Ut cuicunque recens felicitis pendeat herbæ
 De collo radix, tale (mirabile dictu)
 Nunquam peste cadat, voluit quod Delius ipse
 Esse ratum, gnarique observavere minores
 Hactenus, & tanti narrant miracula facti.
 Nec piguit memorare, meisque intexere chartis,
 Quando etiam ficto variarunt seria ludo
 Sæpe sacri vates, & amant figmenta Camænæ.

Hæc ego Pictonicis olim secretus in agris
 Buxiferos inter colles & confraga saxa,
 Numen ubi dabat ipse loci gratissimus horror,
 Cantabam exili quæ se vagus amne per herbas
 Clanus agit sensim & sinuoso littore serpit,
 Tempore quo veteri deductus ab Hectore sanguis
 HENRICUS, nova spes hominum nova cura Deorum,
 Gallica Sarmaticis forti conjuncta gerebat
 Sceptra manu, & creperi post cæca pericula Martis
 Optata unanimes revocabat ad otia Gallos.
 Cúmque suos sacris pius instaurasset honores,

Pos-

Poscebat prolem superos, & supplice voto
 Coniuge cum unanimi, quâ nil augustius usquam est.
 Quâsque sacras ædes, quæque indefessus adibat
 Tempia Deûm, castas & dona ferebat ad aras,
 Non hyemis, non illum æstûs cura ulla tenebat,
 (Tantus amor) non qui mediis sæpe imber in agris
 Fœdabat peditem, atque iter occludebat eunti.

Vos ô, si quâ pios respectant Numina Reges,
 Cælicolæ, si quid sancti meruere labores.
 Este boni, facilémque piis date questibus aurem:
 Este boni, tandémque altam fundate beatâ
 Prole domum, & lætos natis augete parentes.
 O mihi fatalem Lachesis si differat horam,
 Dum liceat spectare diem cùm mascula proles
 Spes generis tanti superas in luminis oras
 Existat sacro ex utero, cùm Regia tota
 Personet ingenti plausu, cùm incensa per urbes
 Undique festivis celebrentur compita flammis,
 Lætitiâque fremat Populus, spémque omine fausto
 Concipiat fore jam ut dubiæ discrimina fortis
 Nulla ferat, placidâ sed longùm in pace quiescat.
 Quódque colunt ultro per tot jam sæcula nomen
 Florentes latè Populi, quos alta Pyrene,
 Quos & magna Thetis, magnique sonantia Rheni
 Flumina, & aeris includunt montibus Alpes,
 Usque colant, servétque suum fors læta tenorem,
 Tunc neque Naturæ penetrâsse arcana latentis,

Nec

Nec tantum huic operi nos impendisse laborum
 Pœniteat, nostro si munere Regius Infans
 Educandus erit, si non solum ista capeſſent
 Plebeia præcepta nurus, ſed regia nutrix
 Ipſa etiam colet, ac memori ſub mente recondet,
 Noſtrâque ad auguſtas iterabit carmina cunas.

F I N I S.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE NEW YORK 10017

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

